

Leesboek voor de volksschool

<https://hdl.handle.net/1874/237225>

317

Vak 153

1 mm 14 225

317

L. LEOPOLD,

LEESBOEK VOOR DE VOLKSSCHOOL.

ZEVENDE DEELTJE.

STOF GOUD.

NEGENDE, HERZIENE DRUK.

TE GRONINGEN BIJ J. B. WOLTERS, 1875.

Vak 153

153.

Ursulinenklooster
314 Heert.

L. LEOPOLD,

wet

LEESBOEK VOOR DE VOLKSSCHOOL.

ZEVENDE DEELTJE.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT
COLL. THOMASSSE

STOF GOUD.

NEGENDE, HERZIENE DRUK.

RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

2198 1182

BERICHT VOOR DEN NEGENDEN DRUK.

Mededeelingen aangaande de reeks van leesboeken, waarvan Stofgoud (de eerste druk verscheen in 1866) het zevende deeltje uitmaakt, vindt men in het voorbericht van »Meiregen», het eerste deeltje der reeks.

Maart '75.

L.

1. — DE MORGEN.

Alles slaapt nog De teergevoelige planten houden hare bladeren nog toegevouwen; de bloemen hebben hare kelken nog gesloten en schijnen wel bezielde wezens, die, met de oogen toe, in vergetelheid gedompeld liggen.

Zwart is de westerkim en ondoordringbaar; de oosterkim, als eene doorschijnende waterplas, kleurt zich met een twijfelachtig licht. Van alle sterren blinkt er nog eene enkele; haar naam is Lucifer, en zij dient als voorbode der naderende zonne. Op de boorden van het woud hangt eene mistgordijn; maar zij trekt omhoog en heeft nu reeds de toppen der boomen bereikt, welhaast zal ze opstijgen en onzichtbaar verzwinden in de hemelkolk.

Als eene ootmoedige dienstmaagd, die stilzwijgend op het ontwaken harer meesteres wacht, zoo omhult de aarde zich met stilte, totdat hare gebiedster komt.

Eene roode tint verft nu de lichtpoort; de morgenstar verbleekt!

Daar schudt een goudvink de waterdruppelen van zijn vederkleed; hij verlaat den rusttak, werpt zich in de lucht en zet zich op den hoogsten boom des wouds. Hij ziet met vreugdevollen blik naar het oosten, en welhaast schijnt een deel der zonnescijf hem in 't oog, zijn gorgel ontsluit zich, en hij zingt in zilvergalm het daglicht tegen. Gelukkige vogel, die de hemelfakkels eerder ziet dan wij!

Het teeken is gegeven!

Duizend gevlerkte toonkunstenaars ontwaken en duizend lofzangen verheerlijken de schepping. Zie, de leeuweriken klimmen, klimmen altijd hooger; zij willen hunne dankende stem dicht bij den troon van hunnen God doen klinken.

Ha! daar verheft de lachende zon zich boven het dennenbosch! Hare straalbusselen glijden als eene onmeetbare tooverroede over het landschap; al wat zij aanraken, ontvangt leven en glans.

Hoor, hoe de krekels en sprinkhanen hun morgengebed tot den Heere opzenden. Zie, hoe de bloemen haar oog

ontsluiten, hare kelken en kransen opendoen, alsof zij eenen straal van de wereldgebiedster in hare harten willen opvangen!

Gegroet, gegroet, gij glanzend meesterstuk van den grooten Werkman!
(*Conscience.*)

2. — MEIZANG.

't Is Lente! Lente!	Het feestgeschal
Van »Lente! Lente”	Klinke overal!
Hoe geurt de wasem	Der berkenspruit!
Hoe zacht is de asem	Van 't vriendlijk Zuid!
De bijtjes dragen	Weer honig aan;
De tortels klagen;	De wachtels slaan.
In weide en dreven —	In vliet en poel —
Zwiert vroolijk leven —	Is blij gewoel.
't Is Lente! Lente!	Het feestgeschal
Van »Lente! Lente”	Klinke overal! (<i>Staring.</i>)

3. — DOOD VAN WILLEM DEN ZWIJGER.

Op Dinsdag den 10den Juli 1584, omstreeks half één, begaf zich de Prins, met zijne gemalin aan den arm en door het hofgezin gevolgd, naar de eetzaal. Willem de Zwijger was dien dag, gelijk hij doorgaans placht, zeer eenvoudig gekleed. Hij droeg een breedgeranden, donker vilten hoed van ploobaren vorm, met een zijden bandje om den bol — zooals de Geuzen in den eersten tijd van den opstand gedragen hadden. Een hoog geplooid kraag omgaf zijnen hals, en hij had op de borst ook eenen Geuzenpenning hangen met het randschrift: »Den koning getrouw tot aan den bedelzak”. Een ruime mantel van grijs, Friesch laken over een bruin lederen wambuis met een wijden, uitgesneden broek voltooide zijne kleedij. Geraerts verscheen aan de deur van de zaal en vroeg om een paspoort. De Prinses, door het bleeke en ontstelde voorkomen van den man getroffen, vroeg haren gemaal

met bezorgdheid, wie toch die vreemde man was. De prins antwoordde vluchtig, dat het louter iemand was, die een paspoort kwam vragen, en te gelijk gaf hij aan een' zijner geheimschrijvers bevel, er terstond een gereed te maken. Hierdoor nog niet gerust gesteld, merkte de Prinses fluisterende op, dat zij nooit iemand van zulk een ongunstig voorkomen gezien had. Oranje echter, op wien Geraerts voorkomen niet den minsten indruk had gemaakt, was aan tafel zoo opgeruimd als gewoonlijk en sprak druk met den Burge-meester van Leeuwarden — den eenigen gast, die dit familie-maal bijwoonde — over de burgerlijke en godsdienstige aangelegenheden van Friesland. Te twee uren stond het gezelschap van tafel op. De prins ging zijne gasten voor, met oogmerk, de trap op te gaan naar zijne bijzondere vertrekken. De eetzaal, die gelijkvloers was, kwam uit op een klein vierkant portaal, dat door middel van een gewelfden gang met den hoofdingang op het voorplein gemeenschap had. Dit portaal bevond zich ook juist aan den voet van de houten trap, die naar de volgende verdieping leidde en was nauwelijks zes voet breed. Aan de linkerzijde — naar de trap toe — was een donkere boog, diep in den muur uitgehold en geheel in de schaduw van de deur. Achter dien boog kwam men door een portaal in het steegje, dat ter zijde van het huis liep. De trap zelf werd geheel verlicht door een groot venster, dat zich halverwege op den vleugel bevond. De prins kwam uit de eetzaal en ging langzaam de trap af. Hij had pas de tweede trede bereikt, toen een man uit het holle gewelf te voorschijn kwam en op een' voet of twee afstand een pistool afschoot, regelrecht op zijn hart. Drie kogels doorboorden hem, waarvan er één zelfs nog met kracht tegen den muur aansloeg. De prins riep in het Fransch, zoodra hij voelde, dat hij gekwetst was: »O God! wees mijne ziel genadig! O mijn God, ontferm u over dit arme volk!»

Dit waren de laatste woorden, die hij nog sprak. Zijn Stalmeester, Jacob van Maldere, had hem in zijne armen opgevangen, toen het noodlottig schot gelost was. De Prins werd daarna voorzichtig op de trap neergelegd en viel on-

middellijk in zwijm. Kort daarna werd hij in de eetzaal op een bed gelegd, waar hij binnen weinige minuten in de armen van zijne echtgenoote en zijne zuster den laatsten adem uitblies. (Motley).

De vrijheid, duur gekocht, o grootste van Oranje!
 Uw' deugden, lof en eer ten trots van 't moedig Spanje
 Verbreidt de gulden Faam, — de nijd gaf u de schoot ¹⁾;
 Maar, die zoo sterft voor 't land, leeft eeuwig na zijn' dood.
 (Starter).

4. — WILDZANG.

Wat zong het vroolijk vogelkijn,
 Dat in den boomgaard zat? —
 »Hoe heerlijk blinkt de zonneshijn
 Van rijkdom en van schat!
 Hoe ruischt de koelte in 't eikenhout
 En versch gesproten lof!
 Hoe straalt de boterbloem als goud!
 Wat heeft de wildzang stof!

»Wij vogels vliegen, warm gedost,
 Gerust van tak op tak;
 De hemel schaft ons drank en kost,
 De hemel is ons dak.
 Wij zaaien en wij maaien niet;
 Wij teren op den boer;
 Als 't koren in zijn' aren schiet,
 Bestelt al 't land ons voêr.”

»Wij minnen zonder haat en nijd
 En dansen om de bruid:
 Onz' bruiloft bindt zich aan geen' tijd,
 Zij duurt ons leven uit.” —

¹⁾ Het doodelijk schot.

Wie nu een vogel worden wil,
 Die trekke pluimen aan,
 Vermijd' de stad en 't straatgeschil,
 En kieze een' ruimer baan. (Vondel.)

5. — DE ARME KNAAP OP DEN TROON VAN FRANKRIJK,

(Eene vertelling van de Maan.)

»Gisteren», zeide de Maan, »blikte ik neder op het drukke, woelige Parijs: mijn oog drong door in de zalen van het Louvre. Eene oude, armoedig gekleede vrouw uit de lage volksklasse trad, door eenen bediende begeleid, in de groote, ledige troonzaal: deze wilde, deze moest ze zien. Hoeveel kleine offers, hoeveel woorden had het haar niet gekost, hier binnen te kunnen treden. Eindelijk had ze haar doel dan bereikt. Eerbiedig trad ze nader, als vreesde ze die zaal door hare tegenwoordigheid te ontwijden: ze vouwde de magere handen en zag zoo vroom, zoo innig aangedaan, alsof ze zich in eene kerk bevond.»

»Hier was het,» zeide ze, »hier!» en ze naderde den troon, waarvan het rijke, met goud omzoomde fluweel afhing. — »Daar!» zeide ze, »daar!» — en ze boog hare knieën, en ze kuste het purperen kleed: — ze weende, het oude grootmoedertje.

»Ge vergist u, moeder,» sprak de bediende, terwijl een spotlachje zijne lippen deed krullen, »dit fluweelen kleed was het niet.» —

»Maar het was hier toch,» antwoordde de vrouw met eene mengeling van verontwaardiging en trots, »het was hier toch, in dezelfde zaal, alles was toch zoo als nu.» —

»Zoo en ook niet zoo,» zeide hij, »de glazen waren stuk geslagen, de deuren ingelopen en — overal, overal bloed, stroomen bloeds op den vloer. Maar toch kunt ge zeggen: »mijn kleinzoon is op den troon van Frankrijk gestorven.» —

»Gestorven!» herhaalde de oude vrouw, — »gestorven!» mompelde ze op doffen, weemoedigen toon.

Ik geloof niet, dat er meer woorden gewisseld werden: ze verlieten kort daarna de zaal; de avondschemering eindigde, en mijn licht straalde nu dubbel hel op het rijke fluweel van den Franschen troon.

Weet ge, wie die oude vrouw was? — Ik wil u eene geschiedenis verhalen.

De Juli-revolutie woedde in Parijs; ieder huis was eene vesting, die met leeuwenmoed verdedigd werd: het volk bestormde het Louvre. Zelfs vrouwen en kinderen vochten onder de woedende, strijdlustige menigte; aan verdediging van het paleis viel niet te denken: men drong door in de kamers en zalen van het slot.

Een arme, half volwassen knaap, in lompen gehuld, vocht moedig tusschen de oudere strijders; eindelijk doodelijk getroffen door een tal van bajonetsteken, zonk hij ter neer: in de troonzaal gebeurde dit. — en men legde den bloedende op den troon van Frankrijk en spreidde het fluweelen kleed over zijne wonden: — het bloed overstroomde het koninklijke purper.

Welk een vreemd, merkwaardig schouwspel! — die prachtige zaal, die wild strijdende volkshoopen, dat gebroken vaandel op den vloer, die driekleur, wapperende boven de bajonetten, — en daar ginds op den troon die arme knaap met het bleeke, stervende gelaat, de oogen ten hemel gericht, terwijl zijne leden zich stuipachtig samentrekken in den doodstrijd, — de kleederen gescheurd, de borst naakt, hier en daar overdekt door het rijke fluweel met de zilveren leliën.

Was het misschien bij de wieg des knaaps voorspeld, dat hij op Frankrijks troon sterven zou? Zoo ja, dan heeft het hart zijner moeder zeker van eenen nieuwen Napoleon gedroomd.

Ik heb met mijne stralen den bloemkrans gekust, die op zijn graf gelegd werd, — heden nacht streelde ik het voorhoofd zijner oude grootmoeder, toen ze van haren lieveling droomde en in haren droom alles weder zoo duidelijk voor zich zag, wat ik straks verhaalde: »*de arme knaap op den troon van Frankrijk.*»
(Andersen.).

6. — LIJKKRANS VOOR MIJN DOCHTERTJE.

Een' rij van Englen zag
 Door 't dunne wolkfloers heen,
 Of ergens hier beneên
 Een zuivre parel lag,
 Die waardig was, te pralen
 In 't goud van 's hemels zalen.

In 't einde viel het oog
 Op Margareetje, een wicht,
 Dat pas door 't levenslicht
 Bestraald werd van omhoog
 En blijdschap noch ellende,
 Noch deugd noch ondeugd kende.

Dat pareltje vol glans
 Behaagde 't Engendom:
 Des daalde 't in een' drom
 Van 's hemels hoogen trans —
 En streek met pen en veder
 Bij Grietjes wiegje neder.

Hier nam het met een' vaart *Spant*
 Dat pareltje in zijn' macht,
 Belonkte en kuste 't zacht
 En vloog er mee van de aard'
 Naar 't rijk der zaligheden,
 Doch liet de schulp beneden. (*Dirk Smits*).

7. — DE KRUISVAARDERS.

De nacht had de aarde in zijne zwarte sluiers gewikkeld,
 stilte heerschte rondom, — stilte in de lucht, stilte op de
 baren. De vermoeide dieren, de bewoners van meer en zee,
 de wilde bewoners van hollen en wouden, ja alle schepselen
 vergaten, in eenen zoeten slaap verzonken, hun' lust en hun
 leed, hunne moeiten en hunne zorgen.

Maar de Christenen sluiten de oogen niet, zij voelen geene

vermoeidheid; hun legerhoofd gaat rusteloos op en neder. Ongeduldig wachten allen op de komst van den dageraad: onrustig staren ze naar de oosterkim, om de eerste stralen op te vangen van de zon, die de nevelen zal verdrijven en voor hunne voeten den weg verlichten, die naar het doel leidt.

Een koele morgenwind verkondigt de komst van den dageraad, die eindelijk aanbreekt, den geheelen hemel in gloed en stralen hult en hemelsche rozen aan het luchtgewelf strooit. De Christenen staan onder de wapenen: de legerplaats weergalmt van hunne vreugdekreten. Het teeken wordt gegeven, en het trompetgeschal met zijne vroolijke, schelle tonen is de tolk der vreugde, die aller borst vervult.

Godfried van Bouillon overziet de schare: hoe zal hij hare voortvarende drift betoomen? Met minder moeite zou men het water in zijne woeste vaart kunnen tegenhouden, dat zich in den afgrond stort, of den onstuimigen wind, die boomen ontwortelt en de schepen door de zee doet verzwelgen. En toch, hij kan het — door zijne geestkracht, door zijnen vasten wil. Hij geeft het sein tot den optocht: haastig schrijdt de menigte voorwaarts; maar in die haast gehoorzaamt ze toch aan orde en maat: de veldheer laat de teugels niet glippen.

Hoe klopt aller hart! Hijgende van verwachting snellen ze vooruit: maar hunne vliegende vaart is nog niet snel genoeg voor het ongeduldig verlangen, dat hun de borst doet hijgen; het schijnt hun toe, dat de grond te traag onder hunne schreden verdwijnt.

De zon is gerezen, ze schroeit met hare heete stralen de velden; daar vertoont zich eensklaps Jeruzalem; allen wijzen met van vreugde glinsterende oogen naar dat ééne punt, naar Jeruzalem — duizenden verwarde stemmen herhalen „Jeruzalem, Jeruzalem!”

Als stoute zeevaarders eene onbekende zee onder eenen vreemden hemel doorklieven, om nieuwe stranden te zoeken, als ze langen tijd hebben rondgedwaald ten speelbal van bedriegelijke baren, van trouwelooze winden, en als ze dan eindelijk het lang begeerde land aanschouwen, o,

dan kent hunne vreugde geene palen. »Land! land!» roepen ze in geestdrift uit, duizelende van vreugde wijzen ze elkander het strand, en bij dien aanblik vergeten ze hun verdriet, hunne moeite, hun lijden.

Zoo ook de kruisvaarders.

Maar op de zoete vreugde, die bij het eerste gezicht hun in de borst stroomde, volgt eensklaps een gevoel van smart, van droefgeestigheid, gemengd met vreeze en eerbied. Nauwelijks durven ze de oogen opheffen naar de stad, waarin Jezus Christus rondwandelde, de stad, waar hij werkte, leed en stierf. Zwakke klanken, doffe woorden, afgebroken door een kermend zuchten, tranen, die over 't aangezicht stroomen: 't zijn de uitdrukkingen eener verwarde mengeling van vreugde en smart. Een zacht gesuis, als ruischte en blies de wind door het loover des wouds, een zacht gemurmel, als stroomde in de nabijheid het water eener beek, vervult de lucht.

Barrevoets, naar het voorbeeld hunner opperhoofden, schrijden ze voorwaarts. Heilige eerbied vervult hunne ziele. Allen hebben zich van goud en zijde ontdaan, allen hebben hunne helmen en vederbossen afgelegd, allen hebben den hoogmoed en de ijdele gedachten uit hunne verootmoedigde harten verbannen.

Terwijl ze van aandoening tranen vergieten in ruime mate, beschuldigen ze zich zelve van hardvochtigheid, van gevoelloosheid.

»Daar zijn ze dan,» lezen we uit ieders blik, »daar zijn ze dan — die plaats, bevochtigd door zulk heilig bloed, en mijne oogen worden niet twee fonteinen van tranen, en mijn ijskoud hart smelt niet van weemoed! Stug^x, ongevoelig harte, gij zijt niet verbroken, gij zijt niet verscheurd, — ach! gij verdient eeuwig te schreien, indien ge heden geene tranen stort.»

(Tasso.)

8. — DE MORGEN OP HET LAND.

Ontwaak, mijn kind! de dag breekt aan,
Reeds lacht hij door de lindeblaân,

*x. halve eeuw
panfijnat*

Die om ons venster zweven.
 O, zie dien weerschijn op den muur,
 Die mengeling van licht en vuur,
 Dat groen, met goud doorweven!

Wees welkom, vroolijk morgenlicht!
 Mijn oog, op uwen glans gericht,
 Ziet u met vreugde rijzen.
 Naar buiten! nu naar 't vrije veld,
 En zie, of ge al de bloempjes telt,
 Die hunnen Schepper prijzen.

Nog sluimren zorg en zielsverdriet:
 Stil, morgenluchtje, wek hen niet;
 O, zon! verberg uw' stralen:
 Vergun ons in dit morgenuur,
 Hier aan den boezem der natuur
 Het hart eens op te halen.

Maar — hoor ik daar den leeuwrik niet?....
 't Hoef-hoef des wachthonds in 't verschiet
 Dringt mij rondom in de ooren.
 Hoor! Hoor!... de nachtegaal heft aan!
 't Is of de bloemen opengaan,
 Waar deze zich laat hooren.

Nu rijst de vreugde alom ten top!
 Een' stem gaat van de bergen op,
 Gezang stroomt door de dalen.
 Daar is de zon in volle pracht!
 Het aardrijk juicht — de hemel lacht!
 God! welk een' zee van stralen!

O, die dat al zoo schildren kon!
 Dit landschap in de morgenzon,
 Vol leven en gewemel!
 Dat woud, zich spiegelende in den stroom!
 Dat hutjen aan zijn groenen zoom!
 Dien hoogen, stillen hemel!

O Vader! Vader der Natuur!
 Hozanna voor dit morgenuur,
 Voor dezen hoogen zegen!
 'k Heb niets, o Vader, dan dit lied:
 Mijn hart is vol — versmaad het niet!
 Het vliegt U juichend tegen!

(*M. van Heyningen Bosch.*)

9. — SPANJE.

Het is een overschoone morgen in de maand Juni, — zoo schoon, dat ik bijna geloof in Spanje verplaatst te zijn. De geruite schaduw van de kamperfoelie ligt onbeweeglijk op den grond, alsof het eene figuur in het vloerkleed ware.

Door het open venster komt de geur van de jasmijn en den vlierboom, welke mij herinneren dat heerlijke, zonnige land, waar zelfs de lucht, evenals de bij, met liefelijkheid beladen is, waar de zuidenwind over de lusthoven heenstrijkt en de bloemen, die hij kust, zich ontplooiën.

De vogelen kweelen in het geboomte, en hunne schaduw fladdert langs het venster, terwijl ze af en aan vliegen in den zonneschijn. De gonzende bijen, de kirrende duiven op den rand van het dak en het tjilpende vogeltje, dat zijn nestje in de kamperfoelie heeft gemaakt, heffen vereenigd een vreugdelied aan, om de rijzende zon te begroeten. Juist zoo als het klimaat in het Zuiden! Juist zoo als een zomerochtend in Spanje!

De herinneringen, welke mij van Spanje zijn bijgebleven, behooren onder de aangenaamste mijns levens. De aard van den grond, — het woeste gebergte van het Noorden, — de weelderige pracht van het Zuiden, — de geschiedenis en de overleveringen van het volk, welke meer naar de verdrachten van eenen roman gelijken, dan naar een getrouw verhaal der gebeurtenissen, eene liefelijke en toch deftige taal, en een tal van schoone, dichterlijke voortbrengselen, — hierin bestaan mijne herinneringen van Spanje.

Bovendien hecht ik er die duizenden kleine omstandighe-

den en genoegens aan vast, welke ons steeds zoo aangenaam aan het verledene doen terugdenken! de heldre hemel, — de zuivere, geurige lucht, — de heerlijke bloemen en vruchten, — de wilde vijgen en aloë, — de palmboomen en de olijf langs den weg; — dat alles maakt er het leven zoo vroolijk en doet de zonen en dochteren van dit klimaat kinderen zijn vol van geestdrift en gevoel.

Terwijl ik deze woorden nederschrijf, overvalt mij een gevoel van weemoed. Wanneer ik bedenk, wat dit voortreffelijk land kon zijn, en wat het is — waartoe de natuur het heeft bestemd, en wat de mensch er van gemaakt heeft, — o, dan krimpt mijn hart. Onwillekeurig wenden zich mijne gedachten van de vernedering van het tegenwoordige tot de grootheid van het verledene, of wel, met veel angstvalligheid vooruitziende, tracht ik de toekomst van Spanje te raden.
(*Longfellow.*)

10. — DRIE BLOEMKENS.

Dezen morgen ging ik wandlen
In mijn gaardekijn;
'k Vond drie kleine bloemkens staan,
Allen hadden kleedjes aan,
Kleedjes van satijn.

't Eerste was een minzaam roosken
Met een zachten blos;
't Bloemken was zoo fier en malsch,
En het hief zoo trotsch zijn' hals
Uit den kraag van mos.

En het tweede was een' lelie
In een blank gewaad:
Op haar ranken stam verhief
Zij zich in heur' dos zoo lief:
Schoon was ze inderdaad.

Een viooltje was het derde,
'k Ging het schier voorbij.

't Gras verborg zijn' purpren kleur,
 't Streelen van zijn zoeten geur
 Slechts verried het mij.

Heden loeide 't onweer hevig
 In mijn gaardekijn, —
 De avond deed het onweer vliên,
 'k Ging toen naar mijn' bloemkens zien,
 Bloemkens lief en fijn.

't Weer, ach! heeft er twee gebroken:
 Roosken met uw blos,
 'k Dacht het wel, ge waart te fier,
 Gij — te trotsch op uwen zwier,
 Lelie in uw' dos.

'k Trad naar 't nederig viooltje;
 'k Zocht, tot ik het vond.
 't Keek verschrikt van uit het gras,
 Of het onweer over was.

Schoon was 't op dien stond! (Peeters.)

II. — DE DOOD EN DE SLAAP.

Broederlijk elkander omarmend wandelden de Engel des Slaaps en de Engel des Doods over de aarde. De avond viel. Ze zett'en zich neder op eenen heuvel, niet verre van de woningen der menschen. Eene stilte, die het harte weemoedig stemt, heerschte rondom; het avondklokje in het ver afgelegen dorp klepte en — zweeg kort daarna. Stil en zwijgend als altijd zaten de beide Weldoeners der menschen bij elkander. De nacht naderde. Toen rees de Engel des Slaaps van zijne met mos bedekte legerstede op en strooide met zachte hand de onzichtbare slaapkorreltjes uit.

De avondwind voerde ze met zich naar de stille woning van den vermoeiden landman. Nu omving de zoete slaap de bewoners der landelijke hutten: allen sluimerden in: zoowel de grijsaard, die op zijnen staf steunt, als de zwakke zui-

geling in de wieg. De zieke vergat zijne smarten; hij die treurde, vergat zijnen kommer, de armoede vergat hare moeiten en zorgen. Aller oogen sloten zich.

Thans na volbrachten arbeid legde zich de weldadige Engel van den Slaap weder bij zijnen meer ernstigen broeder in het mos neer. »Wanneer de dageraad aanbreekt,» riep hij in onschuldige vroolijkheid uit, »dan loven en danken mij de menschen, dan prijzen ze mij als hunnen vriend, hunnen weldoener! O, welk eene vreugde, welk een genot, ongezien wel te kunnen doen! Hoe gelukkig zijn wij, onzichtbare boden van den goeden God. Hoe schoon is onze stille arbeid!»

Zoo sprak de vriendelijke Engel van den Slaap. — De Engel des Doods zag hem met stillen weemoed aan, en een traan kwam in zijn groot, donker oog. »Ach,» zeide hij, »waarom mag ook ik mij niet verheugen over den blijden dank der menschen? Mij noemen ze hunnen vijand, mij den verwoester van hun geluk!»

»O, mijn broeder,» hernam de Engel des Slaaps, »zal de Goede bij het ontwaken in betere gewesten ook niet in u zijnen vriend en weldoener erkennen, zal hij dan ook niet u dankbaar zegenen? Zijn we niet broeders, — zijn we niet boden van éénen Vader?» Zoo sprak hij; toen schitterden de oogen van den Engel des Doods — en teeder en broederlijk omarmden elkander de beide goede geesten der menschen.

(*Krummacher.*)

12. — OP DEN DOOD VAN MIJN DOCHTERTJE.

Jacoba trad met tegenzin
 Ter snoode wereld in
 En heeft zich aan het end geschreid —
 In hare onnoozelheid.
 Zij was hier nauw verschenen,
 Of ging wel graag weer henen.

De moeder kuste 't lieve wicht
 Voor 't levenloos gezicht
 En riep het zieltje nog terug;

Maar dat, te snel en vlug,
 Was nu al opgevaren
 Bij Gods verheugde scharen.

Daar lacht en speelt het nu zoo schoon
 Rondom den hoogsten troon
 En spreidt de wickjes luchtig uit,
 Door wee noch smart gestuit.
 O bloem van dertien dagen,
 Uw heil verbiedt ons 't klagen. (Poet.)

13. — GEVECHT VAN DEN TIJGER MET EENEN WILDEN BUFFEL.

Lichter dan het dorre gras der heide, door het verwaarloosde vuur van den nachtelijken reiziger ontstoken, ontvlamt de toorn des tijgers, en onvermoeid vervolgt hij zijnen vijand. Door razenden honger gedreven, waagt het de gevlekte wurger den buffel aan te randen; verraderlijk zoekt hij hem te overvallen en zich van achteren op den ronden rug te vestigen, ten einde zich onbevreesd eenen weg tot zijne ingewanden te banen. Doch de bedreigde, op zijne hoede, ziet den moorder komen, ziet, hoe hij, als geen kwaad in den zin hebbende, zich achter een kreupelbosch nederlegt, of onachtzaam nu aan deze, dan aan gene zijde onder de struiken snuffelt; hij merkt zijn voornemen, en duister loert hij van ter zijde op al zijne bewegingen. De wreedard, zich nu ontdekt en alle hoop op eene gemakkelijke prooi verdwenen ziende, aarzelt. Doch door honger en bloeddorst aangespoord, besluit hij eindelijk tot een openbaar gevecht. Vertrouwende op zijne behendigheid en list, treedt hij stoutmoedig zijnen vijand te gemoet, en schrikkelijk grijnzende, toont hij de scherpe slag tanden, terwijl de andere het ontzaglijke hoofd dreigend verheft, damp uit de opgespalkte neusgaten blaast en snuivende van toorn eene wolk van zand in de lucht schrappt. Onverschrokken wacht hij hem af, niet tot een gevecht, als toen hij met zijnen medeminnaar om het ongestoorde bezit zijner gezellin kampte,

waar kracht tegen kracht en wapens tegen wapens gesteld waren, waar twee vijanden met gelijke woede bezielde, in het strijdperk treden, waar het dampende bloed uit diepe wonden vloeit en verwisselende slagen gegeven en ontvangen worden, maar tot een gevecht, waar de eene zoekt aan te vallen en de andere te vermijden, waar de strijders zich vermoeien, zonder elkander te bereiken en op het oogenblik, dat de kamp beslist is, de overwonnene eerst de doodelijke wapens zijner tegenpartij voelt.

Het gestreepte bloeddorstige dier, rad als de wind, met lenige en buigzame leden, vlug in het draaien en springen, grijpt met veranderende wendingen, nu van deze, dan van gene zijde aan, dreigt nu hier, dan daar, nadert, wijkt snel terug en nadert weder in onophoudelijke bewegingen, elk oogenblik zijnen aanval veranderende, en tracht vergeefs zijnen vijand te vermoeien of hem zijnen voordeeligen stand te doen verliezen. Bedaard, hoewel schuimend van woede, volgt deze nauwkeurig al de wendingen van het radde monster en biedt hem staag de spitsen der horens en het dreigende voorhoofd; met eenen scheefgebogen nek en wijd opengespalkte blikken loert hij van onder het boschachtig haar, dat zijne oogleden dik beschaduwde, op zijne listige tegenpartij, die eindelijk, eene voordeelige kans, een gelukkig tijdstip of blootgegevene zijde meenende te zien, snel als de bliksem eenen geveugelden sprong naar den rug van zijnen gebulden vijand doet. Even snel werpt deze het neêrgebukte hoofd omhoog en spiest hem in de scherpe horens; dan bukt hij nogmaals tot op den grond en werpt den spartelenden tiran hoog in de lucht, dat hij tuimelende van tak tot tak naar beneden komt en zijne rookende ingewanden in den boom slingeren; of hij sleept hem over den ruwen grond, tot hij, vermoeid van den last, den hijgenden en bewustlozen ellendeling met menige diepe wond afmaakt, zoodat hij zich sidderende uitstrekt en rochelende sterft. — Daar ligt nu de schrik der wouden, de onverzoenlijke vijand der zwakke dieren; zijne vlamme oogen zijn uitgedoofd, verstomd is zijne vreeselijke stem; als de afgehouwene

wortel eens booms ligt de nooit rustende staart, zijn breede, bloeddorstige muil is met zand gevuld; over hem heen huppelt de veldmuis, en de jakhals verzadigt zich met zijn vleesch.

Nu keert de fiere overwinnaar naar zijne gezellin terug, om zich in den ruischenden stroom te koelen; de bosschen weërgalmen van zijn herhaald gebrul en van het zegepraalende en blijde geschreeuw der schichtige dieren in het ronde, die van verre getuigen waren van dit vreeselijke gevecht en van den dood van hunnen algemeenen vijand.

Doch somtijds gelukt den waaghals zijn sprong en schiet hij onbeschadigd over de puntige horens. Oogenblikkelijk kleeft hij op den rug zijner ongelukkige prooi en vestigt de scherpe klauwen in de breede zijden, terwijl hij met zijne verscheurende tanden het lichaam ontgint, zijnen verhitten muil in de diepe wonden steekt en het uitbarstende bloed inzwelgt. Tevergeefs werkt het razende dier om zich van hem te ontdoen; het jonge aapje kleeft minder vast aan de ruige borst zijner moeder; steigerende werpt het zich met hem om en snelt het met ijselijk gebrul door de wildste bosschen, de dichtste struiken, vloedden en moerassen; drie malen stort hij neder, drie malen heft hij zich weder op en doet telken reize eene verbazende, maar ijdele poging, om den doodelijken last af te schudden, totdat hij eindelijk steil voorover stort en vreeselijk steunende sterft. (Haafner.)

14. — DE VLINDER.

Als bij 't lentemorgen-krieken
 't Vlindertje in zijn' gouden dos,
 Opvliegt uit 't fluweelig mos,
 Wondt hij vaak de donzen wieken
 Aan het scherpe doornenbosch.

Zóó, in 't dartel ommedwalen
 Door den bonten hof der vreugd,
 Scheurt ge, o zorgeloze Jeugd!
 U de vleuglen menigmalen
 Aan de doornen der geneugt! (Victor Hugo.)

15. — VERKEERING.

«Zijt ge amber?» sprak een wijsgeer
 Tot een nietig klompjen stof,
 Dat door zoeten geur hem trof.
 »Neen,» was 't antwoord van het klompjen,
 »Maar ik woonde een' korte poos
 »In gezelschap van de roos.» (Ledeganck.)

16. — WELDOEN.

Werpt uw' weldaad in den vloed
 Met een onberoerd gemoed:
 Dankt u 't stomme vischje niet,
 God erkent het, die het ziet. (Bilderdijk.)

17. — DE VREK.

Harpagon (*een vrek.*) — Valerius, gij moest mij eens even helpen. Maar wacht, Jakob! kom even hier; u moet ik eerst spreken.

Jakob (*koetsier en tevens kok.*) — Tot uw' dienst Mijnheer! maar spreekt ge tegen uw' koetsier of tegen uw' kok? — Ik speel immers zoowel voor den een als voor den ander.

Harp. — Ik wil spreken tegen beiden.

Jak. — Maar tot wien dan het eerst?

Harp. — Tot den kok.

Jak. — O, heb dan een beetje geduld, Mijnheer! (*Hij trekt zijne koetsierskleeding uit en komt in koksgewaad terug.*)

Harp. — Wat zijn dat nu weer voor kunsten?

Jak. — Zie zoo, nu hebt ge maar te spreken.

Harp. — Ik ben verplicht, heden avond een souper te geven.

Jak. (*ter zijde.*) — Heb ik van mijn leven! Een Souper!

Harp. — Zeg eens! Zul je ons wat lekkers te eten geven?

Jak. — Met genoeg, mits gij maar veel geld geeft.

Harp. — Wel, wel. Mooi gezegd! Altijd geld. 't Schijnt wel, dat die koks niets anders weten te zeggen. Geld, geld, altijd geld! Zij hebben geen ander woord in den mond, dan geld. Altijd van geld praten, dat is aan de orde van den dag. — Geld!!

Valerius (*de rentmeester.*) — Zoo'n onbeschaamd antwoord als dat heb ik nog nooit gehoord. 't Is wat mooi's, 't is een wonder, lekker te eten voor veel geld. Dat kan de onnoozelste wel; maar een knap man spreekt alleen van lekker eten voor weinig geld.

Jak. — Lekker eten voor weinig geld!

Val. — Ja zeker!

Jak. (*tot Valerius.*) — Op mijn woord, heer rentmeester! ge zoudt ons eenen grooten dienst bewijzen, als ge mij dat geheim wildet openbaren, wees gij dan zoo lang kok: ge wilt hier toch zoo gaarne den baas in alles spelen.

Harp. — Wilt ge wel eens zwijgen? — wat zullen we dan noodig hebben?

Jak. — Daar staat uw rentmeester, Mijnheer! die zal goed voor u opdisschen en dan voor weinig geld.

Harp. — Ik verkies, dat ge mij antwoorden zult.

Jak. — Hoeveel personen zullen er aan tafel komen?

Harp. — Acht of tien: reken maar op acht; als er eten is voor acht man, dan is er ook wel genoeg voor tien.

Val. — Dat spreekt van zelf.

Jak. — Laat zien er moeten vier groenten en vijf vleezen zijn Voorgerechten

Harp. — Ontzettend! Met dat alles zou men eene geheele stad kunnen onthalen.

Jak. — Gebraad

Harp. — Verrader! Verkwister! ge zult al mijn goed nog opmaken.

Jak. — Tusschengerechten

Harp. — Nog al meer?

Val. (*tegen Jakob.*) — Wilt ge, dat de menschen zich te bersten eten? En heeft mijnheer gasten genoodigd, om hen met zooveel eten te vermoorden? Gij moet de gezondheidslessen eens lezen en aan de geneesheeren vragen, of er wel iets schadelijkers is voor een' mensch, dan overdadig te eten.

Harp. — Hij heeft gelijk.

Val. — Leer van mij, Jakob, en onthoud het goed, dat eene tafel met te veel spijzen een ware moordkuil is; leer

dat hij, die toonen wil een waar vriend te zijn van hen, die hij bij zich noodigt, zorgen moet, dat de matigheid bij den maaltijd voorzigt, en eindelijk, dat men volgens de denkwaardige uitspraak van een der ouden eten moet om te leven — en niet leven om te eten.

Harp. — O, hoe schoon gezegd! Kom, Valerius, laat me u voor dat aandoenlijk woord omhelzen. Dat is de schoonste spreuk, die ik ooit hoorde. »Men moet leven om te eten, maar niet eten om te» Neen, zoo is het niet. Hoe was het ook weer?

Val. — Men moet eten om te leven — en niet leven om te eten.

Harp. (*tegen Jakob*). — Ja, juist, hoort ge wel? Begrijpt ge dat wel? (*tot Valerius*). Welk groot man heeft dat gezegd?

Val. — Ik zou zoo dadelijk niet op zijnen naam kunnen komen.

Harp. — Denk er aan, mij die woorden eens op te schrijven. Ik wil ze hier in de zaal met gouden letters voor den schoorsteen laten graveeren.

Val. — Ik zal er om denken. En wat het souper aangaat, laat mij maar begaan. Ik zal alles naar behooren regelen.

Harp. — 't Is wel.

Jak. — Des te beter; dan ben ik van eenen grooten last ontslagen.

Harp. — (*tot Valerius*). Gij moet maar dingen nemen, waarvan men niet veel gebruikt: spijzen, die iemand spoedig verzadigen, eenen vetten hutspot bij voorbeeld of eenen koek in den pot met braaf kastanjes er in.

Val. — Verlaat u volkomen op mij..

Harp. — Nu, Jakob! ga heen en maak mijne koets schoon.

Jak. — O, wacht! dit geldt den koetsier. (*Hij trekt zijn buis weer aan*). Wat is er van uw' dienst?

Harp. — Ge zoudt mijne koets schoon maken en mijne paarden gereed houden, om naar de kermis te rijden.

Jak. — Uwe paarden, Mijnheer? Die zijn op mijn woord niet in staat om te loopen. Ik zal u niet zeggen, dat ze op stroo liggen, — de arme schepsels hebben het niet;

maar — wat ik niet verzwijgen kan, is dit: gij laat ze zoo vasten, dat ze nog maar alleen op paarden *lijken*: schimmen van paarden zijn het, de arme schepsels.

Harp. — Dan is het al heel erg. En ze voeren toch niets uit. — Ik begrijp er niets van.

Jak. — Maar, Mijnheer! moet men dan, omdat men niets doet, ook niet eten? De arme dieren, — 't ware veel beter, dat ze veel moesten werken en dan ook naar evenredigheid te eten kregen. Mijn hart breekt, als ik ze daar zoo uitgemergeld zie staan; want kijk! ik houd zoo innig veel van mijne paarden, ik voel, geloof ik, hunne smarten, als ik ze zie lijden. Dagelijks spaar ik voor de arme dieren 't een of ander uit mijnen mond; want waarlijk, Mijnheer! men moet al heel weinig gevoel hebben, als men niet het geringste medelijden met zijnen naaste heeft.

Harp. — Het zal toch zooveel inspanning niet kosten; 't is maar even naar de kermis.

Jak. — Neen, Mijnheer! eens voor al, er mee rijden durf ik niet. Ik zou het niet over mijn hart kunnen krijgen, de beesten, zooals ze nu zijn, met de zweep te slaan, — 't zou me zeer doen. Hoe wilt ge ze eene koets laten voorttrekken? Ze hebben waarlijk genoeg te doen, met zich zelve voort te sleepen.

Val. — Mijnheer! ik zal den buurman verzoeken te rijden, en hij daar kan ons helpen bij het klaar maken van het souper.

Jak. — In vredes naam! liever, dat ze onder eens anders handen, dan onder de mijne dood neervallen.

Val. — Meester Jakob speelt wel den meewarige!

Jak. — Mijnheer de Rentmeester speelt wel den bemoeial!

Harp. — Zwig!

Jak. — Mijnheer! vleiers kan ik niet dulden, ik doorgrond dezen heer volkomen; zijn gedurig vitten op brood en wijn, op hout, zout en kaarsen geschiedt met geen ander doel, dan om u te vleien en de mooie man bij u te blijven. Ik kan er razend om worden, — en dan moet ik nog dagelijks hooren, wat men al zoo over u babbelt; want wat er ook moge gebeurd zijn, ik voel genegenheid voor u: na mijne paarden bemin ik u het meest.

Harp. — Zou ik van u weten mogen, Jakob! wat de menschen dan van mij zeggen?

Jak. — Ja wel, Mijnheer! als ik maar vast wist, dat ge niet boos zult worden, wanneer ik het vertel.

Harp. — Neen, dat zal ik niet.

Jak. — O Mijnheer! ik weet maar al te goed, dat ge toornig zult worden.

Harp. — In 't geheel niet; integendeel, gij zult er mij een genoeg mee doen; ik wil gaarne weten, hoe de menschen over me denken.

Jak. — Daar gij het dan volstrekt wilt, Mijnheer! zal ik u ronduit zeggen, dat men overal den draak met u steekt; dat men ons allerwegen honderden schimpschoten over u geeft en dat men niet meer in zijn' schik is, dan wanneer men u kan hekelen over uwe schraapzucht. Zoo zegt de eene, dat gij almanakken laat drukken, waarin gij de vastendagen dubbel laat aanwijzen, ten einde voordeel te trekken van het vasten, waartoe gij uwe dienstboden noodzaakt; een ander, dat gij altijd aanleiding vindt tot eenigen twist met uwe knechts tegen nieuwjaar, of als ze weggaan, opdat ge hun zodoende niets behoeft te geven. Deze vertelt, dat ge eens de kat van een' uwer bureu voor het gerecht hebt gedaagd, omdat die een overgeschoten brokje schapenbout had opgegeten, — een ander weder, dat men u 's nachts betrapt heeft, terwijl ge bezig waart zelf de haver van uwe paarden te stelen, en dat uw koetsier, die vóór mij hier was, u in het donker — ik weet niet hoeveel — stokslagen heeft gegeven, waarover ge natuurlijk niet hebt durven spreken. Om kort te gaan, als ik het zeggen moet, men kan nergens komen, of men hoort u op eene vreeselijke wijze ten toon stellen. Ieder bespot u, en als men van u spreekt, noemt men u niet anders dan gierigaard, schraper, schrokker, en zoo meer.

Harp. (*hem slaande*). — Ge zijt een zot, een fielt, een schurk, een onbeschaamde rekel.

Jak. — Heb ik het niet geraden? Ge hebt mij niet willen gelooven. Ik heb het u immers al gezegd, dat ge boos zoudt worden, als ik u de waarheid zei? (*Naar Molière.*)

18. — BEROUW.

O gij, die u met God verzoenen wilt
 Of met den mensch, misschien door u beleedigd,
 Omhels 't berouw: hier dient geen tijd gespild,
 Totdat gij u in 't einde voelt bevredigd:
 De toornegloed, die ons verteren wou,
 Wordt 't best gebluscht door tranen van berouw.

(Poet.)

19. — WAT IS DE MENSCH!

Helaas, wat is de mensch! — hij schijnt een bel, een veder,
 Die met veel moeite rijst en daalt van zelven neder:
 Hoe sterk, hoe jong, hoe schoon, hoe treflijk van geboort,
 Hoe rijk van geest en goed, hij moet in 't ende voort:
 De dood ziet niemand aan, den sceppter nog de spade:
 De keizer noch de boer vindt bij hem ooit genade.
 Wie dan geen' naam nalaat door deugden van den geest,
 Verdwijnt, alsof hij nooit in 't leven waar geweest.

(Starter).

20. — DE STRIJD MET VLAANDEREN.

Witte van Haemstede.

De komst van Witte van Haemstede schoot eenen vuur-
 straal in den reeds uitgebluschten moed der Hollanders:

'Toen riep alles; „Te wapen bij de oude banier!
 „Fluks te wapen, gij dappren en vromen!
 „Ziet, uw helper, uw heirvoogd, uw redder is hier:
 „Ziet, het Hollandsche bloed is gekomen!”

Zonder vertoef toog hij naar Haarlem, en ijlings gingen
 vandaar uit zijne boden en briefdragers het land door, om
 te verkondigen aan alle plaatsen, aan alle leenmannen, dat
 hij gekomen was, en hen opwekkende tot den strijd voor
 het vaderland onder zijne banier.

Daar raakte heel 't gewest in roer!

Het was voormiddag, toen deze afgezondenen vertrokken,
 en reeds des anderen daags kwam er antwoord van alle

kanten, dat men aan zijne zijde den kampstrijd wilde onderstaan op lijf en goed. De Edelman in zijne maliën rusting en stalen harnasplaten, met zijnen schitterenden wapenrok, zijn blinkend schild, zijne scherpe speer en zijn breed zwaard, de wapenknecht in zijn schubbejak met den ijzeren helmkap en de geduchte strijdbijl en vlijmende dagge; de dorper in zijnen lederen of ook zelfs wollen of grof linnen kolder, maar de kodde zoo dreigend in zijne vereelte vuist, dat er het Vlaamsche scherp wel voor sidderen mocht; de jager met zijnen gevulden pijlkoker en zijnen doodelijken boog; de visscher met zijnen gevaarlijken puntstok en zijn vinnig mes, — maar allen goedsmoeds, allen nu brandende van begeerte, om het met den Vlaming op te nemen en Witte te toonen, dat ze nog het trouwe volk zijns vaders waren.

Zie nu, wat de moed van een enkel man vermag!

Men vraagt zich niet, of menig held
Den eedlen Witte vergezelt,
Genoeg, genoeg is 't, dat hij kwam,
De wakkre telg uit Hollands stam!
En wat zou ook een tal van knechten,
In staat zijn, meerder uit te rechten?
Eén balsemdrop, één bloem bevrucht
Met geuren ieder deel der lucht;
Een' enkle zon verlicht de sfeer;
Een enkle Held bezielt een heir! ¹⁾

Van verre en van nabij stroomde het samen rondom de ontwonden banier van Holland, en het was, alsof de geharnasseerde leeuw immer dreigender uitwoei, of zijne klauwen hunkerden, of zijne tong smachtte naar het bloed van zijnen zwarten vijand, die hem was komen tergen in het midden van zijn oud eigen gebied. Uit alle burchten en plaatsen, van alle hoeven en erven kwamen zij opgedaagd: zoowel van Aelsmeir en Rietwijk, aan den groenen zoom der meren, als van Wormer en de Zanen, in de broekige streken der rivier; zoowel van Heemskerc, nabij

de blanke kruinen
Der schaarsbegroeide Noordzèe-duinen,

¹⁾ VAN LENNEP.

als van Nyedorp in

West-Frieslands waatrig binnenvlak.

En ziet — Floris' zoon is de man, om van deze geestdrift een rechtschapen gebruik te maken; hij wil de tijding vóór zijn: hij wil zelf den Vlamingen de nieuwmare van den ommekeer brengen en trekt terstond aan het hoofd der ijlings geordende Kennemers, Waterlanders en West-Friezen de stad uit. En zoo fier draaft zijn ros daarheen, en zoo hoogmoedig verheft het den snuivenden kop onder het stalen beschutsel en den wapperenden pluimbos, alsof het reeds wist, dat het zijnen hoogen meester ter overwinning voert.

Op de heirbaan naar Leiden, tusschen Heemstede en Bennebroec, stiet hij op eene aanrukkende afdeeling van het Vlaamsche leger, die zeker luttel dacht, aldus ontvangen en met het zwaard verwelkomd te worden. Hier zagen de beide liebaards elkander onder de oogen — hier endde Vlaanderens glorie in Holland. Onweerstaanbaar was de aanval van Haemstede en zijne moedige benden, hardnekkig de wederstand, geweldig de strijd — maar kort, maar voor den vijand vergeefs en noodlottig; hij werd aangegrepen, teruggeworpen, geslagen, verstrooid en nagezet in een' en denzelfden gang. Ziet hen tuimelen en vallen, doorregen van de lans, doorhouwen van de strijdbijl, doorkerfd van het zwaard, gekneusd en gepletterd door de knots! Hun noodlot schrijft zich met purperen bloed op het gespleten staal hunner rusting, en de machteloze hand stuiptrekt nog om het nuteloos geworden zwaard, en hun doodsgil sterft weg onder de wraakkreten hunner broeders, de strijdleuze der overwinnaars, het geknars en geratel der wapenen, het stampen der brieschende rossen, wier hoeven hen vermorselen. Ziet — de banier van den engel der verdelging waait uit boven hunne hoofden, en de hunne zinkt!... Ziet ze wijken — ziet ze vlieden naar alle zijden, de heiligen aanroepende om redding, de wapenen wegwerpende, die niet meer redden kunnen! Hun verlies is onbekend; maar het moet groot zijn geweest: een zijweg naar de duinen, waar de vluchtenden in gedrongen menigte waren vervolgd en neergehouwen, lag met lijken bezaaid en over-

spread. Nog heden kent ge die plaats onder den naam van het Manpad, en zeker hebt ge er meermalen heengestaard naar de gedenknaald, onder de hooge, trotsche lommer, daar ter eere en nagedachtenis van den strijdbaren Witte van Haemstede door den vaderlandlievenden Van Lennep in 1827 opgericht.

Witte van Haemstede verwierf zich den kloeken krijgsmansnaam van Geesel der Vlamingen, maar ook daarbij de liefde en de hoogschatting van zijnen tijdgenoot en de bewondering en erkentenis van het nageslacht. (W. J. Hofdijk.)

21. — DE ZIGEUNERKNAAP IN 'T NOORDEN.

Ver in 't zuiden ligt mijn Spanje,
Spanjen is mijn vaderland,
Waar de sneeuwbloei der kastanje
Prijkt aan Ebro's lachend strand,
Waar de zoete amandels bloeien,
Waar de druif u tegenlonkt,
Waar de rozen schooner gloeien
En de maan in goedgloed pronkt.

En nu zwerf ik, arme jongen,
Met mijn speeltuig treurig rond;
Moe gespeeld en moe gezongen,
Slaap ik op den harden grond.
Kleine gaven, koude blikken
Werpt men d' armen zwerver toe:
Ach! mijn schreien en mijn snikken *schreien*
Is men, als mijn zingen, moe.

Waar zóó koude nevels hangen,
Schiet de zon heur stralen niet; —
Uit zóó weggezonden wangen
Klinkt geen lustig knapenlied!
Bij mijn zingen en mijn kweelen *z. geluk v. wegeled*
Wil één klank steeds de eerste zijn:
Breng mij, waar de Zefirs spelen,
In het land vol zonneshijn!

Gistren was 't een feest voor allen,
 Ieder danste naar mijn' luit,
 Vreugdetonen deed ik schallen,
 'k Zocht mijn schoonste liedren uit.
 Doch bij dans en jubelzangen
 Zag de zon mij kwijnend aan, *wegsteruue - kwijnend*
 En langs mijn gebruide wangen *zachte voor*
 Rolde menig bittere traan.

Neen! ik wil niet langer zwerven,
 Waar de zon door nev'len ziet:
 Alles, alles kan ik derven,
 U, mijn vaderland, u niet!
 Op, naar 't zuiden! op, naar Spanje!
 Naar het land vol zonneshijn!
 In de lommer der kastanje —
 Daar wil ik begraven zijn.

(E. Geibel.)

22. — HET ROOSJEN.

Lief roosjen! Wiens bloosjen
 Een poosjen maar staat,
 Dat, geurig En kleurig,
 Zoo schielijk vergaat,
 Dat bloeiend En groeiend,
 Al stoeiend geplukt, *op een - bloeiende*
 Het jeugdige Vreugdige
 Meisjen verrukt, —
 De Winden Ontbinden,
 Verslinden uwe eer:
 Door d' avend Gehavend,
 Verwelkt ge reeds weer!
 Zoo *spelden* spoeien Na 't groeien
 En 't bloeien der jeugd
 De stonden, Verbonden
 Aan wereldsche vreugd,
 — Geen' muren Verduren
 Der uren geweld,

Ook vorsten bezwijken, Hoe trotschlijk zij prijken,
 In spijt hunner wachten, Voor 't woën en de krachten
 Des tijds, die de roos en den eikenboom velt.

(*Arntzenius.*)

23. — TOBIAS WITT.

Eene samenspraak.

De heer Tobias Witt was geboren in eene niet zeer groote stad, was nooit verder geweest dan de dorpen uit den naasten omtrek en had echter meer van de wereld gezien dan menigeen, die zijn erfdeel te Parijs of Napels verteerd heeft. Hij mocht gaarne allerlei kleine geschiedenissen verhalen, die hij hier en daar uit zijne eigene ervaring had opgezameld. Hadden die verhalen al weinig dichterlijks, ze hadden toch de verdienste, dat ze uit het werkelijke leven gegrepen waren, en daarom vonden ze ook weder hunne toepassing. Het aardigste was, dat ze altijd twee aan twee bij elkander pasten.

Een bekend jong mensch, mijnheer Till, prees hem eens wegens zijne wijsheid. — Ei, ei, zei de oude Witt meesmuilend, ben ik dan waarlijk zoo wijs?

Ieder zegt het, mijnheer Witt. En daar ik het ook gaarne zou....

He, als ge dat wilt, — dat is gemakkelijk.... Ge moet er maar nauwkeurig op letten, hoe de dwazen doen, mijnheer Till!

Wat! hoe de dwazen doen?

Ja, mijnheer Till! en dan moet ge net anders doen dan zij. Bij voorbeeld?

Bij voorbeeld, mijnheer Till! — Zoo leefde hier in mijne jeugd een oude rekenmeester, een droog, knorrig kereltje; hij heette mijnheer Veit. Die deed niets dan rondloopen en bij zich zelve praten; hij sprak met geenens sterveling — in zijn leven niet. En iemand in het gezicht zien, dat deed hij nog minder; altijd keek hij donker voor zich heen. Zeg eens, mijnheer Till, wat dunkt u, hoe zouden de menschen hem wel genoemd hebben?

Wel, een diepzinnigen kop.

Dunkt u dat? — het mocht wat! Een gekken vent. Neen, dacht ik bij me zelve, — want die titel beviel me slecht, — men moet niet doen, gelijk mijnheer Veit. Dat is niet mooi. Stijf voor zich heen zien, dat deugt niet; zie de menschen vrijmoedig in 't gezicht. En zoo geheel alleen met zich zelve spreken, — wel foei, spreek veel liever met anderen! Nu, wat dunkt u er van, mijnheer Till! dacht ik er goed over?

Ja, wel zeker.

Ja, dat zeg je wel; maar zoo heel goed toch ook niet. Kijk, er liep nog een ander rond; 't was de dansmeester, mijnheer Flink; die keek Jan en alleman brutaal in 't gezicht en snapte met ieder, die er ooren voor had, de rij rond, — en hoe denkt ge wel, mijnheer Till! dat de menschen dezen nu weer noemden!

Een vroolijk Fransje!

Mis; maar 't scheelt toch zooveel niet; ze noemden hem ook al eenen gekken vent. Wel, dacht ik toen, dat is toch kluchtig. Hoe moet men het dan maken, om wijs te kunnen heeten? Noch geheel als mijnheer Veit, nog geheel als mijnheer Flink. Eerst moet men de menschen met gepaste vrijmoedigheid in de oogen blikken, zooals de eene, en dan bedachtzaam en bescheiden voor zich heen zien, zooals de andere. Eerst overluid spreken met de menschen, zooals mijnheer Flink, en dan in 't geheim met zich zelve, zooals Mijnheer Veit. Ziet ge, mijnheer Till, zoo heb ik het aangelegd, en dat is 't heele geheim.

Op eenen anderen tijd werd mijnheer Witt bezocht door een jong koopman, mijnheer Wills, — die wilde voor eene kleine speculatie geld van hem leenen. Veel, zei hij, is er wel niet aan te verdienen, dat zie ik wel vooruit, maar het komt mij juist zoo voor de hand, en daarom wil ik het toch ook maar meenemen.

De toon, waarop hij dit zei, beviel mijnheer Witt maar in 't geheel niet.

En hoeveel, lieve Mijnheer Wills, hebt ge dan wel noodig, denkt ge?

Och, niet veel, eene kleinigheid maar. Een honderd daalderdjes ongeveer.

O, is 't anders niet, — dat wil ik u wel geven, van harte gaarne. 'k Meen het goed met u; want kijk, ik wil u nog iets anders op den koop toe geven, dat onder broeders wel duizend rijksdaalders waard is. Ge kunt er rijk door worden.

Hoe zegt ge, lieve mijnheer Witt, op den koop toe?

Ja, 't lijkt zooveel niet: 't is een eenvoudig historietje maar.

In mijne jonge jaren had ik eenen wijnkoopster tot buurman, een heel potsierlijk ventje: mijnheer Grell heette hij; deze had zich eene enkele spreekwijze aangewend, die hem geheel in den kelder bracht.

Ei, ei, wat zeg je daar! en die was?.....

Als men hem soms vroeg; hoe gaat het, mijnheer Grell, hebt ge nog al iets met uwen handel gewonnen? — dan was het: een kleinigheidje van vijftig daaldertjes ongeveer. Wat beteekent dat? Of, als men hem zei: Nu, mijnheer Grell! ge hebt bij dat bankroet ook braaf verloren! dan zei hij weer: Och wat, 't is niet waard om er van te spreken: eene kleinigheid van een honderd of vijf! Hij zat in eene goede zaak, de man! maar, zooa!s ik reeds zei, die ééne verwenschte spreekwijze heeft hem geheel den voet gelicht. Hij had zijn liedje gauw uitgezongen. Hoeveel was 't ook, dat ge woudt leenen, mijnheer Wills?

Ik? Ik verzocht een honderd rijksdaalders, lieve mijnheer Witt!

O, juist, 't was me waarlijk ontgaan. Maar ik had daar nog eenen anderen buurman, namelijk mijnheer Tomm, den korenkoopster; die bouwde door eene andere spreekwijze een groot huis op, met achterhuis en pakhuizen. Wat dunkt u daarvan?

O, om 's Hemels wil! die spreekwijze moet ik kennen. Zeg.....

Als men hem eens vroeg: hoe gaat het, mijnheer Tomm? wat hebt ge met den handel verdiend? dan zei hij: o, veel geld, vrij wat! — 't was hem aan te zien, hoe zijn hart hem in 't lijf lachte — wel honderd rijksdaalders! — Of vroeg men hem, wat scheelt er aan, mijnheer Tomm? waarom zoo knorrig? dan zei hij weer: och! ik heb veel, veel geld verloren, wel vijftig rijksdaalders! de man was in 't kleine

begonnen; maar, zooals ik reeds zei, hij bouwde een groot huis met achterhuis en pakhuizen. Nu, mijnheer Wills! welke spreekwijze staat u het beste aan?

Wel, dat spreekt van zelf: de laatste.

Maar ik vind, dat hij toch niet geheel en al gelijk had, die mijnheer Tomm. Want hij sprak ook van veel geld, als hij aan de armen of aan de regeering gaf, en dan had hij maar altijd moeten spreken als mijnheer Grell, mijn andere buurman. Ik, die beide spreekwijzen gedurig moest hooren, mijnheer Wills! ik heb op beide personen acht gegeven, en nu spreek ik, zooals tijd en gelegenheid me dat leeren — nu eens als mijnheer Grell, dan weer als mijnheer Tomm.

Neen, bij mijne ziel! ik houd het met mijnheer Tomm. Het huis en de pakhuizen lachen me toe.

Ge wildet alzoo

Veel geld, veel geld, lieve mijnheer Witt! Wel honderd rijksdaalders!

Ziet ge, mijnheer Wills! 't zal wel in orde komen. Zoo is het goed. Als men van eenen vriend leent, moet men spreken als mijnheer Tomm, en helpt men eenen vriend uit den nood, dan moet men spreken als mijnheer Grell. (Engel).

24. — DE EERSTE KUS.

In den maneschijn ben ik buiten geweest,
 Waar beken en vlietekens kabbelen!
 Daar heb ik, wat vogelkens zingen, gehoord,
 Wat berg en bloemekens babbelen.

En daar heb ik een twisten en kijven gehoord,
 Als ginge 't om dood en leven:
 Aan wie van allen den eersten kus
 Het morgenrood zou geven.

Ik krijg hem stellig, zoo sprak de beek,
 Daar waters aan spiegels gelijken:
 En wat doet het morgenrood vooreerst,
 Als zich daarin bekijken?

De vogels zeiden op hunne beurt:
 Wij vliegen het juichende tegen,
 Zoodra het den kop uit de wolken steekt:
 Het meest is het ons genegen!

Toen bromde de berg: Zijn eerste kus
 Zal mij ten deele vallen —
 En schudde voornaam den sneeuwigen kop —
 Want ik ben de grootste van allen!

En de grooten krijgen alles het eerst,
 Na hen ontvangen 't de minderen:
 Dies scheidt er met zaniken uit, gij zult
 Toch mij den triumpf niet verhinderen!

Daar blaast de zefir de starrekens uit,
 En net als violen en rozen
 Ontstijgt het vurige morgenrood
 Den wolken, die liefelijk blozen.

En over woud en waterval,
 En over berg en valleien,
 En over de vogels in 't blauwe ruim,
 En over de bloemen der weien

Spant het de guldene vleugels uit,
 Waar heerlijk licht uit perelt,
 En kust, niet wetend van klein of groot,
 In ééns de gansche wereld.

Von Klesheim (vert. d. Frans de Cort.)

25. — DE STREEK DER WINDSTILTEN.

Als een vaartuig op zijne reis naar 't zuiden midden in den Atlantischen oceaen de linie nadert, dan maakt zich eene bange vrees van de harten der schepelingen meester. De gunstige wind, die het schip tot hiertoe voortstuwde, wordt vroeger of later, naar gelang van het jaargetijde, al zwak-

ker en zwakker, gaat dan bij tusschenpoozen liggen en maakt eindelijk plaats voor eene angstwekkende stilte. Rondom ligt de zee als eene eindelooze spiegelende vlakke uitgestrekt. Het schip, nog kort te voren zoo vlug en dartertel als een vogel, ligt nu als vastgesmeed op het vloeibare kristal. De stralen der zon vallen loodrecht op het dek en blakeren sterker dan ooit de arme, ongelukkige reizigers. Het houten dek schroeit hunne voeten, een verstikkende damp beklemmt hunne ademhaling. Reeds veertien lange dagen ligt de trotsche beheerscher der zee onbeweeglijk op dezelfde plek. De voorraad drinkbaar water is verbruikt. De tong kleeft aan het verhemelte, een brandende dorst verteert hen. Vol wanhoop en vertwijfeling, ja met blikken, die van wilde moordzucht getuigen, staart men elkander aan.

De zon daalt neer, een eigenaardig koperkleurig avondrood gloeit aan den hemel. Met het vallen van den nacht vertoonen zich zwarte wolken in het oosten, een zacht en schrill gesis klinkt uit de verte, de zee begint te schuimen. Het schip beweegt zich en dobbert op de zich onregelmatig verheffende baren. Maar de zeilen hangen nog slap langs den mast en klapperen onheilspellend aan de stengen. Daar verheft zich eensklaps de storm met een vreeselijk geloei; de zeilen scheuren met een akelig geluid in flarden; daar kraakt iets, 't kraakt weder en sterker dan te voren, — en de groote mast slaat neer en tuimelt over boord. — De laatste touwen worden doorgesneden, en daar snelt het schip over den oceaan, nu eens hoog op den rug der golven gedragen, dan weer naar de diepte geslingerd. Alles trilt en knarst, geen splinter aan het schip, die zich niet beweegt, geen naadje in het schip, dat niet piept: alles dreigt uiteen te barsten. Aanhoudend volgt donderslag op donderslag, bliksemstralen doorklieven de lucht en volgen elkander bijna onmiddellijk op. De regen valt neder, niet in droppels, maar in stroomen. Tienmaal wanen de schepelingen zich verloren, terwijl het geteisterde vaartuig in den afgrond tusschen twee golven daalt, — tienmaal ook weder herleeft hunne hoop op behoud, als het zich weder uit dien afgrond verheft.

Eindelijk vermindert de storm, de schokken volgen elkander zeldzamer op, de golven worden weer kalm, — de troostrijke zon komt in het oosten op en — helaas! ze beschijnt hetzelfde treurige tooneel als den vorigen dag. Glad en effen als een spiegel ligt weder de eindelocze watervlakte uitgebreid. Acht dagen verloop, en de verzamelde water-voorraad is weder verteerd, en opnieuw staren de sprakeloos rondwarende schimmen elkander met moordzuchtige blikken aan. Een nieuwe storm verheft zich, eene nieuwe windstilte valt in, en deze afwisseling duurt steeds voort, totdat eindelijk het schip naar gene zijde van den evenaar gedreven is, waar een gunstige wind het naar zijne bestemming voert. Honderden schepen zijn hier reeds door de stormen vergaan, honderden hebben hier hunne bemanning verloren, die door eenen onleschbaren dorst eenen rampzaligen dood vond. — En zij, welke de vreeselijke *streek der windstillen* gelijk de zeevaarder ze noemt, gelukkig overschreden hebben, wenden zich met een ernstig gebed hemelwaarts, waarin ze God vurig danken voor het opnieuw ontvangen leven. (*Schleiden.*)

26. — KLEINIGHEDEN.

I. EENMAAL.

»Eenmaal is geenmaal.» — Och, dat met dit zeggen
Niemand vermetel en roekeloos speel!

Is het iets goeds, dan is éénmaal te weinig,
Is het iets kwaads, dan is éénmaal te veel.

(*Gouverneur.*)

II. MOEDER.

Wie aan God en zijne moeder denkt, is beschermd tegen
alle kwaad. (*Conscience.*)

III. BEMOEDIGING.

Wat u ook ontmoete
bij 't wereldsch beloop,
Pluk immer blijmoedig
de klaver der hoop;

Verhef u met grootheid
 op rampen en smart,
 En zamel u bloemen
 van troost voor het hart;
 Schoon 't onweer ons dreige,
 de ramspoed ons drukk',
 Eens wordt het weer helder,
 eens daagt weer 't geluk.
 (J. van Walré.)

IV. LEVEN.

Wie veel in liefde geeft
 En veel in liefde ontvangt,
 Hij heeft het hoogste, waar de Mensch aan hangt:
 Hij heeft . . . geleefd. (Heije.)

V. ZEGGEN EN DOEN.

Woorden mogen 't oor verdooven,
 Werken moet men meer gelooven.
 (Van Beaumont.)

VI. GELUK.

Naardat het meeste deel in 's werelds zaken gaat,
 Helpt meer een lepel luks dan een vol vat met raad.
 (Van Beaumont.)

27. — DE REDEVOERINGEN VAN BRUTUS EN ANTONIUS TOT
 HET VOLK, NA HET OMBRENGEN VAN CESAR.

Het forum te Rome ¹⁾.

Brutus, Cassius en eene menigte burgers.

Burgers.

Wij willen rekenschap, geef rekenschap!

Brutus.

Zoo volgt mij dan, en hoort mij aan, mijn' vrienden.
 Gij, Cassius, ga naar een' andre straat
 En deel de menigte. —

Wie mij wil hooren spreken, blijve hier,
 Wie Cassius wil hooren, ga met hem,

¹⁾ Een open plein, tot vergaderplaats bestemd.

En openlijk wordt rekenschap gegeven
Van Cesars dood.

Eerste Burger.

Ik wil hier Brutus hooren.

Tweede Burger.

Ik Cassius en hunne reën verg'lijken,
Wanneer wij beiden hooren in 't bijzonder.

*(Cassius gaat met ettelijke burgers af; Brutus
beklimt het spreekgestoelte.)*

Derde Burger.

Zie, de eedle Brutus is reeds boven. — Stil!

Brutus.

Zijt stil tot aan het eind.

Romeinen, medeburgers en vrienden! Hoort mij voor mijne zaak spreken, en weest rustig, om te kunnen hooren: geloof mij op mijne eer, en hebt achting voor mijne eer, om te kunnen gelooven; beoordeelt mij naar uwe wijsheid, en scherpt uwe zinnen, ten einde te beter te kunnen oordeelen. — Indien er iemand in deze vergadering is, die een trouwe vriend van Cesar was, hem zeg ik, Brutus' genegenheid voor Cesar was niet minder dan de zijne. Indien dan die vriend vraagt, waarom Brutus tegen Cesar opstond, is dit mijn antwoord: niet, dat ik Cesar minder, maar dat ik Rome meer beminde. Hadt gij liever, dat Cesar nog in leven was en gij allen in slavernij stierft, of dat Cesar stierf, om allen als vrije mannen te kunnen leven? — Daar Cesar mij beminde, ween ik om hem, — daar hij gelukkig was, verheug ik mij, — daar hij dapper was, eer ik hem; maar, daar hij heerschzuchtig was, versloeg ik hem: — ik heb tranen voor zijne liefde, vreugde voor zijn geluk, eer voor zijne dapperheid en — dood voor zijne heerschzucht. Wie is hier zoo laag, die een slaaf zou willen zijn? Is er iemand? — hij spreke; want hem heb ik beleedigd. Wie is hier zoo ongevoelig, dat hij geen Romein zou willen zijn? Is er iemand? — hij spreke, want hem heb ik beleedigd. Wie is hier zoo verachtelijk, die zijn vaderland niet zou beminnen? Is er iemand? — hij spreke, want hem heb ik beleedigd. Ik wacht op antwoord.

Verscheiden burgers te gelijk.

Niemand, Brutus, niemand!

Brutus.

Zoo heb ik dan niemand beleedigd. Ik heb aan Cesar niet meer gedaan, dan gij aan Brutus doen zoudt. Onze verdediging ligt op het Capitool; we hebben den roem niet verminderd, dien hij verdiende, noch zijne misdaad overdreven, waardoor hij den dood onderging.

(Antonius en anderen treden op met Cesars lijk.)

Hier komt zijn lijk, betreurd door Marcus Antonius, die, schoon hij geen deel in zijnen dood had, het voordeel van zijn sterven zal trekken, eene plaats in het gemeenebest, — en wie van u zal dit niet? Hiermede treed ik af: gelijk ik mijnen besten vriend voor Romes welzijn versloeg, zoo heb ik ook denzelfden dolk voor mij, zoodra het mijn vaderland behaagt, mijnen dood te vorderen.

Burgers.

He! leve Brutus! leve Brutus!

Eerste burger.

Voert hem in zegepraal terug naar huis!

Tweede Burger.

Geeft hem een standbeeld bij zijn' vaderen!

Derde Burger.

Hij worde Cesar!

Vierde Burger.

Cesars beste deel wordt nu gekroond in Brutus!

Eerste burger.

Wij leiden hem met vreugdgejuich naar huis!

Brutus.

Mijn' landgenooten!

Tweede burger.

Stil! stil! Brutus spreekt!

Eerste burger.

Stil, stil!

Brutus.

Laat mij alleen van hier gaan, goede burgers,
En blijft om mijnentwil hier bij Antonius;

Vereert het lijk van Cesar en de rede
 Tot Cesars lof, die Mark Antonius
 Met ons verlof zal houden over hem.
 Ik bid u: niemand ga, dan ik alleen,
 Totdat Antonius gesproken heeft.

(*Gaat af.*)

Eerste burger.

Blijft, he! en hooren wij Antonius!

Derde burger.

Hij stijge op 't openlijke spreekgestoelte;
 Wij hooren: — Eedle Antonius, klim op!

Antonius.

Om Brutus' wil ben ik u zeer verplicht.

Vierde burger.

Wat zegt hij daar van Brutus?

Derde burger.

Wel, hij zegt:

Om Brutus' wil is hij ons zeer verplicht.

Vierde burger.

't Waar' best, hij sprak van Brutus hier geen kwaad.

Eerste burger.

Cesar was een tiran.

Derde burger.

Dat was hij wis:

Gelukkig is thans Room van hem bevrijd.

Tweede burger.

Stil, Stil! en hooren wij Antonius!

Antonius.

Gij, edele Romeinen —

Burgers.

Hoort hem, stil!

Antonius.

Romeinen, vrienden, burgers, leent mij 't oor.
 Begraven kom ik Cesar, niet hem prijzen.
 Het kwaad, dat menschen doen, leeft na hun' dood,
 Het goed wordt vaak met hun gebeent' begraven;
 Zoo zij het ook met Cesar. De eedle Brutus

Heeft u gezegd, dat hij heerschzuchtig was, —
 Indien 't zoo was, was 't wis een zwaar vergriep,
 En zwaar heeft Cesar daarvoor ook geboet.
 Hier, met verlof van Brutus en der andren,
 (Want Brutus is een zeer eerwaardig man,
 Zoo de andren allen: zeer eerwaarde mannen)
 Kom ik bij Cesars uitvaart tot u spreken.
 Hij was mijn vriend, gerecht en trouw voor mij;
 Maar Brutus zegt, dat hij heerschzuchtig was,
 En Brutus is een zeer eerwaardig man.
 Hij voerde veel gevangenen naar Rome,
 Wier losgeld de openlijke schatkist vulde:
 Scheen dit in Cesar dan eergierigheid? —
 Als de armen klaagden, weende Cesar mee:
 De heerschzucht pleegt van harder stof te zijn.
 Doch Brutus zegt, dat hij heerschzuchtig was,
 En Brutus is een zeer eerwaardig man.
 Gij allen zaagt, hoe 'k op 't Lupercusfeest¹⁾
 Hem driemaal eene koningskroon bood, die
 Hij driemaal weigerde. Was dit dan heerschzucht?
 Doch Brutus zegt, dat hij heerschzuchtig was,
 En zeker — hij is een eerwaardig man;
 Ik wederspreek hier niet, wat Brutus sprak,
 Maar spreek alleen van datgeen, wat ik weet.
 Gij mindet eens hem allen en met reden;
 Wat hindert u dan thans, om hem te treuren?

.....
Eerste burger.

Mij dunkt, er is veel waarheid in zijn reednen.

Tweede burger.

Indien men deze zaken recht doorziet,
 Had Cesar toch groot onrecht.

Derde burger.

Had hij, burgers —

Ik vrees: een erger komt in zijne plaats.

¹⁾ Lupercus = Oud-Italiaansche herdersgod.

Vierde burger.

Hebt gij 't gehoord? hij weigerde de kroon;
Het blijkt dus, dat hij niet heerschzuchtig was.

Eerste burger.

Is 't zoo, zal deze en geen' het duur betalen.

Tweede burger.

Helaas! zijn' oogen zijn vuurrood van 't weenen.

Derde burger.

Antonius is de eëlste man in Rome.

Vierde burger.

Let op nu, hij begint opnieuw te spreken.

Antonius.

Nog gistren hield één woord van Cesar tegen
De gansche wereld stand; nu ligt hij daar,
En de allerarmste buigt zich niet voor hem.
O burgers! poogde ik hart en ziel in u
Tot oproer en tot wraak te doen ontvlammen,
Zoo deed ik Brutus onrecht, Cassius onrecht,
Die, zoo gij weet, eerwaarde mannen zijn;
'k Wil hun geen onrecht doen; veel liever doe 'k
Den doode onrecht en mijzelf' en u,
Dan zoo eerwaarde mannen, als zij zijn.
Maar hier 's een perkament met Cesars zegel, —
Ik vond het in zijn' kamer, 't is zijn laatste wil.
Indien het volk dit testament vernam,
(Dat ik, vergeef het mij, niet lezen wil)
Zij gingen heen en kusten Cesars wonden,
Hun' doeken doopend in zijn heilig bloed,
Ja, baden om een haar tot aandenken
En lieten 't stervend, als een rijk legaat,
Hun' erven na.

Vierde burger.

Wij willen 't hooren. Lees 't, Antonius!

Burgers.

Het testament, lees Cesars testament!

Antonius.

Geduld, mijn' vrienden, 'k mag het u niet lezen.

Gij moet niet weten, hoe u Cesar minde;
 Gij zijt geen hout, geen steen, maar menschen nog,
 En zoo, den laatsten wil van Cesar hoorend,
 Zou 't u ontvlammen, zou 't u razend maken.
 Gij moogt niet weten, dat gij hem beërft;
 Want, wist gij dit, o, wat zou dan gebeuren!

Vierde burger.

Lees 't testament, Antoon! wij willen 't hooren;
 Het testament! Lees Cesars testament!

Antonius.

Wilt gij bedaard zijn? Wilt gij wat vertoeven?
 Ik heb met dit te zeggen me overijld.
 Ik vrees, ik doe de eerwaarde mannen onrecht,
 Wier dolken Cesar doodden. Ja, dit vrees ik.

Vierde burger.

Verraders waren het! Eerwaarde mannen?

Burgers.

De laatste wil! Het testament!

Tweede burger.

Het waren schurken, verraders! Het testament!
 Lees het testament!

Antonius.

Gij dwingt mij dan het testament te lezen?
 Maakt dan een' kring rondom het lijk van Cesar,
 En 'k toone u hem, die u zijn' erven maakte.
 Zal ik beneden komen? staat gij 't toe?

Burgers.

Klim af!

Tweede burger.

Kom hier!

(Hij komt van het spreekgestoelte.)

Derde burger.

Het is u toegestaan!

Vierde burger.

Een' kring! staat in het rond!

Eerste burger.

Weg van de kist; terug toch van het lijk!

Tweede burger.

Plaats voor Antoon, — den edelen Antonius!

Antonius.

Dringt niet zoo om mij heen, gaat verder af.

Burgers.

Terug! terug! plaats! gaat terug!

Antonius.

Hebt gij nog tranen, zoo bereidt u dan

Ze hier te plengen; dezen mantel kent

Gij; 't heugt mij nog, dat Cesar 't eerst hem droeg;

't Was op een' zomeravond in zijn' tent,

Den dag, toen hij de Nerviërs verwon: —

Ziet, hier ter steê drong Cassius' ponjaart in:

Ziet, welk een scheur de nijd'ge Casca maakte;

Hier stak de teerbeminde Brutus door,

En, toen hij 't vloekgeweer terugtrok,

Ziet, hoe het bloed van Cesar daadlijk volgde,

Alsof 't de deur uitstortte, om te vernemen,

Of 't Brutus was, die zoo onvriendlijk klopte;

Want Brutus, als gij weet, was Cesars engel.

Getuigt, o Goôn, hoe dier hij Cesar was!

Dit was de smartlijkste aller wonden wis;

Want, toen de groote Cesar hem zag priemen,

Wierp ondank, sterker dan verraderstaal,

Hem gansch ter neer; toen brak zijn machtig hart, —

En, 't aangezicht in zijnen mantel hullend,

Vlak aan den voet van 't standbeeld van Pompejus,

Waarvan het bloed vlood, viel de groote Cesar.

O medeburgers, welk een val was dit!

Toen vielen gij en ik en allen mee,

Daar over ons de moordzucht zegepraalde.

Nu weent gij: ach! ik zie het, gij gevoelt

Den drang van 't meelij; dit zijn milde tranen. —

Mijn' waarden, hoe! gij weent, wanneer gij nog

Slechts Cesars kleed doorpriemd ziet? — Daar — aan-
(schouwt!

Hier is hij zelf, verslagen van verraders.

Eerste burger.

O deerniswaardig schouwspel!

Tweede burger.

Ed'le Cesar!

Derde burger.

Rampzal'ge dag!

Vierde burger.

Verraders! schurken!

Eerste burger.

O bloedige aanblik!

Tweede burger.

Wij willen wraak! wraak! — Op en zoekt! — Brandt, zengt, moordt, vernielt! Laat geen' der verraders in 't leven.

Antonius.

Houdt op, burgers!

Eerste burger.

Stilte daar! Hoort den edelen Antonius.

Tweede burger.

Wij willen hem hooren, wij willen hem volgen, wij willen met hem sterven!

Antonius.

Mijn' waardste, beste vrienden, laat me u niet Ophitsen tot een wilden oproerstorm.

Zij, die dit stuk volvoerden, zijn eerwaardig.

Wat grieven zij persoonlijk hebben, die

Hen drongen, ach! ik weet het niet; doch zij

Zijn wijs, zij zullen u te reden staan.

Ik kom niet, vrienden, om uw hart te stelen;

Ik ben geen redenaar, als Brutus is,

Maar, zoo gij weet, een rond, eenvoudig man,

Zijn' vriend beminnend, en dat weten zij

Zeer wel, die mij vergunden hier te spreken.

Ik heb geen' geestigheid of woordenpraal,

Geen' zwier, noch voordracht, noch welsprekendheid,

Om 's menschen bloed te ontvlammen: 'k spreek alleen

Ronduit en zeg u, wat gijzelf reeds weet,

Toon u des dierbren Cesars wonden, — arme

En stomme wonden, laat ze voor mij spreken.
 Maar, ware ik Brutus, Brutus Mark Antoon,
 Daar zou er een uw' geest opschudden en
 Een' tong aan elke wond verleenen, die
 De steenen zelfs van Room tot oproer zou bewegen.

Burgers.

Wij staan ook op.

Eerste burger.

Steek Brutus' huis in brand!

Derde burger.

Voort, zoeken wij de samenzweerders op!

Antonius.

Hoort mij nog, burgers, hoort mij nogmaals aan.

Burgers.

Zwijgt! hoort Antoon, den edelen Antoon!

Antonius.

Wel, vrienden, gij begint, gij weet niet wat.
 Waarmee heeft Cesar zoo uw' min verdiend? —
 Helaas! gij weet het niet. 'k Moet u 't dan zeggen:
 Het testament, waarvan ik sprak, vergat gij.

Burgers.

't Is waar: laat ons nog toeven en het hooren.

Antonius.

Hier is het testament met Cesars zegel:
 Hij geeft aan elk van Romes burgers, elk
 Afzonderlijk hier vijf en zeventig drachma's.

Tweede burger.

O ed'le Cesar! — Wreken wij zijn' dood!

Derde burger.

O koninklijke Cesar!

Antonius.

Hoort bedwaard.

Burgers.

Stil, he!

Antonius.

Daarbij laat hij u al zijn' tuinen na,
 Gesloten gaarden, nieuw geplante boschjes

Aan deze zij des Tibers, laat ze u na
 En aan uw' erven na u, openlijk
 Tot lustwaranden, tot gemeén vermaak:
 Ziedaar een' Cesar! Wie kent zijns gelijke?

Eerste burger.

Nooit, nooit! — Komt, weg van hier, voort, voort!
 Verbranden wij zijn lijk op heil'gen grond
 En steken met het vlammend hout de huizen
 Der landverraders in den brand.
 Neemt op het lijk!

Tweede burger.

Gaat, haalt vuur!

Derde burger.

Vernielt de banken!

Vierde burger.

Rukt zetels, vensters, alles uit elkaar!

(De burgers gaan af met het lijk.)

Antonius (voor zich.)

Nu werk het voort! Onheil, gij zijt op weg.
 Ga, welken gang gij wilt. —

(Shakespeare.)

28. — DE LOUWMAAND.

De lamp uit, zonder veel getalm: *gaan*
 Ik hou niet van dien oliewalm, *trogen*
 Wanneer de dag, zooals nu blijkt, *App. geston*
 Door 't lichtgat van de luiken kijkt. *blat*
 Ja, stoot ze los. De Louwmaand staat *aan de aen.*
 Ginds op 't gebergt' met kil gelaat. *blinden*
hoort. niet hoel

Hij zegt: »ik ben een knappe vent. *hoel*
 »Geen starretje, dat mij niet kent,
 »Niet, tintelend van lust en min,
 »Mij toelacht en met wederzin
 »Zoo laat maar mog'lijk van mij gaat
 »En tijdig weer aan 't luchtruim staat.

»Waar of men ziet, op berg en dal,
 »Het blinkt en schittert overal.
 »De blanke sneeuw, die 't landschap tooit,
 »Is enkel mij ter eer gestrooid;
 »'k Vind alles effen voor mijn schreên
 »En bruggen over 't water heen."

Hij zegt: »ik ben gezond en frisch.
 »De kou strekt niet tot hindernis,
 »Doch kleurt mijn wang met hooger gloed,
 »Terwijl zij de oogen glinstren doet.
 »Ik wandel, door geen' kwaal besmet;
 »Hoe kraakt de sneeuw bij iedren tred!" *per. schied*

Hij zegt: »ik ben een kundig man,
 »Die alles wit besuikren kan.
 »Elk boomtakje in den zonneschijn
 »Gelooft men van juweel te zijn!
 »Geen suikerbakker, die 't zoo goed
 »Voor geld of goede woorden doet.

»Van ieder glasruit op de rij,
 »Maakte ik een' fraaie schilderij.
 »Hier is 't een bloem, een' plant of mos:
 »Ginds ziet men zelfs een dennenbosch!
 »De lente kan 't zoo niet. Wel neen,
 »'t Zit in de kleuren niet alleen!"

Hij zegt: »ik ben een krachtig man:
 »Wie is 't, die mij bedwingen kan?
 »De jager ziet zich blind op 't veld; —
 »En barst zelfs niet voor mijn geweld
 »De steenen bronbak? — Het gezicht
 »Der zon komt nauw van vrees voor 't licht."

't Is waar: 't is, of de vrees haar drijft:
 Men weet niet, waar ze 's morgens blijft;
 En dat zij laat komt niet alleen,

Ze gaat vroegtijdig ook weer heen.
 Wie weet, als men de keus haar liet,
 Misschien kwam ze in 't geheel dan niet.

Ei zoo! heeft ze onze klacht verstaan?
 Wel ja, daar komt ze eindelijk aan:
 Het is, als ware in 't oosten brand.
 Frits! adem aan uw' regterhand
 Eens tegen 't glas. — Genoeg, mijn maat!
 Nu zien we beter, hoe het gaat.

De nevels golven laag en dicht
 En kampen tegen 't zonnelicht.
 De zon verwint ze door haar' kracht,
 Blinkt nu in heerlijkheid en pracht,
 Brengt aan de daken haren groet,
 En 't kerkglas fonkelt in den gloed.

De Louwmaand rust zich uit ten strijd;
 Hij nadert koen en roept met spijt,
 De sterke vuist omhoog getild:
 »Hier ben ik, als gij kampen wilt!
 »Ontvlucht gij mij, 't is u gegund, —
 »Wat gij dan thuis vertellen kunt!"

De zon zal spoedig huiswaarts vliën.
 Haar huisje is warm en goed voorzien;
 Maar meenge moeder is niet warm
 En houdt een schreiend wicht in d' arm,
 Dat zij met hare schort omwindt;
 Want kleertjes heeft ze niet voor 't kind.

Ze is zonder brand en zonder brood,
 En weenend klaagt zij God haar nood.
 Hoe streng het vriest, de bittere smart
 Smelt tranen in een moederhart.
 Wat is de Louwmaand ruw van aard,
 Daar hij zelfs de arme lui niet spaart.

Kom, breng in deze strenge kou
 Wat gort aan de arme visschersvrouw.
 Ook maar wat brandhout meegepakt,
 En zeg, dat moeder morgen bakt
 En dan wel denken zal om haar. —
 'k Zet mid'lerwijl 't ontbijt vast klaar. (*Hebel*).

29. — DE HOUTEN LEPEL.

Een sprookje van Oom Adam.

Er was eens een houten lepel, die o zoo fijn en netjes bewerkt was; op den steel waren allerlei bloemen en takken gesneden, men kon zich geen' netter houten lepel denken. Het hout was keurig mooi, roode aderen vlamden tusschen het wit en geel; allen prezen den houten lepel en zeiden: »O, wat ben je mooi!»

Toen werd de houten lepel hoogmoedig. Wie wordt er wel niet eens in zijn leven hoogmoedig in het hart? De houten lepel had ook een hart: 't zat midden in zijn smal lichaam, in den steel. Ach, dacht de houten lepel, was ik maar van zilver; want nu word ik door knechts en meiden gebruikt, en, als ik een zilveren lepel was, zou het wel eens kunnen gebeuren, dat zelfs de koning rijstebrij met mij hapte uit eenen zilveren schotel....; nu wil men hoogstens havergortpap met mij eten.

En de houten lepel zei tot de huismoeder: »Vrouw, ik zie in, dat ik tot iets groots geschapen ben, ik ben te goed om een houten lepel te zijn; ik gevoel, dat ik niet in de keuken te huis behoort; in de huiskamer, daar is mijne plaats. Die knechts en meiden, ze hebben zulke lompe manieren en gaan zoo ruw met me om, — och, beste vrouw, maak toch, dat ik een zilveren lepel word.»

De vrouw was goedig van aard: ze wilde 't verzoek van den houten lepel niet weigeren en bracht hem naar den zilversmid, die haar beloofde hem te verzilveren. Hoe blonk en schitterde de houten lepel, toen hij weer te huis kwam; hij was zoo vroolijk van harte, dat men bijna kon hooren,

hoe het in den steel klopte. Men legde hem in de zilvermand. Daar sloot hij broederschap met al de zilveren lepels, liet zich door de theelepeltjes »oom" noemen en begroette de zilveren vorken met »neefje." Ja, nog meer, hij gaf zich zelfs voor eenen bloedverwant van eenen grooten soeplepel uit, dien hij »grootvader" noemde, ofschoon hij hem nimmer gezien had. Des middags echter, toen de lepels gebruikt moesten worden, bleef hij in den korf, en toch lag het niet aan hem, dat hij niet meegenomen werd: hij had er wel voor gezorgd bovenaan te liggen, maar tevergeefs. Dit gebeurde nu veel vaker: men zag niet naar hem om en liet hem telkens liggen. Hij klaagde nu opnieuw zijnen nood en zeide: »och, vrouw, kunt ge niet aan de meid zeggen, dat ik een zilveren lepel ben, even goed als de anderen? Ik begrijp niet, hoe men mij zoo voorbij kan gaan, ik ben immers veel mooier nog dan de andere lepels."

»Ja," zei de vrouw, »ze voelt wel aan de zwaarte, dat ge maar een verzilverd stuk hout zijt."

»Zwaarte! — zwaarte!" stamelde de houten lepel; »dus is de uitwendige glans niet het eenige, waardoor een zilveren lepel van eenen houten verschilt!"

»Nee, mijn kind, het zilver is veel zwaarder dan het hout, — zie je, daar zit hem de knoop."

»O, maak me dan zwaarder, wat ik u bidden mag; — ik kan niet verdragen, dat men mij zoo vernedert."

De vrouw gaf toe en ging weer met den lepel naar den zilversmid.

»Mijn beste vriend," zei ze, »maak dezen houten lepel even zwaar als de zilveren."

»Dat gaat niet, of ik moet lood in den steel gieten," antwoordde de smid.

»O wee!" dacht de houten lepel, »nu boort hij straks door mijn hart . . . maar, om eere te genieten, moet men pijn lijden; laat hij mijn hart doorboren en het vol lood gieten; ik zal dan toch eindelijk voor een zilveren lepel worden aangezien.

En de zilversmid boorde diep in het hart van den houten

lepel; het deed zeer, erg zeer; maar hij zweeg stil en leed. De zilversmid goot lood in het gat, het vloeyde in het hart en stolde er in; ook dit verdroeg de lepel, alles om de eer.

Hij was klaar en weder legde men hem in den zilverkorf.

En nu zag de dienstmaagd hem voor een wezenlijk zilveren lepel aan, en hij zou nu de hoogste vreugde genoten hebben, ware het niet, dat het lood in zijn hart hem bezwaarde: dit juist vergalde zijn genot en belette hem zijne hooge eer recht te genieten.

Dit duurde zoo vele, vele jaren, en altijd gold hij nog voor eenen echt zilveren lepel, — maar de vrouw stierf.

Dat deed den houten lepel innig goed; want de vrouw was de eenige, die wist, dat hij niet meer was dan een houten lepel, met zilver bekleed en — lood in het hart.

»Nu weet geen mensch er meer van, en ieder zal nu denken, dat ik klinkklaar zilver ben,» dacht hij — »nu is mijne eer voor altijd gevestigd.»

Maar het zilver van de vrouw werd verkocht en moest verwerkt worden.

Toen de arme houten lepel den smeltkroes zag, die hem wachtte, werd hij verschrikt, en hij begon met de andere lepels te praten over de dwingelandij, waarmee schuldellooze schepsels geplaagd worden. »Men zal ons verbranden, men zal ons vernietigen!»

»Nu, wat kan dat schelen,» zeiden de zilveren lepels, »ze mogen ons vrij smelten. Ten hoogste hebben we een beetje koper in ons lichaam, en dat mag men gerust verbranden, — dan worden we nog beter en reiner dan voorheen.»

Maar de houten lepel was wanhopig, en toen men hem in den kroes zou werpen, zei hij met sidderende stem:

»Och, baas, ik ben een zilveren lepel, dat weet ge; men kan het immers dadelijk aan me zien en men voelt het aan mijne zwaarte; maar ik ben toch niet van hetzelfde zilver als de anderen; ik ben van een fijner soort, weet ge — als ik in het vuur kom, verga ik in rook.»

»Ben je dan van kwikzilver?»

»Juist, van kwikzilver, zie je? — ik ben vroolijk, o zoo vroolijk van aard.»

»Ach, neen, je bent vast niet van kwikzilver, ik geloof van tin.»

»De hemel sta me bij, hoe kunt ge zulke lage gedachten van mij koesteren?»

»Nu, dan van lood.»

»Lood? — nu wordt het nog mooier: ge kunt immers zelf wel zien, dat ik niet van lood ben.»

»Nu, pas maar op, we zullen het eens even onderzoeken,» zei de zilversmid. Hij wilde den steel buigen; maar knak, daar brak hij stuk, en het lood viel er uit.

»Dus een houten lepel!!»

»Ja,» zei de houten lepel, die zich veel lichter en vroolijker gevoelde, toen dat akelige lood uit zijn hart viel, »ja, ik ben maar een houten lepel, ik wil nu ook niets anders zijn dan een houten lepel: een houten lepel wil ik blijven. Beste baas, neem de verzilvering weg, lijm me weer te zamen en leg me bij de andere houten lepels in de keuken; — ik zal mijne broers dan eens recht op 't gemoed drukken, hoe dom het van een houten lepel is, van zilver te willen zijn.»

(Wetterbergh.)

30. — DE APPELAAR.

Lest werd ik onder 't vriendlijk dak

Eens milden waards ontvangen.

Zijn uithangbord — dat was een tak,

Met gulden ooft behangen.

De goede waard was de appelaar.

Gij hebt het vast geraden.

Ik vond er drank en spijze klaar.

Die zou geen vorst versmaden.

Het kriede er in de groene zaal

Van vlugge dischgenooten,

Die, dankbaar voor het gulle onthaal,

Een vroolijk liedje floten.

Langsame stilte
Karig

En als ik mij ter ruste blij
 Op 't mossig leger strekte,
 Zoo was 't de hospes zelf, die mij
 Met koele schaduw dekte.

En vriendlijk schudde hij van neen,
 Toen ik betalen wilde....
 Gebenedijd van top tot teen
 Zij de appelaar, de milde.

Uhland (vert. d. Frans de Cort).

31. — GROENEVELD EN STOUTENBURG.

Willem van Oldenbarneveld, heer van Stoutenburg, had met eenigen samengespannen, om zijnen aartsvijand, prins Maurits, van het leven te berooven. Zijn broeder Reinier, heer van Groeneveld, even ontevreden als de anderen over de handelingen van den prins, was zijdelings in deze zaak betrokken, ofschoon hij er geen werkzaam deel aan nam.

Alles kwam aan 't licht, — de vier matrozen, omgekocht tot volvoering van 't moorddadig opzet, gaven den prins den dag te voren kennis van 't geen men voorhad en deden zoo het plan in duigen vallen. Stoutenburg ontkwam 't schavot door de vlucht. Groeneveld zag te laat in, dat hij in Den Haag niet veilig was; hij trachtte zich nog te redden, maar werd gevangen genomen op 't eiland Tessel. Ofschoon zijne moeder den prins op de knieën om genade voor hem smeekte, moest hij toch 't schavot beklimmen. Kalm en gelaten onderging hij de doodstraf.

»O, als ik met u ben, Reinier! en gij met mij,» [sprak Anna, Groenevelts huisvrouw] »wat gevaar zou ons dan bedreigen?»

Twee donderende slagen op de huisdeur, terstond door verscheiden andere gevolgd, klonken als een ontzettend antwoord op die vraag. »Groote God! wat is dat?» riep Anna, doodelijk ontsteld opspringende. Te gelijker tijd hoorde zij de huisdeur openen en de stem van Stoutenburg, die op luiden en heftigen toon naar zijnen broeder vraagde. Plotseling door

een ontzettend voorgevoel overvallen, stond Groeneveld op en wilde de kamer uitsnellen, om te onderzoeken, wat er gaande was; maar hij had de deur nog niet bereikt, toen Stoutenburg met woeste drift de trap was opgestormd, haar openwierp en op eens voor hem stond, met al de kenteekenen van de vreeselijkste gejaagdheid op het gelaat. »Om Gods wil! wat is er gebeurd?» riep Groeneveld, »wat is u overkomen, Willem? — »Het vreeselijkste dat ons gebeuren kon!» riep Stoutenburg, hijgende van drift, »verraden zijn wij, verraden! — O, die ellendelingen! Eeuwige verdoemenis over hen!» gilde hij, als in blinde razernij, terwijl hij de krampachtig gesloten vuisten dreigend ten hemel hief.

»Verraden?» riep Groeneveld, hevig verschrikt, uit, »Vader in den Hemel! wat moet dat worden! Willem, Willem! wat staat u te wachten? Vlucht, in Gods naam, vlucht, eer het te laat is.» — »En gij zelf, Reinier! gij zelf,» riep Stoutenburg, »kom, gij kunt hier niet blijven. Ieder oogenblik wachters kan ons noodlottig zijn. Voort, voort!» En met die woorden greep hij hem bij de hand, om hem met geweld met zich mede te slepen.

Anna had al dien tijd doodsbleek en roerloos van schrik daar gestaan, als begreep zij niet, wat er gebeurde. De slag was ook te ontzettend en te onverwacht, om op eens in zijnen vollen omvang begrepen te worden; hare gedachten verwarden zich, en, toen zij Stoutenburg eene poging zag doen, om Reinier mede te voeren, was het, alsof haar een doodsteek in het hart gegeven werd. Met eenen kreet van wanhoop vloog zij op haren echtgenoot toe, omklemde hem met bei hare armen, en, als ijhoofdige van angst, gilde zij, terwijl zij Stoutenburg met afschuw en ontzetting aanzag: »neen, neen, Reinier! niet met hem. Ga niet met hem. Daar is een vloek over zijn hoofd! o, Reinier, ga niet met hem!»

»Hoor niet naar haar, Reinier!» riep Stoutenburg dringend, terwijl hij eene woeste poging deed, om zijnen broeder uit Anna's omarming los te rukken. »De oogenblikken zijn geteld! In Gods naam, ga mee! Het zal niet lang duren, of dit huis zal bezet worden. Wij hebben geen tijd te verliezen.»

»Gij hebt gelijk, Willem!» sprak Groeneveld, die bij het klimmen van 't gevaar zijne bedaardheid hernomen en in het bewustzijn zijner onschuld zijnen moed niet verloren had, »gij hebt gelijk, en daarom — haast u, eer het te laat is. Ik blijf hier, ik heb geen reden tot vluchten.»

»Gij weet niet, wat gij zegt, Reinier!» sprak Stoutenburg met klimmenden aandrang, geslingerd tusschen de vrees voor zijn eigen leven, die hem tot spoed drong, en de hoop, om zijnen broeder te kunnen redden. »Geloof het niet, dat gij hier veilig zijt. Daar zal geen genade wezen — voor niemand! Gij weet niet, wat er aan het licht zal komen.»

»Ik wil het niet weten, Willem,» hernam Groeneveld vastberaden; »maar ik weet, dat gij geen oogenblik langer verwijlen moet. Doe geene moeite om mij, ik herhaal het u: ik ga niet, ik kan rustig afwachten, wat er gebeuren zal. Maar ga nu, ga!» vervolgde hij, hem met zacht geweld dwingende, »denk niet om mij, maar om u zelve. Zorg, dat gij in veiligheid komt, Willem! God zij met u!» — Zijne stem beefde, en zijne oogen vulden zich met tranen, toen het oogenblik van scheiden daar was. Stoutenburg staarde hem eenige seconden aan, als onzeker, of hij verder moest aandringen of niet; maar, toen hij zijnen broeder in het edele, kalme gelaat zag, begreep hij, dat zijn besluit genomen was. Eene hevige aandoening maakte zich van hem meester; de ijskorst, die zijn hart omschanste', was gebroken; het was, alsof hij plotseling in den afgrond van peilloozen jammer nederzag, dien hij voor de zijnen gegraven had, en met den woesten uitroep: »Reinier! o God, wat is er van ons geworden?» stortte hij zich in zijn broeders armen en klemde hem met hevigheid aan zijne borst.

Het was hun laatst vaarwel, de laatste maal, dat zij hier op aarde te zamen waren. *(Lodewijk Mulder.)*

32. — HET ONWEDER.

Hoe is Natuur zoo stil! zoo plechtig!
 Het dartel windje kwijnt
 En lispelt op een trillend blaadje

Zijn laatsten adem uit!
 Geen vogel zingt nu blijde tonen,
 Maar zwijgt eerbiedig stil!
 De roos, dat sieraad van de maagden,
 Hangt treurig naar den grond!
 De Dag verwisselt zijn' gewaden
 Voor 't zwarte kleed des Nachts!
 De zee kust kablend heuren oever —
 De gansche schepping bidt!

Daar breekt uit de opgepreste wolken
 Een felle bliksemschicht!
 Daar rolt de klaterende donder!
 De gansche schepping beeft!
 Zoo schriklijk klaterde de donder,
 Toen God de wereld sprak! —
 Nog beeft de wereld voor die stemme!
 Die schrik is dankbaarheid!
 Daar vaart de Godheid op heur' stormen
 Door 't sidrend landschap heen!
 Hoe beven honderdjarige eiken,
 Gelijk een rillend riet!
 Paleizen stuiven voor haar' wielen,
 Als nietig stof, daar heen!

Daar storten trotsch gebouwde torens,
 Als smeltend ijs, ter neer!
 Zoo zinkt uw' grootheid, wufte vorsten,
 Als God door donders spreekt,
 Als hij gewapend met zijn' bliksem,
 Zijn' forsche orkanen ment!
 Dan werpen de verschrikte golven,
 Haar lillend schuim omhoog!
 Dan werpen zij de zwaarste kielen
 Als lillend schuim omhoog! —

Daar lacht door de uitgewoede wolken
 Het lieve zonlicht weer!

*de groote rooispeld
 vorsten*

bedruiven

Zoo lacht een held na 't bloedig strijden
 Met tranen in 't gezicht!
 Nu dartelt weer een lieflijk windje
 Door 't afgematte bosch
 En kust de frissche regendroppen
 Van 't schomlend loover af!
 Nu beuren weer de schoone bloemen
 Heur lachend hooïd omhoog!
 Nu zingen weer de lieve vogels
 In 't bosch een dankbaar lied!
 Nu vaart de godheid op de geuren
 Van 't frissche lentekruid!
 Nu durft al 't schepsel haar genaken!
 De gansche schepping juicht! *(Bellamy.)*

33. — HET GOUDEN REPETITIE-HORLOGE.

Ik was ongeveer 12 jaar oud, — zoo begon baas Willems eene geschiedenis uit zijn leven — mijne ouders hadden mij bij mijnen oom in de leer gedaan, en nu wenschte ik niets vuriger dan een sterk horloge, dat stipt den tijd aanwees: ik wilde niets minder wezen dan andere leerjongens. Ik dacht, dat het zoo groot leek, als men zelf zeggen kon, hoe laat het is. Nu nog reken ik het goed, dat ieder een horloge draagt, wanneer de ernst des levens komt, om altijd nauwkeurig te kunnen weten, hoe laat het is; men leert dan zuinig wezen met den tijd, en dat moet ook; want de tijd is het kostbaarste goed, als men er maar goed verstandig mee omgaat.

De kerstdagen naderden. Ik wenschte niets liever, dan dat men mij om kersttijd een horloge vereerde; maar ik liet er geen sikkepitje van merken, — ja, ik praatte er niet eens met mijne zuster over, en die wist toch anders al mijne geheimen. Was er echter sprake van een horloge, dan trilde ik van angst, en wanneer men mij zoo heel toevallig vroeg: »hoe laat is het?» dan bloosde ik en werd recht boos. Daardoor juist moet ik me verraden hebben; want hoor, wat er gebeurde.

Op zekeren middag, toen ik de kamer binnentreden en juist de deur open wilde doen, hoorde ik, dat mijn vader haastig tot mijne moeder zei: »Pas op, daar is Adam, 't gouden repetitie-horloge! — weg!» — ik kwam binnen en zag, hoe er haastig iets weggeborgen werd, dat in een stuk papier gewikkeld was. Mijne moeder schcen verrast en zag er eenigszins verlegen uit; ik deed natuurlijk, of ik niets bespeurd had. Van dat oogenblik af echter ging ik fier, met opgeheven hoofd door de straten, terwijl ik stapte als een man; ik dacht, ieder kon 't mij wel aanzien, welk eene schoone toekomst me wachtte. Het speet me maar, dat men de horloges zoo verborgen draagt, — in den zak en niet voor 't oog van de menschen, zooals de dames tegenwoordig. Zoo licht wordt men misleid door de ijdelheid; ik zei bij me zelve, dat het toch veel fatsoenlijker, veel beleefder zelfs wezen zou, als men zijn horloge openlijk zichtbaar droeg; want de arme menschen, die nu van geen uur of tijd weten, ze zouden dan altijd nauwkeurig, op de minuut af kunnen zien, hoe laat het is.

Ik kon soms lang, zeer lang voor den horlogemakerswinkel blijven staan, en reeds verwees ik mijn mes naar het rechter vestzakje, — het linker zou spoedig wat edelers bevatten. Waar het hart zit, daar draagt men ook zijn horloge, zei ik, dan gaat het binnen en buiten: tik-tak, tik-tak. Eens droomde ik, dat mijn gouden horloge me ontvreemd was: toen ik wakker werd, was ik blij, dat ik het nog niet had. Eindelijk kon ik 't niet langer uithouden; ik moest toch wat vertellen van mijn aanstaand geluk: 'k was er vol van, mijne kameraden moesten er iets van weten. Alles zei ik hun echter niet; ik sprak heel raadselachtig, terwijl ik inwendig lachte van pret. »Hoor eens,» zei ik, »met Kersttijd zul je oogen en ooren wijd openzetten, dan zal ik je wat laten kijken, dat zelf wijst en spreekt.» Deftig stapte ik heen, zonder af te wachten, wat hun antwoord op mijn raadsel was.

't Viel spoedig mij te beurt, de oogen en ooren wijd open te doen.

De lang verbeide avond brak aan — en de vreugdelichten werden ontstoken. Toen eindelijk de beide vleugeldeuren geopend werden en wij, kinderen, eerst gejaagd en vol ongeduld binnen stormden en daarna eensklaps vol verbazing bleven staan, hoe geweldig klopte toen mijn hart, — 't was zooals ik het verwacht had: er lag een horloge op tafel: maar, o wee! een zilveren. Mijne vreugde was zeer bekoeld; maar ik bedwong me en dacht: 't doet er niet toe, zilver is veel witter, en 't horloge is veel dikker, en in allen gevalle, het zal toch wel slaan: bim-bam! Ik drukte op de veer, ik drukte nog eens; maar 't horloge sloeg niet. Daar kwamen de waterlanders mij in de oogen: 't was dus een simpel zilveren horloge zonder slag. Ik legde zwijgend het uurwerk neer, verliet haastig de kamer en begaf mij naar mijn eigen, donker vertrekje, waar ik weende en weeklaagde, — ik was ontroostbaar over mijne teleurstelling, 'k was wanhopig. De gedachte vloog me door 't hoofd, me zelve om te brengen, nu ik geen gouden repetitie-horloge gekregen had, en dan weende ik, dat ik zoo jong reeds sterven moest, ik, arme knaap, die zoo plotseling in al zijne schoone verwachtingen bedrogen was. Daar trad mijne moeder binnen met licht: ik klaagde haar snikkende, hoe groot mijne smart was over de ondervonden teleurstelling; ze schudde 't hoofd, drukte de lippen op elkaar en zag me in de oogen met dien trouwen, liefdevollen blik, waarmee ze nog steeds mij voor den geest staat, — en hoe lang is het niet geleden, dat de dood hare oogen toedrukte! Ze legde mij nu uit, dat ik ongelijk had: ik zou met een eenvoudig horloge tevreden, ja blij geweest zijn, als ik maar niets van een gouden repetitie-horloge gehoord had: mijn vader had mij maar beet willen nemen en mij willen leeren, dat men ook met minder, dan men verwacht heeft, tevreden moet zijn; ik mocht nooit ondankbaar wezen jegens God en de menschen. Zoo sprak zij op haren zachten innigen toon, en, toen ik goed uitgeweend had, ging ik met haar beneden in de kamer. Ik was nu niet bedroefd meer, maar toch ook op verre na niet gelukkig, en 't was toch zoo'n stevig, zoo'n

degelijk horloge. Pas lag ik te bed, of de geest van ontevredenheid sprak weer met luider stem in mijn binnenste, ik maakte me zoo driftig en opgewonden, dat ik 't besluit nam, weer op te staan en 't horloge uit het venster te werpen. Maar 't was zoo koud, o zoo koud buiten het bed: dat voelde ik wel, toen ik overeind ging zitten, — ik bekoelde wat en dook weer onder de lekkere dekens.

Hoe dikwijls worden slechte daden door nietige omstandigheden verhinderd, — hebben we dus wel veel reden, om ons trotsch op onze deugden te verheffen?

Ik sliep weldra in, afgemat van 't weenen, en ik was den volgenden dag wel zoo blij, toen mijn horloge zoo vroolijk zijn tik-tak liet hooren. Acht dagen lang ontweek ik overal mijne kameraden, — 't was evenwel niet noodig; want ze hadden mijne pocherij al lang vergeten. Hoe innig vergenoegd kon ik mijne linkerhand op 't vestzakje drukken: maar 't duurde lang, voor ik het uurwerk vrijmoedig uit den zak durfde trekken. —

Veertig jaren zijn verloop en sedert dien kerstavond, en hier heb ik nog het horloge, en het loopt geene enkele minuut vóór of ná.

Sedert heb ik de woorden mijner moeder eerst recht begrepen; ik heb de waarheid ontdekt, die opgesloten ligt in de ervaring, die ik opdeed. Als ik iemand ontmoet, die niet recht tevreden is met 't geen hij heeft, terwijl hij iets meer, iets grooters en schooners verwacht had, dan denk ik: die heeft ook gehoopt een gouden repetitie-horloge te krijgen. Wanneer ik met eene zaak begon en de uitslag anders was, dan ik verwacht had, dan zei ik tot me zelve: altijd heb je nog het gouden repetitie-horloge in je hoofd! Zie ik eenen man, die tot hooger rang en aanzien wenschte te komen en inwendig verteert van misnoegen, doordien hij in eenen lageren stand zijn leven moet slijten, dan zou ik hem graag, o zoo graag willen toeroepen: druk toch niet langer aan de veer, het doet toch geen bim-bam, — wees tevreden met den eenvoudigen wijzer.

In 't kort: in wel duizend gevallen heb ik door deze ge-

schiedenis geleerd. De meeste menschen kunnen zich er niet in schikken en gevoelen zich zoo diep ongelukkig, als iets anders uitvalt, dan ze verwachtten. Het mag geen kwaad, dat men naar het groote, naar het volmaaktste streeft, — integendeel, onze krachten worden alleen door inspanning recht sterk; maar tevens moet men 't goed opnemen, men moet vergenoegd en bescheiden kunnen blijven, als het minder volmaakte ons deel wordt.

Ik ben met dit horloge tevreden, 'k wensch nimmer een ander, ja, ik zou 't voor geen geld van de wereld willen missen. (Auerbach.)

34. — ONBESTENDIGHEID.

Wat wij van den tijd erlangen,
 Geeft hij ons alleen ter leen:
 Nauw gebeden, nauw ontvangen,
 Stuift het vormloos weer daarheen.
 Wat hij bouwt met sterke handen,
loopen - doreken. Sloopt hij weer met ijzren tanden.

Alles, wat we ons zien omringen
 In den schouwburg der natuur, *leefden*
 Toont ons vormverwisselingen,
 Wanklen stand en korten duur:
 Bloemen, planten, boomen, menschen
 Kiemen, bloeien en verflensen. *vermelken - verhooren - verhooren.*
 Klanken, die de ziel bekoorden,
 Zijn vervangen door gewezen;
 Roosjens, die ons pad omboorden,
 Vallen daar verdorrend heen:
 Kleur en wierook ging verloren,
 Niets bleef over dan haar doren.

Voorspoedskindren! kent de nukken
 Van het onbestendig lot;
 Droomt toch bij uw rozenplukken
 Van geen eindeloos genot:

't Goed, dat de avond u laat vinden,
Zal misschien de nacht verslinden.

Maar ook gij, die zit te treuren
Om verloren zielsgenot,
Wilt het hoofd bemoedigd beuren:
Ras verandert licht uw lot;
Trad de tijd uw heil ter neder,
Straks geeft hij 't licht dubbel weder.

(Schouten.)

35. — HET ONTBIJT VAN DEN HERTOG VAN
ALVA OP HET SLOT RUDOLSTAD,

Bar. de ienoy

Eene Duitsche dame uit een geslacht, dat reeds in vroegere tijden door heldenmoed uitgeblonken en aan het Duitsche rijk eenen keizer geschonken had, deed eens den vreeselijken hertog van Alva door haar stoutmoedig gedrag sidderen.

Toen Karel V in 't jaar 1547 na den slag bij Mühlberg op zijnen tocht naar Frankrijk in Zwaben ook door Thüringen kwam, verkreeg Katharina, de weduwe van den graaf van Schwarzburg, van den keizer eenen brief van vrijgeleide, waarin geschreven stond, dat hare onderdanen van het doortrekkende Spaansche leger niets te lijden zouden hebben. Zij daarentegen verbond zich, om bier en andere levensmiddelen tegen billijke vergoeding uit Rudolstadt naar de Saalbrug te laten brengen en de Spaansche troepen, die daar wilden oversteken, van het noodige te voorzien. Ze was echter zoo voorzichtig, de brug, dicht bij de stad, dadelijk te laten afbreken en deze op eenen grooteren afstand te laten leggen, opdat de te groote nabijheid der stad hare roofzuchtige gasten niet in verzoeking zou brengen. Ook werd aan de bewoners van alle dorpen verlof gegeven, hunne beste goederen op het slot in veiligheid te brengen.

Inmiddels naderde de Spaansche generaal, vergezeld van den hertog van Brunswijk en diens zonen, de stad. Hij liet door eenen bode, dien hij vooruitzond, vragen, of hij bij de

gravin van Schwarzburg mocht ontbijten. Een zoo bescheiden verzoek, gedaan aan de spits eens legers, kon moeilijk geweigerd worden. Het antwoord luidde dan ook, dat men geven zou, wat men kon; zijne excellentie mocht komen en het geringe, dat men hem zou aanbieden, voor lief nemen. Men verzuimde niet, daarbij nogmaals te zinspelen op het vrijgeleide en bij den Spaanschen generaal aan te dringen op de stipte naleving der overeenkomst.

Eene vriendelijke ontvangst en eene welbereide tafel wachtte den hertog op het slot. Hij moest bekennen, dat de Thuringsehe dames eene zeer goede keuken hadden en op de eer der gastvrijheid gesteld waren. — Nauwelijks is men aangezeten, of een renbode roept de gravin uit de zaal. Men bericht haar, dat de Spaansche soldaten in eenige dorpen geweld gepleegd en den boeren het vee ontnomen hebben. Katharina was eene moeder voor haar volk: wat den armste harer onderdanen weervoer, rekende zij haar zelve aangedaan. Ze is uiterst ontevreden over deze ontrouw; maar toch behoudt ze hare tegenwoordigheid van geest: — ze gelast aan al hare bedienden zich met den meesten spoed en in alle stilte te wapenen en de poorten van het slot goed te grendelen: zij zelve begeeft zich daarop weder naar de zaal, waar de vorsten nog aan tafel zitten. Hier klaagt ze in roerende woorden, wat ze zoo pas vernomen heeft; ze drukt er sterk op, hoe slecht het keizerlijk woord gehouden is. Men antwoordt haar spottend, dat dit nu eenmaal krijgsgebruik is, en dat bij het doortrekken van soldaten zulke nietsbeduidende dingen niet te beletten zijn. — »Dat willen we dan toch eens zien!» antwoordde ze toornig. — »Mijne arme onderdanen zullen het hunne terug hebben, of bij God!» — dreigende verhief zij hare stem, — »Vorstenbloed voor Ossenbloed!» — Met deze korte verklaring verliet zij de zaal. Binnen weinige oogenblikken was deze opgevuld met gewapende mannen, die met het zwaard in de hand zich eerbiedig achter de stoelen der vorsten plaatsten en de gasten bedienden. Bij het binnentreden dezer strijdlustige schare verbleekte de hertog van Alva;

stom en verlegen zag men elkander aan. Van het leger afgesneden, omsingeld door eene overmachtige, kloeke menigte, schoot hun niets over, dan zich stil te houden en, op welke voorwaarde dan ook, zich met de beleedigde vrouwe te verzoenen. Hendrik van Brunswijk was de eerste, die zich van den schrik herstelde en in een luid gelach uitbarstte. Hij koos den verstandigen uitweg, het geheele geval als eene aardigheid te behandelen en hield eene lofredede op de moederlijke zorgvuldigheid en vastberadenheid, door de gravin aan den dag gelegd. Hij verzocht haar vriendelijk, gerust te zijn, en beloofde haar, den hertog van Alva tot alles wat billijk was te bewegen. Door zijne bemoeiing vaardigde Alva dan ook op staanden voet een bevel aan het leger uit, om dadelijk het geroofde vee aan de eigenaars terug te geven. Zoodra de gravin van de teruggave zeker was, dankte ze minzaam hare gasten, die beleefd afscheid van haar namen.

Zonder twijfel heeft de gravin van Schwarzburg door dit voorval den naam van »de heldhaftige” verworven.

(Von Schiller.)

36. — TROMP VOOR DUINS.

(1639).

»Zonk, snoevende Dons, u het hart in de schoenen?

»Vraagt Spanjen om schuts aan een' Engelsche ree?

»Heruit, zoo ge durft, met uw' zestig galjoenen!

Hier zijn we! bevecht ons in de opene zee!”

zinken vergen
Zoo trotsen en tarten, om 't wachten verbitterd,

De Staatsche matrozen hun' vijanden uit,

Wier machtige vloot, waar een leger op schittert,

Voor Duins bij het Britsche geschut zich vertuit.

»Ons pulver is op, en dat redt u, rebellen!”

Krijscht Spanje terug op het schimpend verwijt;

»We branden, geboeft', om u tegen te snellen!

»Geef kruit, en uw waan wordt terstond gekastijd!” —

Dat prikkelde Tromp en zijn' forsche Genooten;
 Hij seinde ze saam, en hij vroeg, wat hun docht:
 't Was daadlijk geklonken: de helden besloten,
 Den vijand van kruit te voorzien, mits hij vocht.

O dagen van durven! van ridderlijk streven!
 Nog draalden de veinzers: daar blies 't uit het Noord,
 En Neerland, de Leeuwebanieren geheven,
 Vloog Spanje voor 't oog van de Britten te boord.

Toen brulde de Krijg uit zijn' duizend bazuinen,
 En Dood en Vernieling bespookten het meer:
 De Vrijheid, geknield op de Hollandsche duinen,
 Bad God om triomf voor heur worstelend heer.

En volle verhooring bekroonde die beden:
 De waterkasteelen des Spaanschen tirans,
 Bestormd door den Geus en tot wrakken gestreden,
 Ze doken de vlag voor de Maagd met de Lans:

Ze doken de vlag, of verbrandden en zonken;
 De zee was bezaaid met hun jammer en wee;
 En Neerland, gevierd en van glorie omblonken,
 Hing 't Vrije Blazoën aan een' nieuwe tropee.

Heldhaftig Verleên! onvergeetlijke Vaadren!
 Hoe glanst nog uw roëm in het wijkend veräf!
 Laat lafaards beproeven uw' kransen te ontblaadren,
 Steeds hebben we versche laurier voor uw graf!

(Bogaers.)

37. — ARME LENA.

»Och, 't is maar een bedelmeisje, bekreun u toch niet om het kind der armoede. Ze gevoelt zelve wel, hoe ver ze beneden u staat, — zie ze schuilt dicht tegen den muur, als verwachtte ze eenen vloek of eenen slag.

De gure wind speelt onbarmhartig met haar dun en gescheurd kleedje. De schouders opgetrokken, met eene vaste, onveranderlijke plooi van smart op 't gelaat staat ze daar; ach, neen, 't is geen kind met bolle wangen, waarop de lach der

tevredenheid troont. Duw haar op zijde — geene klacht komt van hare lippen — ze is dat zoo gewoon: zou men haar wel ooit in haar leven een vriendelijk woord toegesproken hebben? Beproof het: spreek haar eens minzaam toe — en ze zal meenen, dat ge den spot met haar drijft.

Straks waagde ze zich in de warme geurige keuken, geurig van al het lekkers, dat er gekookt en gebraden werd: welk een genot, ook maar op eenen afstand te mogen ruiken, waarmee een ander zich verzadigt; maar daar kwam de weldoervoede keukenmeid, en die joeg haar weg met een dreigement.

Daar voor het raam bij den bakker liggen heerlijke, versche brooden en verleidelijke krentenbolletjes. Kinderen met den blos der gezondheid op de wangen gaan naar school, warm gekleed en lachend bij de gedachte aan de vreugde, die pas gesmaakt is of hun straks nog wacht. Ja, geluk in overvloed, in rijken overvloed op de wereld; doch het bedelmeisje, — wanneer toch zou zij haar bescheiden deel krijgen?

Hoe gaarne zou ze niet een enkel broodje koopen; maar haar centebakje is ledig; flauw van den honger leunt ze daar moedeloos met knikkende knieën en slap neerhangende armen tegen 't uitstek van gindschen winkel.

Ze tuurt naar binnen: daar staat eene jonge dame, die zoo pas de deur inging, kijk, — ze koopt krentebroodjes en lekkers in overvloed, alles voor hare kleine lieveling: 't is, of 't geen geld kost. He, hoe heerlijk toch, warm wezen en eten in overvloed. Arme Lena, geen kruimeltje brood heeft ze geproefd, sinds heur vader haar dezen morgen 't huis uitjoeg, om te bedelen of — te stelen! De tranen zijn in aantocht. Krampachtig beven heur lippen. »Daar is overvloed van geluk op de wereld, maar niet voor Lena!»

Oordeel niet te snel, arme stumper! onder fluweel en zijde klopt wel eens een warm gevoelend harte. De jonge dame ziet u toevallig staan met uwe uitgeteerde wangen en uw bibberend lichaampje.

»Hemel, zoo haar eigen kind, hare lieveling, daar eens stond — zoo slecht gekleed, zoo ziekelijk, zoo uitgeteerd en hongerig.»

Ze geeft gehoor aan de stem van haar moederlijk gevoel, ze komt naar buiten, neemt de verkleumde vingers van het meisje tusschen hare met fijn leder bekleede handen en lokt het kind mee naar 't hartje van Luilekkerland. Lena durft haast niet, — ze wil zoo graag; — maar ze gaat toch: be-deesd en verlegen treedt ze 't huis binnen.

Een vreemd, een heerlijk gevoel stroomt haar door de aderen, warmte en geluk tooveren eene zacht roode tint op heure wangen, de oogen stralen zacht van zalig genot en dankbaarheid, als Lena hare weldoenster in de oogen blikk. En daarbij staat het dochttertje, dat dit tooneel met onschuldige blijdschap aanschouwt — ze verstaat voor het eerst den zin der schoone spreuk: »Zalig zijn de Barmhartigen.»

Lena treedt naar buiten. Haar bakje is vol centen, — haar hart vol dankbaarheid. Zoo waar, is 't niet vreemd? — hoe breed is die straat nu, hoe helder is de lucht; is dit dezelfde wereld van straks?

Lena draagt het hoofd nu fier omhoog; vlug en vroolijk stapt ze daarheen, — net als een wezenlijk kind. De zon der menschenliefde heeft op haren weg geschenen.

O Lena, Lena, 't is niet overal, niet altijd donker en treurig op de aarde; noch wandelen hier beneden Engelen des lichts! Soms zingt Barmhartigheid een nachtegalenlied voor den ongelukkige, ook voor u, — soms blikk de Liefde zoo hartelijk en trouw met haar gazellenoog op den ongelukkige neder, ook op u, arm kind. Gods beeld op aarde is verminkt, nog niet vernield. Hij, die de vogelen des hemels kleedt en voedt, Hij neigt het oor en hoort. Hij vergeet u niet, Lena, bedenk dat wel!

(*Fanny Fern.*)

38. — OCHTENDLIED.

't Zonnetje steekt zijn hoofdjen op
En beslaat der bergen top
Met zijn lichtjes:

Wat gezichtjes,

Wat verschietjes, ver en flauw,
Dommelen tusschen 't grauw en blauw!

't Vochtige boompje blinkt versierd,
't Vroolijke vinkje tiereliert
Op de takjes

Wild en makjes,
En weer strakjes op een aar ¹⁾
Huppelt het met zijn wederpaar ²⁾

d' Hemelen worden meer begroet
Van de diertjes, klein en zoet,
Dan van menschen,

Die maar wenschen
Naar het aardsch, vergankelijk goed,
Dat men hier toch al laten moet.

O redelijke wezens dwaas!
't Onvernuftig ³⁾ vee, helaas,
Is veel nijver

En veel stijver ⁴⁾
In den ijver tot Gods lof,
Dan de mensch van 't beste stof. (*Bredero.*)

39. — DE ZOMER.

Hoe heerlijk staat de maand Juni in den almanak aangeschreven! Och, och, wat een genot, als die zomertijd aanbreekt. Alle vensters wijd open, alleen de zonneschermen gesloten. Hier en daar stroomt het helle licht door de reten. Nu eens hooren we het zachte gesuis van den wind door het loover, dan weder verheft deze zich, en in de verte slaan de deuren met eenen hevigen slag dicht.

Hoe donker is de schaduw der boomen; 't gebladerte is dicht en donkergroen gekleurd, de tuinen prijken met rooden en witten bloesem. De lucht is geheel vervuld met

¹⁾ ander. ²⁾ zijns gelijke. ³⁾ onverstandig — onnoozel. ⁴⁾ steviger — volhardender.

welriekende geuren, 't is alles licht en leven. Het vogelheir zingt. De haan stapt naar buiten en kraait overluid. De insekten gonzen in het gras. De gele boterbloempjes blinken in het groene tapijt als gouden knopjes, de roode bloemen van de klaver schitteren als robijnen. De statige olmboomen reiken met hunne lange, zwevende takken bijna tot aan den grond. Witte wolken drijven door 't luchtruim, of nemen den vorm aan van reusachtige veeren, die den blauwen hemel als met zilveren draden verdeelen. In de verte glinstert het heldere, lachende dorpje tegen de donkere heuvelen. De rivier slingert zorgeloos en traag door de groene weide. Ze schijnt het land te beminnen, speelt als een kind en haast zich niet, om hare moeder, de zee, te bereiken. De bij alleen is druk bezig, de driftige en werkzame bij. Alles speelt rondom haar, alles geniet den schoonen tijd, zij alleen speelt nimmer, — hoor haar brommen: ze is verontwaardigd, dat anderen het doen.

De menschen gaan naar buiten om de zorgen te vergeten; ze willen adem scheppen en gelukkig zijn. De meesten wandelen met bloemen in de hand, versche ruikers, vooral van seringén. Gij, burgers eener bedompte, drukke stad, ontvlucht uwe benauwde huizen en straten; op, naar 't open veld, dat schittert van de klaverbloemen. Zie, hoe prettig is het hier in de koele frissche buitenlucht, en dan die bloemen, die ontelbare, schoone bloemen!

De zon is ondergegaan, en ik heb me bijna moe gekeken aan het schoone licht, de schoone wolken, de schoone boomen. De maan verrijst, rood als bloed, en ze gluurt door het geboomte, waarachter ze zich nu en dan verbergt; slechts weinig sterren tintelen aan den hemel. Koelte en dauw dalen neder op het aardrijk, dewijl de schaduw van den nacht zich meer en meer uitbreidt. Met volle teugen haal ik adem, terwijl ik mij aan het open venster zet. Alles is stil, alleen het zómerkoeltje laat zich nu en dan hooren. De zwarte schaduwen der hooge boomen liggen als vaartuigen voor anker in de golvende zee van gras. De menigte lieve roode en blauwe bloemen kan ik niet meer ontdekken;

maar ik weet toch, dat ze morgen mijn oog weer zullen verblijden. In 't verschiet glinstert de Groote Beer. 't Ge-trappel van paarden weerklinkt in de verte. Alles is weer stil, en ik ben alleen, geheel alleen met mijne gedachten. Hoe innig voel ik nu, wat de dichter spreekt:

'k Hoorde in een' vreemde taal den Hemel fluistren,
'k Zag de Aarde eerbiedig luistren met genot,
Ik ook, ik deed mijn best, om toe te luistren:
'k Verstond één enkel woord, en dat was — God.

(Naar Longfellow.)

40. — HET HOLLANDSCH DUIN

»De kust, de Vaderlandsche kust,
God lof! daar klimt ze uit zee!
Mijn boezem zwelt van blijden lust
Na jaren scheidenswee.
Wat heb ik vaak bij 't palmgeboomt'
In Java's wondertuin
Verlangend van die kust gedroomd,
Dat dierbaar Hollandsch duin!" —

»Die top, van de avondzon gebloosd,
Daarachter schuilt, o vreugd!
De beste ga, het liefste kroost,
De makker van mijn' jeugd.
Gezegend nu mijn lang gezwoeg,
Vergolden door Fortuin!
Ik heb voor meer dan één genoeg,
Genaak, mijn Hollandsch duin!" —

Terwijl hem 't heil vooraf verblijdt,
Daar schiet een' stormvlaag uit;
Ze jaagt het schip — het strandt en splijt:
De zee verzwelgt haar' buit.
Nog groet hij uit het zinkend want
De dierbre heuvelkruin:
Zijn lijk dreef 's andrendaags aan land:
Hij rust in 't Hollandsch duin. (Bogaers.)

41. — DE GESCHIEDENIS VAN EENEN WATERDROPPEL.

Op de vlakke der groote, wijde zee huppelden in 't heldere zonlicht millioenen en millioenen kleine droppels als vroolijke kinderen op den schoot hunner moeder en lieten zich door den wind heen en weer schommelen. Een kleine wildebras in die talrijke droppenfamilie was bijzonder dartzel en wou altijd het hoogst springen; maar hij buitelde, evenals zijne andere broertjes, telkens weder op moeders schoot neer. Soms wel hield hij zich aan de vinnen van eenen dolfijn vast, liet zich door hem een eind voortdragen en wipte dansend met hem omhoog; maar hooger springen, dan de visch zelf, kon hij niet, en als deze weer neerviel en onderdook, moest hij volgen. — Alsof hij aan een touwtje vastzat, moest hij telkens weer naar de watervlakte terug. Als hij dan opzag tot den helderblauwen hemel, waar de zon zoo heerlijk straalde, voelde hij grooten lust tot reizen en een brandend verlangen, om ook eens in de lucht tot de wolken op te stijgen, met deze door de blauwe luchtzee te sturen en van daar uit de hoogte op de aarde neder te zien.

Zoo bad en smeekte onze kleine droppel de zon dus, dat die hem toch eens tot haar optrekken en meenemen mocht op hare groote reis om de aarde. De lieve zon vond behagen in den stouten moed van het kleine ding en voldeed aan zijn verzoek. Dadelijk zond zij eenige van hare stralen neer, en in een ommezien waren deze beneden op zee aangekomen, om het droppeltje met zich te nemen hoog in de lucht. Opdat de kleine dreumes echter ook kameraadjes op reis zou hebben, namen de zonnestrallen nog eene heele menigte andere dropjes mede, waarvan onze kleine zwerver evenwel niets merkte; want het gansche reisgezelschap was reeds door de zon veranderd geworden in onzichtbaren damp. In de snelste vaart vlogen alle droppels op de zon toe. Ze stegen al hooger en hooger, tot ze er haast duizelig van werden. Toen ze hoog genoeg waren, kwamen ze aan eenen luchtstroom; — want daar boven stroomen ook rivieren en beken, even goed, als hier beneden op aarde,

behalve dat er geen water in is, maar enkel lucht. In dezen luchtstroom sprongen ze nu over, en zij dreven er mee voort, hoog boven de zee, naar den kant van het land toe. Als vlugge, rappe zwemmers hadden ze niet veel tijd noodig; in één uur waren zij wel honderd uren gevorderd.

Dat was een lust, zoo vliegensvlug door de lucht te zeilen, veel sneller, dan visschen zwemmen of vogels vliegen kunnen! En wat waren zij verbaasd, toen diep onder hen eene geheel nieuwe, nooit geziene wereld zich vertoonde. Zij zagen neer op groene weiden en golvende korenvelden, op boomen en bosschen, op dorpen en steden. Hier ploegde een boer den akker om, daar draafde een ruiter op zijn moedig ros; hier steeg een arend steil naar boven, alsof hij hun eens een bezoek wou brengen en schoot dan eensklaps weer als een pijl naar beneden, daar huppelden allerlei bonte vogels in de bosschen rond en zongen en kwinkeleerden. Gelijk de zon alles ziet, wat op aarde gebeurt, zoo hadden ook onze kleine droppels goede, scherpe oogen gekregen en lieten 't aan kijken niet ontbreken. Alles was even vreemd en nieuw voor hen, en toen zij daar gisteren nog in den schoot van hunne moeder, de zee, verborgen lagen, hadden zij onmogelijk kunnen droomen, ooit zulk een wonder, als eene stad, een paard of eenen akker, te zullen zien.

In hunne verbazing en vreugde hadden zij er echter heel niet opgelet, dat de zon langzamerhand al dieper aan den hemel was gedaald. Thans dook deze juist op dezelfde plaats in zee onder, vanwaar zij hunne reize hadden begonnen. Van nu af vond onze kleine wildebras, die in den beginne zoo dartel en vroolijk was geweest, het bijlang zoo prettig niet meer in deze hooge luchtstreken, waar het van minuut tot minuut al koeler en donkerder werd. Hij zag naar eene schuilplaats om; maar van eene herberg voor den nacht was in deze hoogte geen spoor te ontdekken. Zoo nam hij dan het besluit, liever op de aarde te overnachten, die hem met hare weiden en boomen en bloemen zoo vriendelijk had aangelachen. Zoo gedacht, zoo gedaan. Stil en zoetjes daalde hij naar de laagte neer. Hoe lager hij kwam, des te zwaarder

werd hij; hij voelde, hoe hij uit onzichtbaren damp weer in eenen zichtbaren waterdruppel veranderde: hij daalde al sneller en sneller, totdat hij eindelijk op eenen groenen rozestruik nederkwam. Een half ontloken knop opende hem gastvrij de deur, en haastig wipte onze druppel naar binnen; want in het groene huisje was hem een geurig bed bereid tot rust voor den nacht. Of hij ook sliep! — als een prins!

Tegen dat de morgen aanbrak en de hemel zich in 't oosten rood kleurde, was onze kleine reiziger evenwel reeds wakker. Hij merkte, met blijde verbazing, hoe hij zijn nachtkwartier had gehouden in de teedere rozeblaadjes, die nu gloeiden in de eerste stralen van den dageraad. Zoo'n heerlijk bedje had hij nog, zoo oud hij was, niet gehad. Frisch en welgemoed kwam hij uit zijn kamertje voor den dag en zette zich op den rand van een bloemblad neder. Hier wachtte hij op de lieve zon, en, toen die — trotsch en prachtig, als eene koningin — aan den hemel oprees, wenschte hij haar vriendelijk goeden morgen. De zon zag met welgevallen op 't heldere dropje neer en spiegelde er zich eens in, waardoor het fraaiër schitterde, dan de kostelijkste diamant ooit op aarde doen kan.

»Neem mij weer tot u op, zooals gisteren, o lieve zon! en laat mij weer met u trekken, ver over land en zee over bergen en bosschen!»

Zoo riep de kleine druppel de morgenzon toe, en deze verhoorde andermaal zijne bede. Hare stralen trokken hem pijlsnel ten hemel op, en blij en lustig zweefde hij weder voort — over berg en vlakke, over steden en landen.

Die dag werd evenwel warm en drukkend, en ten laatste nam de hitte zoo toe, dat onze kleine zwerver zich haast niet verder voort kon sleepen. Had hij maar ergens een half uurtje kunnen gaan zitten en uitrusten! Maar ach, op zijnen weg stond geen grashalm, bloeide geene roos, was geen schut of schaduw voor den matten wandelaar te vinden. Hij had wel lust tot schreien, zoo flauw en zoo moe was hij, en in zijnen nood riep hij eindelijk tot de lieve zon:

»Och, laat mij toch maar weer neder op de aarde tot mijne moeder de zee!» Een poosje later hoorde hij overal in 't rond wel honderd duizend fijne stemmetjes, die alle op klaaglijken toon hetzelfde riepen. — Dat waren zijne broertjes, de andere waterdruppels uit de zee, die, schoon onzichtbaar, den wilden Spring-in-'t-veld tot hiertoe als trouwe kameraden op zijde waren gebleven. Nu kreeg de lieve zon toch medelijden, en ze zond eenen koelen wind, die al dat kleine deugnietengoed te hoop dreef tot ééne grijze wolk, die des. te grooter en dichter werd, naarmate er meer druppels van buiten bij kwamen. In den nevel en het dichte gedrang konden de broertjes elkaar in den beginne niet onderscheiden. Ze drongen en stieten de een tegen den ander aan en wisten niet, wat hun overkwam, tot zij zich op eens weer in zichtbare waterdruppels veranderd zagen. Toen pakten ze elkaar bij de hand vast, als speelden ze het »Patertje langs den kant» — en zoo holden ze naar de aarde voort.

Dat was een spektakel, een leven en een gekletter, toen de kleine legertroep daar beneden aankwam!

»Brr!» riepen de menschen, »wat een plasbui! Vrouw, haal je kat in huis! 't Is, of 't maar zoo met emmers uit de lucht wordt gegoten!»

Een deel van die regendruppels viel op eenen hoogen berg, en onze kleine held insgelijks. Bij dien zwaren val had hij zich evenwel in 't minst niet bezeerd. Vluggen vroolijk huppelde hij bij de steile rotshelling neer, en zijne broertjes achter hem aan, net als de soldaten achter hunne generaals, als het los gaat op den vijand. Spoedig was er weer een gansch leger bijeen, en de een sloot zoo dicht en vast aan den ander, dat zij aanwiesen tot eenen schuimenden stortvloed, die stout voortstroomde, vol jeugdigen, dartelen overmoed. Kwamen zij bij eenen hoekigen, uitstekenden steen, die hun den doortocht stuiten wou, dan was 't een strijd, wie er 't vlugst overheen kon springen, en onze kleine generaal, de wildebras, bleef doorgaans Haantjede-voorste. Soms wipte hij op eene aardbeziënplant, die aan

den kant van de beek was opgeschoten, en rook dan eens eventjes en nieuwsgierig aan de witte bloesems of snuffelde aan de roode bessen, als om te proeven, hoe die smaakten, of ook wel wipte hij bij de takken van eenen overhangenden wilg op en schommelde daar zoo lang op een blad, tot hij weer op zijne kameraadjes in de beek neertuimelde en opnieuw met hen voortholde, rep je je niet, dan kom je er niet. O, 't was een leventje van wonder en plezier!

Toen ze zoo samen, al naar de diepte neer, een eind weegs waren voortgedarteld, hoorden zij in het dal beneden iets klapperen, en, naderbij gekomen, zagen zij een huis. Voor dat huis lagen twee zware, ronde steenen en stond eene kar, die door eenen wit bestoven man met zakken werd beladen. Achter 't huis draaide zonder ophouden een rad, waar de beek overheen bruiste. Een molen was 't.

Binnen in den molen werden door het draaiend rad een paar steenen, even groot en zwaar, als die buiten de deur lagen, in eenen kring omgewenteld. Dat waren de molensteenen, die vlijtig arbeidden, om het grove koren tot fijn, wit meel te vermalen.

En wat reus was het wel, sterk genoeg, om dat rad met die zware steenen zoo vlug te draaien en te bewegen? Niemand anders, dan onze kleine droppels, die bij duizenden bij het rad neer sprongen en er zoo krachtig op drukten, dat het wel voor hun geweld onderdoen moest. Een enkel droppeltje alleen is klein, nietig en bijna tot geen ding in staat; maar, als de kleinen zich verbinden en vast, als broeders, aan elkander hangen, dan krijgen ze reuzenkracht en worden groot. Eendracht maakt macht.

Onze druppel, met zijne broertjes achter zich aan, waagde moedig den halsbrekenden sprong; maar, toen hij beneden kwam, dacht hij, dat hij in den schuimenden maalstroom onder het rad zijn graf zou vinden. Echter werkte hij zich moedig weder uit de diepte omhoog en zwom verder, zoo rustig en welgemoed, alsof er niets met hem was voorgevallen.

Zijn weg bracht hem naar eenen vijver, waarin de beek

uitkwam. Op dien vijver zwommen eenden en ganzen; aan den rand hadden de kikvorschen hunne woning opgeslagen, bakerden zich in den warmen zonnegloed en kwaakten al hun best. Uit den slijkerigen bodem kwamen karpers en snoeken op, plasten, speelden en sprongen soms wel eenen voet hoog boven 't water, net als dolfijnen in zee. Onze kleine reiziger vond dat alles heel aardig en besloot dus, eenen tijd lang in deze kleine wereld te blijven. Hij gebruikte de eenden als scheepjes, waarmee hij rechts en links, de beek op en af, en dan weer naar den vijver terugvoer. De kikkers waren zijne paardjes, waarop hij stout ging zitten, om met hen over de grashalmen te springen of een klein wandelritje door het veld te doen. Al spoedig echter werd het den onrust, die uit de groote onmetelijke zee kwam, in dezen kleinen molenvliet te bekrompen en te eng, en hij ware gaarne weder tot de zon opgestegen, om met haar door de lucht te zeilen, naar den oceaan terug, waaruit hij met zooveel koenheid was ontsnapt. Reeds wilde hij zijnen wensch weer aan de zon voordragen, toen, — kijk! daar kwam op eenen goeden morgen eene vrouw met eenen gieter in de hand, boog zich over den vijver neer, schepte het droppeltje met nog veel meer ander water in haren gieter op en sprenkelde 't op het witte linnen, dat bij den vijver op het gras lag te bleeken. Daar lag onze sukkel dan nu als een visch op het droge, en hij ware er zeker ver-smacht, zoo de goede zon met hare scherpziende oogen niet nog bijtijds zijnen nood bemerkte had. Haastig trok zij hem met zijne broertjes naar boven, zoodat geen spoor van hen meer op het linnen achterbleef, en blij en welgemoed dreef onze wildebras nu weer in het blauwe luchtruim voort.

De zon wou echter niet voortdurend door die kleine plaag-geesten worden lastig gevallen, en, om eens een poosje rust te hebben, en ook, om hun den lust tot dat eeuwig reizen en trekken wat te benemen, zond zij hen thans over de Oostzee naar de wijde vlakten van Rusland en Siberië, waar 't heel koud is en weinig bijzonders te zien valt. De reis duurde lang, en, toen onze druppel eindelijk, moe en

mat, in den Russischen hemel aankwam, vond hij het daar alles behalve plezierig. Een scherpe wind woei van den kant van den noordpool; die maakte de lucht er bitter koud, en er kwamen weer duizenden van waterdruppels te zamen, als om zich aan elkaar wat te warmen. Maar met dat warmen lukte het slecht; want de zon stond laag aan den gezichteinder en hare schuinse stralen konden slechts met moeite door de dichte nevels heenboren. De druppels wilden elkaar hunnen nood klagen en raadhouden, wat nu te doen stond, toen zie, daar gebeurde plotseling weer een nieuw wonder. Ieder waterdruppeltje veranderde in eene witte, zilveren ster, versierd met vele haartjes en pluimpjes, zoo fijn en zoo teer, als het dons op de vleugels eener kapel. Als witte vlinders tuimelden nu die ijssterretjes, in bonten dans door de lucht dwarrelend, naar de aarde. Toen riepen de menschen: »Het sneeuwt!»

Onze kleine, nu zoo tot sneeuw bevrozen, held was op eenen akker neergevallen, en duizenden zijner broertjes met hem. Als een winterdeken van donzige pluimen breidden ze zich over het veld uit, om de in den schoot der aarde rustende granen en zaden te beschutten tegen de strenge wintervorst. Zij zelven merkten niets van de verstijvende koude, noch van den ruwen noordenwind, die over het sneeuwdek gierde; zij voelden, zij zagen, zij hoorden geenen zier, want zij sliepen den langen winterslaap. De zon was ver, ver van hen weggereisd, maar zag toch uit het verre land vaak goedig op de ingeslapen kleine druppels neder, en deze werden dan zoo mooi als flonkerende edelgesteenten en straalden, alsof zij zelven lichtende zonnen en blinkende sterren geworden waren.

Wel een half jaar misschien hadden zij daar zoo in dien staat van verstijving doorgebracht, toen de lieve zon weer hooger aan den hemel opklom, al nader en nader kwam en warme lenteluchtjes als boden vooruitzond, om hare aankomst aan het gansche leger der waterdruppelen bekend te maken, die alle in witte uniform op het veld gelegerd waren. »Staat op, gij langslapers, en maakt u klaar tot

den marsch!" Zoo klonk de luide wekstem, en deze kreet werd door allen gehoord. Vroolijk roerden en repten ze zich. Ze wierpen het sneeuwkleed af, om te sneller te kunnen marcheeren, en thans kon men de vloeibare, naakte waterdruppelen weer goed onderkennen. Eéne afdeeling van hen daalde in de aarde neder, om aan de ontkiemende spruitjes eenen laafdronk te brengen; want deze hadden lang dorst geleden, — en, toen zij hadden gedronken, werden zij zierendeweg grooter en sterker en staken de groene kopjes uit den grond omhoog. Eene tweede afdeeling steeg recht ten hemel op, zette zich in de groote wolkschepen en zeilde daarmede naar 't zuiden naar de heete landen, die ook bitter smachtend naar wat regen verlangden.

Wat onzen kleinen held aangaat, die was noch bij de eerste afdeeling — want hij had geen lust, om zich in de aarde te verbergen — noch ook bij de tweede — want hij had reeds lang genoeg in de lucht omgedwaald; maar hij stelde zich aan 't hoofd van eenen derden troep, die thans, van den akker weg, door de greppels en slooten aftrok en zich zoo in dichte gelederen en lange rijen naar de laagte in beweging stelde. Deze krijgsvanzuchtige druppels hadden zich tot eene moedig voortbruisende, wild schuimende stortbeek vereenigd, en zij zongen vroolijk:

„Makkers! 't Voorwaarts laat zich hooren,
Moedig trekken we op naar zee!”

Daar op eens klonk hun, nog veel luider dan zij zelve zongen, datzelfde gezang van duizend maal duizend stemmen tegen uit eene groote beek, die ook dien weg langs trok en dienzelfden tocht wilde doen. Beide legers van waterdruppelen vloeiden thans tot één samen. Dat was eene drukte, een gemurmel en gefluister, toen gedurig meer dropjes toekwamen, elkaar herkenden, ondervroegen en zich in 't wederzien verheugden! De schaar der kleine reizigers werd met elke minuut grooter. Al meer en meer kameraden daagden op, en de verrassing was algemeen, toen men plotseling in een breed stroomdal uitkwam, waardoor eene zware, forsche, volle rivier hare golven stout voortwentelde.

Onze kleine waaghals sprong van ongeduld op de schouders zijner kameraden en wipte over deze heen, om de eerste te wezen, die den prachtigen stroom begroette.

Deze was niet minder verheugd, te zien, hoe zooveel wakker, frisch volk uit allerlei beken op hem toestroomde en zijne macht vermeerderde. De droppeltjes zelve waren ook vrij wat trotsch, voortaan tot zulk eene groote rivier te behooren, door wie zij sterk genoeg werden, om de zwaarste lastschepen te dragen. Hier gleed eene aak, met zware steenen en balken beladen, op hunnen rug voort, en zij droegen haar even licht, alsof ze van papier ware geweest; daar sneden en stampden de raderen eener stoomboot, vol kisten en koopmansgoederen en wemelende van menschen, groot en klein, met geweld door de gladde watervlakte. Daar stooft het droppenleger schuimend en sissend in de hevigste gramschap op, alsof het zich verzetten wilde tegen den onwelkomen drang. Wat verder stormden de droppels in hunnen overmoed op de steenen pijlers eener brug los, die hare stoute bogen over de gansche breedte van den stroom had geslagen, als wilden zij de vastheid van haren bouw op de proef stellen en het trotsche menschenwerk vernielen. Ieder oogenblik zag onze druppel iets nieuws: kleine en groote steden, molens, die als drijvende eilanden midden in den stroom stonden, sluizen, binnen welke hij zich, als hij de groote middelbaan verliet, gevangen zag, maar waaruit hij toch telkens nog weer gelukkig ontsnapte.

Het heerlijkste schouwspel evenwel, dat hij te zien kreeg, vertoonde zich, toen hij eene groote handelsstad voorbij en daarin de haven binnenkwam. Daar wemelde het van schepen van allerlei slag: breede en smalle, lage en hooge: nog nooit van zijn leven had hij zooveel zwemmende huizen bij elkaar gezien. Het liet zich aanzien als een groot dennenbosch, uit de diepte van het water opgewassen: zooveel mastboomen verhieven zich er wijd en zijd. En vlaggen en wimpels, rood, wit en blauw, geel en groen, met allerlei kruisen en figuren er op, wapperden er jolig in de lucht.

Matrozen, uit allerlei landen en in bonte kleederdracht,

zongen, dronken en arbeidden op het verdek van de schepen. En rondom — in eenen breedten, halven kring — stonden huizen als paleizen, waarin de kisten, pakken en balen werden geheschen en tot de hoogste zolders opgewonden. Op het roer van een koopvaardijschip gezeten, zag onze kleine zwerver al die heerlijkheid met verbazing aan. Hij had daar weken lang kunnen blijven zitten en zou zich nog niet hebben verveeld.

Evenwel — op eenen goeden morgen, dat de matrozen van datzelfde schip onder 't ankerlichten hun vroolijk liedje aanhieven, werd onze kleine zoon der zee toch door een brandend verlangen aangetast, om terug te keeren naar de lieve moeder, van wie hij reeds zoo lang was gescheiden. Hij trippelde en danste van ongeduld, toen de zeilen geheschen en de ankers gelicht werden; hij klauterde, zoo hoog hij komen kon, bij het roer op en zeilde met het schip vroolijk naar zee. Het duurde dan ook niet lang, of aan beide zijden verdween het land. Groote en zware baren, voor wie de kleinere golven zich bogen, kwamen aanrollen, als om deze laatste te begroeten en thuis te halen naar de moeder, die al lang wachtte op hare komst. Nu sprong onze held van zijne zitplaats naar beneden en wierp zich in het blijde gewemel, om aan zijne verbaasde broertjes, die in de zee teruggebleven waren, van zijne vreemde tochten te vertellen: van waar hij al geweest was, wát hij al had ondervonden en wát al gezien. De zee, in haar donkergroen feestkleed, verheugde zich over hare terugkeerende kinderen en nam hen vriendelijk in hare armen op. (Grube.)

42. — LANDS WIJS, LANDS EER.

Van buiten ijs, van binnen gloed
 Is 't 's winters in de Nederlanden;
 Al zijn er turfjes om te branden,
 De grond is sneeuw en ijs de vloed:
 En ja! het huis zoo dicht te sluiten,
 Den jas te knopen tot den hoed,

Dat staat misschien wel kil van buiten —
 Maar haard en hart zijn warm en goed . . .
 Van buiten ijs, van binnen gloed.

Elk land heeft zoo zijn' eigen wijs
 En ook zijn' eigen eer, mê-vrinden: —
 Zoo zult ge andre Landen vinden:
 Van buiten gloed, van binnen ijs!
 Mocht iemand uwer dan verkiezen,
 Te zijn in Napels of Parijs,
 Ik wil geen woord er om verliezen
 En gun hem graag dat Paradijs:
 Van buiten gloed, van binnen ijs.

Maar ik — ik zeg het rond en goed —
 Ik hou-'et met de Nederlanden!
 Wij schijnen mogelijk niet te branden,
 Maar doen het, waar het mag en moet.
 Wij hebben te allen tijd' gegeven
 Den Arme, wat zijn leed verzoet,
 Den Vriend ons hart — der Trouw ons leven
 En 't lieve Vaderland ons bloed . . .
 Van buiten ijs, van binnen gloed! (Heije.)

43. — DE DOOD IN HET DRIJFZAND.

Op enkele plaatsen aan de kusten van Bretagne of Schotland kan 't gebeuren, dat iemand, een voetreiziger of vischer, die tijdens de eb op zekeren afstand van den oever het strand langs komt, op eens bemerkt, dat hij al eenige minuten met moeite gaat. De grond onder zijne voeten is als pek . . . de zool kleeft er aan . . . 't is niet meer zand; maar leem — en toch is de grond volmaakt droog. Bij elken stap echter, dien men doet, vult zich de indruk van den voet, zoodra men dien opheft, met water. Het oog heeft overigens volstrekt geene verandering bemerkt. De onmetelijke kust breidt zich daar effen en vredig uit; al het zand heeft hetzelfde aanzien. Niets onderscheidt den bodem,

die vast is, van dien, die het niet meer is. De man gaat zijnen weg verder en zoekt weer de kust te naderen... hij maakt zich niet ongerust: waarom zou hij ook? Evenwel heeft hij een gevoel, alsof de zwaarte zijner voeten al grooter werd. Op eens zakt hij in.... hij zakt een, twee, drie, vier duim diep... hij is zeker niet op den goeden weg... hij blijft staan, om hoogte te nemen. Toevallig ziet hij naar zijne voeten... ze zijn verdwenen, het zand bedekt ze. Hij trekt de voeten uit het zand op en wil omkeeren... hij keert om, maar trapt nog dieper in. Het zand reikt hem tot de enkels... hij rukt er de voeten met geweld uit op en wendt zich links. Het zand komt hem tot aan de kuit. Hij wendt zich rechts, en het zand rijst hem tot aan de knie. Nu begint hij met onbeschrijfelijke ontzetting te begrijpen, dat hij zich op drijfzand bevindt en dat onder hem het allerontzettendste is, waarin de mensch zoo min gaan, als zwemmen kan. Hij werpt zijn pak af, zoo hij er een bij zich draagt; hij verlicht zich, als een schip in nood; maar het is te laat: het zand reikt hem tot boven de knieën. Hij roept, schreeuwt, wenkt met zijnen hoed of zakdoek: het zand reikt hem hooger. Als het strand eenzaam en het vaste land ver is, als de zandbank in te boozen naam staat, als er geen helden in de nabijheid zijn, dan is 't met hem uit en is hij onherroepelijk gedoemd, om.... weg te smoren. Hij moet de ontzettend lange zelfbegravenis ondergaan, die noch te vertragen, noch te bespoe-digen is, die uren duurt, die niet eindigen wil, — die den mensch aanpakt bij zijne volle gezondheid, hem bij de voeten neertrekt, bij iederen noodkreet, bij iedere inspanning dieper neertrekt. — die door nog vaster aanpakken als 't ware wraak neemt voor iedere poging tot verzet, — die den mensch zoetjes inslurpt in de aarde, maar hem toch tijd laat, om naar den horizont om te zien, naar de boomen, naar de groenende aarde, naar den rook uit de dorpen ver weg in de vlakte, naar de zeilen der schepen op zee, naar de vogels, die vliegen en zingen, naar den hemel, naar de zon.... het wegzinken in het graf, waarin de was-

sende vloed den levendbegravene al dieper en dieper zal inkuilen. — De ongelukkige poogt te gaan zitten, te gaan liggen, te gaan staan, voort te kruipen, — alle bewegingen, die hij maakt, trekken hem dieper ...; hij sleurt zich op en zakt hij voelt, dat hij wordt neergetrokken hij roept, bidt, vloekt, krijt het op ten hemel, hij wringt de handen en vertwijfelt. Reeds staat het zand hem tot het midden des lijfs het zand bereikt de borst nog maar eene buste is hij hij steekt de handen op, hij giert, hij jammert het uit ... hij wroet en krabbelt met zijne nagels om zich heen en wil zich zoo opwerken hij zet de ellebogen uit, om zich los te maken hij snikt, huilt het zand klimt hooger, 't bereikt de schouders, den hals de mond spert zich open tot eenen gil nu stopt het zand hem toe nu komt de stilte de oogen staren nog het zand sluit ze nu is 't nacht daar zakt ook het voorhoofd weg nog wat haar fladdert boven het zand eene hand steekt er uit op, kramptrekt en verdwijnt.

Het is het akeligst mogelijke verdwijnen van eenen mensch! Soms verdwijnt een ruiter met een paard, een voerman met eene kar. Alles zinkt weg in zulk drijfzand. Het is eene schipbreuk buiten het water er verdrinkt een mensch in de aarde.

(*Victor Hugo.*)

44. — DE RUYTER.

Ik zing er al van een' Ruyter koen,
 Maar niet van een' ruiter te paard;
 Toch was hij wel Engelsche dravers te gauw,
 Hij maakte wel Fransche vervaard.

Hij reed er al op zijn houten ros
 De zee in een ommezien rond,
 En Landen en Stranden — ze beefden voor 't ros,
 Als 't brieschte met koperen mond.

En wie maar niet snel ter zijde sprong,
 En wie voor Oud-Holland niet boog,

Dien sloeg er dat ros met zijn' hoof, dat het bloed
 Uit neus en uit ooren hem vloog.

Toen was nog ons Land zou stout en vrij,
 Toen was het zoo krachtig en groot;
 Maar 't ros werd al zachtjes vernageld en oud,
 De Ruyter, de Ruyter is dood!

Och, Vlissinger Michiel, Ruyter koen,
 We pantseren nu wel ons paard,
 Maar wanneer zal 't draven en brieschen op zee,
 Als toen Gij er ruiter op waart? *(Heije.)*

45. — TERUGTOCHT DER FRANSCHEN UIT MOSKOU.

God! welk een terugtocht! het krachtigste penseel, de stoutste dichtgeest is niet in staat, meer dan flauwe trekken te malen van dat alles, wat in veertig dagen tusschen Moskou en de Niemen is voorgevallen. Daar ligt het gebeente van 300,000 Fransche en andere helden en roemrijk gelittekende veteranen, gemengd onder dat van zoovele dappere Russen, als in dien grooten worstelstrijd gevallen zijn, gemengd ook onder de tallooze geraamten van geslachte of door honger en koude gesneuvelde paarden, alles bedolven onder de verspreidè brokken van in den steek gebleven krijgs- en voertuig. Daar heeft de roekeloze barbaar eene zee van martelaarsbloed doen plengen, waarvan de breede vlakten rookten en de rivieren rood geverfd waren. Daar hebben steden, dorpen, hutten zelfs, kortom, alle sporen van menschelijke bevolking opgehouden te bestaan; daar giert thans de noordenwind als een huilend spooksel heen over eene levenlooze wildernis, over een onmetelijk, met bekkeneelen en riffen overdekt kerkhof. Daar ligt de roem en trots van den geweldenaar, de glorie zijner veldheeren, de bloem van Frankrijks, Duitschlands, Italië's, Hollands en Polens jongelingschap, daar ligt al de heerlijkheid van legers, twintig jaar lang gewoon te zegepralen, verachtelijk begraven. Al wat de geschiedenis vermeldt van Farao's

en Sanheribs en Xerxes' nederlagen, staat bij dit tafereel in de schaduw geplaatst, en het ellendig overschot van eene heirmacht, waarvoor de wereld even te voren geknield en gesidderd had, kwam terug als eene bende naakte, uitgemergelde landloopers, de spot en verguizing van het laagste gemeen. (Ockerse.)

46. — DUSHMANTA.

(Een Indisch verhaal.)

Dushmanta, de rijkste onder al de koningen van Indië, was langen tijd een vader voor zijn volk geweest. Eindelijk evenwel, terwijl zijne schatten nog van jaar tot jaar op de verbazendste wijze toenamen, werd hij trotsch op zijnen rijkdom. Zijn oog en hart begon hij nu geheel af te trekken van het geluk zijner onderdanen, — voortaan leefde hij alleen voor zich zelve en voor de vleiende Grooten, die hem omringden.

Een oude Bramin ¹⁾, die in vroegeren dagen Dushmanta's leermeester geweest was, vernam dit, — en zijne droefheid was uitermate groot. De eenzaamheid, aan welke zich de oude man sedert eenen geruimen tijd had overgegeven, verliet hij, om zich naar de hofstad te spoeden. Daar strooide hij stof op zijne grijze kruin en plaatste zich aan eene der prachtige poorten van het vorstelijk paleis, om door den koning bemerkt te worden.

Het duurde niet lang, of de koning zag hem staan en liet hem tot zich roepen. »Waarom, o oude,» zoo sprak Dushmanta, »verschijnt gij hier onder mijn oog met de teekenen eener zoo diepe rouwe?»

»Hoe zoude ik anders, o Koning?» — zeide de grijsaard. »Toen ik u verliet, waart Gij de rijkste van al de vorsten, die, van onheugelijke tijden af, immer op uwen troon hebben gezeten. Brama had u rijkelijk gezegend met de beste zegeningen. Het volk eerde en beminde u, als zijnen vader.

¹⁾ *Bramin* — een Priester van Brama, den God der Indiërs. —

Daarom verliet ik het huis van mijnen Heer en Koning met groote vreugde. Doch nu, helaas! verneem ik, dat mijn Vorst gedompeld is in de diepste armoede.”

Lachende en verwonderd zag de koning zijnen voormaligen leermeester aan. »Wie is,” vroeg hij, »de dwaas, die u deze logen heeft wijsgemaakt? Aanschouw dit mijn heerlijk paleis en daar ginds mijne prachtige lusthoven met dat verbazende getal dienaren en slaven . . . en zeg, of dit teekenen van armoede zijn.”

De goede Bramin zuchtte en herhaalde met nadruk, wat hij reeds eenmaal gezegd had.

»Wie is dan toch,” hernam de Koning, »uw getuige? — ge schijnt hem meer te gelooven dan mij zelve.”

Toen verhief de grijsaard zijne stemme — en weende. »De zon,” sprak hij, »o Koning! — de zon, het zinnebeeld der waarheid onder Brama's troon, de regenwolken boven onze hoofden en de vruchtboom, die voor mijne eenzame hut staat, allen verkondigen mij de armoede mijns Konings.”

Dushmanta verstomde; maar de grijsaard ging dus voort: »dat Brama met eenen eeuwigen overvloed van licht en warmte de Koningin des Hemels beschonken heeft, dit leeren mij heure stralen, die overal van haar aangezicht op elken korenhalme en op de hutten der armen zoowel als op de paleizen der Grooten afschitteren. De wolken, wanneer zij vol zijn, zenden haren zegen naar beneden en drenken de dorstende landen en het gebergte. Mijn vruchtboom neigt zijne rijk geladene takken naar de aarde. Zoo verkondigt de gansche Natuur allerwegen, dat Brama haar met rijkdom zegent! Maar Gij, mijn Vorst! wat doet Gij ten blijke van den overvloed, waarop ge u verheft? . . . Vraag de tranen van uw volk, en beroem u dan, zoo gij kunt, voor het oog van Brama op uwen rijkdom.”

De kluisenaar keerde terug en liet den koning aan zijne eigene overdenkingen over. Dushmanta bekeerde zich en werd opnieuw een zegen voor zijn volk.

Op zekeren dag ging hij zijnen ouden leermeester opzoeken, riep hem uit zijne hut en zeide: »Nu durf ik wederom in

de stralen van het zonnelicht verschijnen en uwen met vrucht beladen boom zonder blozen aanschouwen. Maar nog één ding, o vriend mijner jeugd! ontbreekt mij."

»Wat kan," antwoordde de Bramin, »den vorst ontbreken, die de weldoener van geheel zijn volk is?" »De wijsheid," zeide Dushmanta, »om mijne dankbaarheid behoorlijk aan Brama te betoonen, die mij door u op den rechten weg, welken ik verlaten had, teruggevoerd en mij geleerd heeft, dat het blijde gelaat van een volk de ware rijkdom zijns Vorsten is."

Beiden weenden — en ze zegenden en omhelsden elkander.

(*Krummacher.*)

47. — KLEINIGHEDEN UIT OUDEN TIJD.

I.

Al ligt de waarheid in het graf,
Al wat haar drukt, dat moet er af.

(*Cats.*)

II. WAARHEID. — ZOTHEID.

Men zegt wel, en het is ook menigmaal gebleken,
Dat zotten in 't gemeen de waarheid zullen spreken; —
Men zegt ook, en het is een' overoude klacht,
Dat, wie de waarheid spreekt, wordt voor een zot geacht.

(*Revius.*)

III. BID EN WERK.

Ik zag u haast gered, waar' 't, dat gij *badt* en *dede*,
Wacht op uw bedde, vriend, geen' vruchten van uw bedde.

(*De Decker.*)

IV.

God dienen is regeeren.

(*Vondel.*)

48. — LENTE.

Lente, die ons weer ontmoet
Met haar' zoete zomerkrachten,
Die den winter van ons doet
Met zijn' lange, koude nachten.

Zie, hoe alle ding ontluikt:

Wat zijn wezen had verloren,
Puilt nu weder de aarde uit
En wordt op een nieuw geboren.

Daar het mede scheen gedaan,

Ziet men weder leven krijgen,
Jeugdig uit de aarde stijgen

En in volle loovers staan. (*Rhynenburgh.*)

Wij treden in de lente, wanneer de zon ons zooveel nadert, dat de dagen langer worden dan de nachten. Dan valt het licht weder op plaatsen, welke de zon langen tijd moesten derven, en 't luchtgewest wordt allengskens doortrokken met eene verkwikkende warmte. *De winter, zegt Salomo, is voorbij, de plasregen is over, hij is overgegaan. De bloemen worden gezien in den lande, de zangtijd genaakt, en de stemme der tortelduive wordt gehoord in onzen lande.* Men ziet de verrijzenis der Natuur en merkt dagelijksche vorderingen in hare schoonheid. Het zaaisel, geweekt in den schoot der vochtige aarde, wordt in beweging gebracht door de warmte, en de zaadsprank schiet naar beneden om te wortelen, en een ander uitspruitsel dringt opwaarts, 't welk zijnen spits door den grond boort en zich omzichtig blootstelt aan de verzachte lucht. De bruine knoppen zwellen, ze werpen de scheede af, ze barsten open, en men beschouwt een helder groen schijnsel in het doorzichtige geboomte. Bloeknoppen ontvouwen zich in witte of veelkleurige bladeren en maken den boomgaard tot eenen bloemtuin. Bloemen, welker maaksel zulke diepten bevat van onnaspeurlijke wijsheid, verlustigen ons door den luister harer kleuren, door behaaglijkheid van geur en schoonheid van gedaante. Duizenden van gekorvene dieren worden geboren, wien de uitbottende bladeren tot voedsel moeten dienen gedurende hun kortstondig en gedaante-wisselend leven. Het gezang der vogelen roept ons tot het verheerlijken van den alzegenenden Opperheer. Hoe bezig zijn ze in het toebereiden van geschikte nesten, in het uitbreiden en opkweeken

hunner jongen! Men ziet het onbedreven geslacht onder het geleide der ouderen schroomachtig verschijnen in de onbekende wereld, om lucht en aarde te bevolken. De losgelaten runderen snuiven den geurigen wasem in en dartelen in blijden overmoed. Het hart des menschen wordt verheugd door de eerste zoele dagen, die lust, moed en werkzaamheid inboezemen. De verkleumde ouderdom treedt uit, om de koesterende stralen op te vangen, vergeet de zathheid des levens en wenscht nog een toevoegsel, althans van eenige maanden. Verzwakten vinden hunne bezwaarnissen gelenigd en ontvangen nieuwe krachten. Opmerkzame beschouwers verlustigen zich in de bloeiende natuur, als bekoorlijk in zich zelve niet alleen, maar ook als rijk in beloften, waardoor de vooruitziende verbeelding de geneugten kan verdubbelen. *(Naar Hulshoff.)*

49. — ZEEGEVECHT TUSSCHEN DEN ADMIRAAL DE RUITER EN DEN ENGELSCHEN ADMIRAAL PRINS ROBBERT.

Men raakte opnieuw aan elkander en in een verschrikkelijk gevecht. De gansche zee stond in vuur en vlam, die door den dikken rook, gelijk bliksemstralen uit eene donkere lucht, uitborst. Elk verging 't hooren en zien door de duisterheid van den buskruiddamp en door de donderslagen van zooveel duizenden stukken geschut en 't balderen van zoo groot eene menigte van musketten, als er gedurig vuur gaven. Hier vertoonde zich de schrikkelijkheid van den oorlog ter zee aan alle kanten. De kogels, bouten, schroot en splinters vlogen naar alle zijden met een ijselijk gekraak en geknars van al wat getroffen werd. De zee werd met lichamen, door geen eene soort van dood omgekomen, bezaaid. Sommigen moesten door 't scherp, anderen door splinters, genen door 't vuur, anderen in 't water sterven. 't Gekrijt en gejammer der gekwetsten en stervenden vervulde verscheidene schepen, en hij moest een hart van steen of harder dan metaal hebben, die 't vergieten van zooveel bloed met droge oogen kon

aanschouwen. Dit was het deerlijk lot der twee vermaardste zeevolken, weleer door de banden van éénen godsdienst en der nabuurschap aaneen verkocht, en die nu hunne uiterste krachten inspanden, om elkander te vernielen; doch de Nederlanders, door den uitersten nood geperst, hebben geen ander middel, om den staat van 't Vaderland voor zijnen ondergang te behoeden. (G. Brandt.)

50. — GOË MORGEN.

De dag ontsluit zijn' gouden poort;
 Daar komt de zon met al haar stralen
 En dringt tot in de diepste dalen
 En roept tot elk met vriendlijk woord:
 Goë morgen!

En nauwlijks hebben zij 't gehoord,
 Of bloem en vogels worden wakker,
 En 't klinkt langs bosch en beemd en akker
 In duizendvoud herhalen voort:
 Goë morgen!

Dát is een toon, die 't hart bekoort! —
 Wel-op, gij slapers! laat dat zingen
 In huis en hart dan binnendringen;
 En zegt (als 't u tot arbeid spoort):
 Goë morgen!

Hij, wien een goede morgen gloort,
 Hij mag bij 't werken naar zijn krachten
 Een goeden dag en avond wachten,
 Tot eens hem straalt in hooger oord —
 Goë Morgen! (Heije.)

51. — DE ARABIER EN ZIJN PAARD.

De pacha te Mardin stond reeds geruimen tijd met eenen Arabischen stam wegens eene fraaie merrie in onderhandeling. Ten laatste werd men het eens tegen den prijs

van zestig beurzen of bijna drie duizend gulden naar ons geld. Tegen het afgesproken uur verschijnt het opperhoofd van den stam met zijne merrie voor het verblijf van den pacha. Deze tracht nog af te dingen; maar de sheik antwoordt op trotschen toon, dat hij geen penning laat vallen. Verdrietig werpt de Turk hem het geld toe en zegt, dat zestig beurzen een ongehoorde prijs voor een paard is. De Arabier ziet hem zwijgend aan, wikkelt het goud bedaard in zijnen witten mantel en stijgt vervolgens in den hof af, om afscheid te nemen van zijn ros. Hij fluistert het eenige Arabische woorden in het oor, streelt het over kop en oogen, onderzoekt de hoeven en monstert het opmerkelijke dier met de meeste zorg. Na zich hiermede een paar minuten te hebben beziggehouden, werpt hij zich met één sprong op den naakten rug van het paard, dat oogenblikkelijk vooruitschiet en de hofpoort uitholt.

Doorgaans staan hier de paarden dag en nacht opgetuigd, met eenen zadel van dik vilt op den rug. Elk voornaam man heeft voor het minst twee of drie paarden in den stal gereed staan, die slechts getoomd behoeven te worden, als men ze wil bestijgen; de Arabieren echter rijden geheel zonder toom; want de halsterstrik dient, om het paard stil te houden, en een lichte slag met de vlakke hand op den hals, om het rechts of links te doen wenden. Het duurde niet lang, of vier aga's van den pacha zaten in den zadel, om den vluchteling te vervolgen. De onbeslagen hoef van het Arabische ros had nog nooit een steenen plaveisel betreden, en het moest dus met voorzichtigheid langs den hobbeligen, steilen weg van het slot afdalen. De Turken daarentegen galoppeerden bij eene steile helling met gruis en keisteenen neer, gelijk wij tegen eene zandhoogte op; de dunne ringvormige, koud gesmede ijzers beschutten den hoef tegen elke beschadiging, en de paarden, aan zulk eenen rit gewoon, struikelen zelden of nooit. Aan den uitgang van het plein hadden de aga's den sheik bijna achterhaald; maar thans zijn zij op de vlakke, de Arabier is in zijn element en jaagt al rechtuit voort: slooten noch heggen,

rivieren noch bergen belemmeren hier zijnen loop. Als een geoefend pikeur, die bij den wedren vooruit is, legt de sheik het er op aan, niet zoo snel, maar zoo langzaam mogelijk te rijden. Terwijl hij bestendig naar zijne vervolgers omziet, houdt hij zich op een gewerschot afstands van hen verwijderd; winnen zij iets op hem, zoo versnelt hij zijne beweging; blijven zij achter, hij verkort den pas van zijn dier, — houden zij stil, hij rijdt stapvoets. Op deze wijze gaat de jacht voort, tot de gloeiende zonneschijf naar het westen afdaalt. Nu eerst laat de sheik het paard al zijne krachten inspannen; hij leunt voorover, stoot de hiel in de lendenen van het dier en schiet met woest geschreeuw vooruit. De vaste bodem dreunt onder het stampen der krachtige hoeven, en weldra toont slechts eene stofwolk den vervolgers de richting aan, waarin de Arabier vluchtte.

Hier, waar de zonneschijf genoegzaam loodrecht onder de kimmen duikt, is de schemering uiterst kort, en de nacht bedekte alzo spoedig elk spoor van den vluchteling. De Turken, zonder levensmiddelen voor zich, zonder water voor hunne paarden, waren wel twaalf tot vijftien uur van hunne woonplaats verwijderd en in eene hun geheel onbekende streek. Wat konden zij beter doen, dan omkeeren en den vergramden heer de onwelkome tijding brengen, dat ros en ruiters verloren zijn? — Eerst met den derden avond kwamen zij, halfdood van afmatting en honger, op paarden, die zich nauwelijks meer voortsleepten, weder te Mardin aan. Er bleef hun slechts de treurige troost, wegens dit nieuwe voorbeeld van trouweloosheid op de Arabieren te schimpen. Zij waren niettemin genoodzaakt, het paard van den verrader alle recht te laten wedervaren en te erkennen, dat zulk een dier met de bedongen som niet te duur betaald ware geworden.

Den volgenden morgen — juist tegen den tijd van het eerste gebed — hoort de pacha een' hoefslag onder zijne vensters, ziet uit, en . . . daar op den hof rijdt onze sheik bedaard rond.

»Heer,» roept hij naar boven, »heer, wilt ge uw geld terug, of verkiest ge mijn paard?»

De beschaamde pacha koos het paard en zeide nu niet meer, dat zestig beurzen te veel waren. (Th. Dielitz.)

52. — SCHEEPSPRAAT.

Mouring, die de vrije schepen
 Van de Zevenlandsche buurt
 Veertig jaren onbegrepen,
 Onbekropen heeft gestuurd, —
 Mouring, die ze door de baren
 Van zoo menig tegentij
 Voordewind heeft leeren varen,
 Al en was 't maar wind op zij, —

Mouring, schipper zonder weërga,
 Die zijn' onverwinlijkheid,
 Waar de zon op-, waar zij neerga,
 t' Aller ooren heeft gepreid, —
 Mouring, die de zee te nauw hiel
 Voor zijn' zeilen en zijn want,
 Die de vogelen te gauw viel,
 Al bezielde hij maar 't zand ¹⁾, —

Mouring was te kooi 'ekropen, —
 En de eindelooze slaap
 Had zijn wakker oog besloopen
 En hem, leeuw, gemaakt tot schaap,
 Reeërs en matrozen riepen:

»Och, de groote schipper! och!
 »Wat zou 't schaân, of wij al slapen,
 »Waakte schipper Mouring nog!»
 »Schipper Mouring! maar je legt er,
 »Maar je legt er plat 'eveld;
 »Stout verweerder, trotsch bevechter

¹⁾ Toespeling op den tocht langs het Hollandsche strand met den zeilwagen van Simon Stevin.

»Beï — te zeewaart en te veld!
 »Kijk, de takels en de touwen
 »En de vlaggen en het schut
 »Staan en pruilen in den rouw en
 »Altemalen in den dut.”

»Dutten?” sprak Mooi Heintje, »dutten?
 »Stille, maats! een toontje min!
 »Dutten! — wacht! — dat moest ik schutten,
 «Bin ik anders die ik bin?
 »'k Heb te lang om Noord en Zuien
 »Bij den baas te roer 'estaan,
 »'k Heb te veel gesnor van buien
 »Over deze muts zien gaan.”

'k Zel 't hun lichtelijk zoo klaren,
 »Dat ik vlaggen, schut en touw
 »En de maats, die met me varen,
 »Vrijen zel van dut en rouw;
 »Reeërs (jouwerliefde mien ik,
 »Die van ver op 't kussen vicht!)
 »Wiljer an? Kedaar, jou dien ik,
 »Jou allienig bij dit licht.”

»Weeran”, riepen de matrozen;
 't Is een man, of 't Mouring waar’,”

En de Reeërs, die hem kozen:

»Weeran, 'tis de jonge vaâr.”

Heintje peurde straks aan 't stuur en

Haalde 't anker uit den grond:

't Scheepje ging door 't zeesop schuren,

Of er Mouring nog aan stond. (Huygens.)

Opheldering van eenige woorden: *Mouring*, Prins Maurits — *Zevenlandsche buurt*, de Vereenigde Provinciën, vergeleken bij een schip, waarop Maurits bevelhebber was — *Onbegrepen*, onberispelijk — *Onbekropen*, zonder listig te kruipen — *Gepreid*, geroepen, verkondigd — *Mooi Heintje*, Frederik Hendrik — *Reeërs*, Staten des Lands, die op het kussen vochten als vertegenwoordigers van

't volk en wel in de verte, omdat ze Maurits, Frederik Hendrik en anderen de kastanjes uit 't vuur lieten halen. — *Jouwerliefde*, een oude titel. — *Bij dit licht*, een aanroep ter versterking van zijne verzekering. Denk aan verschillende uitroepen met de woorden *bliksem*, *donder* enz.

53. — KLEINIGHEDEN UIT OUDEN TIJD.

I. 'T ZIJN STERKE BEENEN, DIE DE WEELE DRAGEN.

Als 't ijzer ligt en gloeit te midden van de kolen,
Bevochten van de vlam en onder 't vier verholen,

Dan buigt men 't, zoo men wil; maar zoo gij 't lescht
(in 't nat,

Straks heeft het met gewin zijn' hardigheid hervat.
Hoe twee¹⁾ is ons 't gemoed, als druk en pijn ons prangen!
Neemt God zijn' roede weg, wij gaan onz' oude gangen:

De weelde leidt ons heen tot onzen eersten staat —
Des menschen ziel is wel, als 't hem niet wel en gaat.

II. DANKBARE VRIENDSCHAP.

Het goed', dat gij een' ander doet;
Laat rusten in uw stil gemoed, —
Verhef, hetgeen u wordt gedaan;
Met dankbaarheid blijft vriendschap staan.

(*Van de Putte.*)

III. DE STERKSTE MAN.

Die koninkrijken won en legers heeft verslagen,
Die mag vrij van laurier een' trotsche krone dragen;
Maar die nog boven dat zich zelve winnen kan,
Geeft dien de hoogste kroon: dat is de sterkste man.

(*Adriaan Poirters.*)

IV. DEUGD.

De deugd, geharnast met een onversaagden moed.
Is 't ware teeken van het adellijke bloed.

(*Starter.*)

V. NEDERIGHEID.

De bliksem, snel,
Velt met zijn stralen, heet en fel,

¹⁾ Gedwee.

Boomen, grootsch, ter neder wel;
 Maar 't ned'rig riet,
 't Welk buigt en voor zijn strafheid vliedt,
 Kwetst zijne vlam in 't minste niet. (Starter.)

54. — HET VEROVEREN DER SPAANSCH E ZILVER-
 VLOOT DOOR PIET HEIN. (1628.)

Die, van een afkompst kleyn, klimt tot een groote staet,
 Veel meer te achten is, als die van aenbeginne
 Sich op syn ouders roem of afkompst groot verlaet;
 Want 't geen een ander erft, hy selver moet gewinnen.

CASPAR VAN BAERLE.

I.

Piet Hein, een burgerjongen van Delfshaven, was een dapper soldaat en kloek zeeman, die al heel wat gezien en ondervonden had, en een groot vriend van Spanje. Hij had er ook wel reden toe; want onder de liefheden, die hij van de Spanjaarden genoten had, was, dat hij eenige jaartjes slaaf op de galeien geweest was en eens eene ferme geeseling had ondergaan, dingen, die iemand goed in het geheugen blijven. Ook heeft hij al dien tijd op de galeien voor zich en zijnen vader moeten slaven en leven van de magere verdiensten, die hem het kousen-breien opleverde. Onder ons echter gezegd, menig Spanjaard heeft het later moeten bezuren, want de wijze van oorlogvoeren was niet frisch in die dagen, en het voetenspoelen, zooals men het noemde, als men den vijand ruggelings gebonden over boord wierp en verdrong, nog aan de orde en het over den kling jagen niet minder, en Piet Hein deed wel eens een oogje toe, hoezeer hij anders eene meer menschelijke wijze van oorlogvoeren voorstond. Maar die Spanjaarden! — de Hollanders van die dagen konden ze niet heel best zetten, en daar hadden ze waarlijk ook wel reden toe. Onze held nu had zich in de West-Indiën door dappere daden reeds eenen grooten naam gemaakt, en de verovering onder andere van St. Salvador staat als een der merkwaardigste feiten opgeteekend. In de wateren van Amerika was hij te huis en

overal was hij te vinden tot groot genoeg van de Spanjaarden, die geenen neus buiten deur konden steken, of hij zat ze op het lijf.

II.

Men had die Hollandsche jongens eens moeten zien, toen ze vernamen, dat de Spanjaarden met de kostbaarheden in aantocht waren; eten en drinken lieten ze staan, en ze klommen allen als katten naar boven; de raas, de masten, de touwen, alles zat vol, om toch maar ver te kunnen zien en maar de eerste te wezen, die roepen kon: »daar zijn ze.» Men begrijpt, wat een dwaas gezicht het moet opgeleverd hebben, — de geheele scheepsmacht in de touwen en bijna niemand op het dek, en wat de matrozen elkander fopten door te roepen: »ik zie ze — ik zie ze, — daar heb je ze!» Dat spelletje duurde zoo den geheelen dag, tot de avond ze wel naar kooi dwong; maar met het kriecken van den dag was Janmaat al weer boven.

Eindelijk brak het lang gewenschte oogenblik aan: er kwamen tien Spaansche schepen opdagen; deze hadden den ganschen nacht op de vuren der Hollandsche vloot bij vergissing aangezeild, en onze matrozen vielen in de booten en sloepen, die, daar het zoo kalm was, gemakkelijk zee konden houden, en in eenen oogwenk bijna gaven de Spanjaarden zich over. Het waren echter de wezenlijke schepen der Zilvervloot niet; maar ze waren geladen met huiden, meel, brood, campeche-hout, cochenille en indigo. Evenwel, hoe groot de winst was, de schatten, die men zich voorstelde, zagen er anders uit, en toch ook de overwinning beduidde niet veel, daar deze schepen slechts met veertig man bewapend waren. De groote galjoenen — daar was het op gemunt.

Daar kwamen ze eindelijk aan, de gevaarlijke zeekasteelen, waar de onzen tegen op moesten kijken; maar wie dacht er om, of ze groot of klein waren? Niemand! Ze waren vol goud en zilver, dat was het alleen, wat men weten wilde.

Iedereen zal licht begrijpen, dat de Spanjaarden niet veel lust gevoelden, om met Piet Hein en zijne jongens te klop-

pen, die ze bij ondervinding wisten, dat geene kinderen waren. Zij dus de baai van Mantanzas in, zoo spoedig als ze konden; maar de onzen ze na, en toch had het nog weinig gescheeld, of zij waren het ontkomen, daar er heel wat tijd verlopen was met het bemachtigen der vorige schepen. Ook waren zij al braaf aan 't lossen; men begrijpt, zij deden hun best om te houden, wat de anderen gaarne hebben wilden. Een ieder repte zich dus, om er bij te komen, en het gelukte dan ook nog tamelijk wel, eer zij iets van beduiden geborgen hadden. Ons volk nu in de sloepen en op de Spanjaarden los; maar ja wel, tegen die hooge schepen kon niemand opkomen. Daar hangt een eind touw op zij van het admiraal-schip — en een onzer matrozen, een Fries uit Stavoren, er tegen op. Toen hij boven was, keken de vijanden vrij beteuterd en verzuimden hem er af te smijten, wat in hun geval heel verstandig zou geweest zijn, en toen hij zag, dat het zoo gemakkelijk ging, wierp hij zijne makkers alle einden touw toe, die hij krijgen kon, en toen was het — die het eerst boven was.

't Spreekt wel van zelf, dat Jan en Pieter en Paulus al heel gauw het een en ander van waarde in den zak staken, en, daar ze wijde broeken met ruime zakken aanhadden, kon er ongemerkt nog al wat in. »Nu!» zouden de lui in het vaderland gezegd hebben, »als men in het veen is, komt het op een turfje niet aan,» en hier had men waarlijk het goud en het zilver maar voor het grabbelen. Of ze dan ook een plezier hadden en dansten en juichten die matrozen, »victoria, victoria, zoo gaat het goed, zoo gaat het goed!» Men maakt misschien de opmerking, dat ik de dingen vertel, of ik er bij geweest ben; maar gij moet weten, dat er op het admiraalschip een papegaai was, wien ze geleerd hadden te zingen: »Oh, que buene va! Oh! que buene, buene, buene va! victoria, victoria!» en ik vind het heel natuurlijk — toen dat beest op zijn Spaansch zoo'n schik had en bij al dat rumoer hoe langer hoe harder schreeuwde: »victoria: que buene va!» dat toen de onzen het op zijn Hollandsch nazongen en nog vrij wat meer schik

hadden dan de Spaansche papegaai. Daarenboven — het staat in de geschiedboeken geschreven. Ik zeg echter niet, dat alleen de matrozen voor zich zelve zorgden, — de kapiteins zullen denkelijk ook wel het een en ander in de kajuit geborgen hebben, — er was zoovéel.

Piet Hein, ook niet dom en een goed speculant, schreef dadelijk aan vrouwlief, dat ze maken moest eene goede hoeveelheid actiën in de West-Indische compagnie op te koo- pen, denkende, de slimmerd, dat hij zoodoende vast een aardig slagje vooruit kon slaan, en dat ze gemakkelijk te krijgen zouden zijn, voordat de tijding algemeen in het vaderland bekend was; maar Moeder de Vrouw, die de vriendinnetjes en de kennisjes ging raadplegen, besloot in den wijzen damesraad, dat Mijnheer de Admiraal de zaak vast wat hooger had opgegeven dan waar was, en ze deed het niet. Des Admiraals eerste vraag was, toen hij thuis kwam: »vrouw, heb je de actiën?» en toen het antwoord was: »neen, Piet, ik dorst niet, ik meende, dat je eigenlijk wat hoog had opgesneden», was de verwelkoming alles behalve vriendelijk. Of ze naderhand ook spijt zal gehad hebben! Dat komt er van, als de vrouw den man niet gehoorzaam wezen wil.

Nu werd er door Piet Hein op alles goede orde gesteld, de goederen overgeladen van de schepen, die niet te best waren en de schepen bij gedeelten naar het vaderland gezonden. De jachten de Ooievaar en de Vos werden vooruit gezonden, om de blijde tijding in het vaderland bekend te maken. Frederik Hendrik was niet weinig tevreden over den afloop, waarom hij schipper Salomon Willems, die het eerst in Den Haag aankwam, met eene gouden keten ver- eerde. Zoodra de tijding zich verspreidde, was het, of het volk dol en gek was: »dat was wat te zeggen, dat was eerst den koning van Spanje fnuiken, als men hem zijne schatten afnam,» en Piet Hein, toen hij aan land kwam, kon nauwelijks door het gedrang en gejubel heen komen. In edele verontwaardiging zei onze held dan ook: »zie, hoe raast het volk, nu ik zulke groote schatten huis breng

waar weinig voor gedaan is, en, toen ik er voor heb moeten vechten en veel grooter daad gedaan heb dan deze, toen taalde nauwelijks iemand naar mij;" eigenaardig genoeg, om te laten zien, dat onze vaderen ook veel meer om het geld gaven dan om den ijdel roem, en dat de Hollanders altijd echte duitendieven geweest zijn.

Frederik Hendrik liet ter eere van Piet Hein eenen kostbaren maaltijd aanrichten, waaraan deze tusschen den stadhouder en den koning van Bohemen aanzat; maar toen hij Loncq, die met hem mee verzocht was, even alleen te spreken kreeg, betuigde hij hem, dat hij veel liever met hem eenvoudig en wel op het schip zat te eten, dan aan zoo'n tafel, waar hij niet aan deugde. »Ik ook," zei Loncq, die den heelen tijd gezeten had, alsof hij zijn laatste oortje had versnoept en anders tegen den vijand een heele baas was, »ik ook, ik wou, dat we al thuis waren."

Eindelijk gaan we met stilzwijgen voorbij de dankzegging, die er door het geheele land gedaan werd, en de vreugdevuren, die overal werden ontstoken, en het luiden der klokken en het afschieten van het kanon; de lezer weet nu eenmaal, dat het volk half razend van vreugde was.

Kort na de verovering der Zilvervloot is Piet Hein tot Luitenant-Admiraal van Holland en West-Friesland bevorderd en — gesneuveld in een schrikkelijk gevecht tegen de Duinkerkers. Van het geld, dat hij uit de Zilvervloot had gekregen, had hij een aardig huis te Delft gekocht, waarin zijne weduwe, die hij kinderloos heeft nagelaten, is blijven wonen.

(*Dr. H. J. Broers.*)

55. — KLEINIGHEDEN UIT OUDEN TIJD.

I. AMSTERDAM.

Van masten dien ik mij te lande en op de baren,

Op masten houd ik stand, met masten, vlot en vlug,
Voer ik den oosteroogst ¹⁾ en al des werelds waren

¹⁾ *Oosteroogst*, — oogst uit de Oostzeelanden of uit Oost-Indië.

Mijn' Amstel in den mond, mijn' Dam op zijnen rug.
 Nu zeg: wat masten zijn 't, die meest mijn' welvaart stijven:
 Die onder de aarde staan of boven 't water drijven?

(*De Decker.*)

II. KRACHTIGE BADEN.

Reinier is met zijn' stramme leden
 Naar Akens baden toe gereden;
 Daar heeft hij geld en zaál en peerd
 In alle vroolijkheid verteerd.
 Ziet, wat de wateren vermogen:
 Hij is te paard naar 't bad getogen
 En op zijn' voeten weergekeerd.

(*Huyghens.*)

III. TRANEN.

Wat is der ziele beste baat?
 't Is 't water, dat naar boven gaat,
 Het water van dien stillen vliet,
 Die uit het hart naar d'oogen schiet:
 't Loopt nooit zoo zacht en nooit zoo snel,
 Of in den hemel merkt men 't wel.

(13e Eeuw.)

IV. DE JONGE VORSCH.

Een jonge vorsch sprong uit zijn' plas
 En zag, hoe traag de slak kroop tusschen 't gras;
 Des schimpt hij: »o Verachte en loome dieren!
 Gelukkig mij, die hupp'len kan en zwieren,
 Als koning in dit groen!» Met sprong een hert,
 Dat door den loop der honden was benard,
 Hem over 't hoofd en over sloot en dijken.
 Toen ging hij treurig strijken
 En zei: »wat heeft mijn hupp'len te bediën? —
 Daar zulke springers zijn, word ik niet aangezien.»

(*Wellekens.*)

V. BABELLEN.

Zie toe, *van wien* gij spreekt en *hoe*
 En *waar* en *in wat zin*:

Is eens het woord ter lippen uit,
Het keert er nooit weer in.

(13e Eeuw.)

VI. MIJN MAN.

Een open blik, maar vrij van overmoed;
Een bondig woord, kort, krachtig, klaar en goed;
Beproefd beleid in 't nemen en in 't geven;
Streng voor zich selv' en onberispelijk leven;
Met vasten wil het onrecht tegengaan;
Geen werk te vreemd of moeilijk te onderstaan;
Gerechtigheid in alle doen te staven;
Geen' omgang dan met edelen en braven;
Stil dulden, wat men niet veranderen kan;
Trouw tot den dood, hoe ook het lot zich wende, —
Wie aan dit tiental vasthoudt tot den ende,
Die man is wijs, die man mijn man. (13e Eeuw.)

56. — AFSCHIED EN TERUGKOMST.

I. AFSCHIED.

De poort maar uit, den weg maar op,
De wereld moet bekeken;
Ik groet-je, stadje van plezier,
Mijn' vrienden en vriendinnen hier...
Ik ga naar vreemde streken!

Aan moeders pot, aan moeders haard,
Daar mag je veilig zitten...
Al gaat het door het dorenbosch,
Ik trek er welgemoed op los
En sla me door de klitten ¹⁾).

Aju, Aju... voor jaar en dag!
Hoe zijt ge zoo bewogen!
Je maakt me dingsig ²⁾), goeie liën!

¹⁾ Klitten — stekelige, kleverige knoppen van zeker kruid, hier moeilijkheden. ²⁾ Dingsig, aangedaan, bewogen.

Kom, 'k moet de wereld toch 'reis zien
Met allebei mijn' oogen.

Maar wat ik zie, of niet en zie,
Dat kan je maar vertrouwen:
(Daar, moeder! is mijn' rechterhand)
'k Zal God en 't lieve Vaderland
Altijd voor oogen houèn!

II. TERUGKOMST.

Ik heb gezworven over land,
Gezworven over zee,
Mijn beurs is plat aan alle' kant,
Mijn jas is kaal, mijn vel verbrand;
Maar 'k ben, God lof, nog de oude klant,
En ... 'k breng mijn hart weer mee.

En waar ik ging aan 't vreemde strand,
Of waar ik voer ter zee ...
Daar, moeder! is mijn' rechterhand,
Die 'k eens u plechtig gaf te pand
'k Droeg God en 't lieve Vaderland
Toch in mijn harte mee.

Mijn trek naar reizen is gebluscht,
Te land en ook ter zee;
't Is elders ook niet alles lust ...
Nou, oudje! pak me maar gerust:
Ik voel 't eerst goed, als jij me kust ...
Ik bracht mijn hart weer mee! (Heije.)

57. — EEN PRAIRIEBRAND.

Op onze reis door Texas hadden wij op eene der onmetelijke grasvlakten ons nachtleger opgeslagen. Tegen den morgen blies een frissche wind, en een verwijderd, dof gedruisch, als van het draven van kudden wild vee, trok onze opmerkzaamheid. Ook onze paarden bespeurden gevaar en werden als razend. »Op!» riep ik, »de prairie staat in

brand, en de buffels zijn ons op de hielen." Allen sprongen op, en in één minuut waren de paarden gezadeld en droegen ons in vliegende galop over de vlakke voort. Weldra drong een verwijderd gebrul, vermengd met het scheller geschreeuw van verschillende dieren, in ons oor, terwijl achter ons de vlammen, sneller dan de wind, over de dorre grassteppe haren weg vervolgden. Eene vuurzee kwam achter ons aangewenteld. Vele soorten van vluchtend wild schoten ons thans als pijlen voorbij, herten stoven zij aan zij met wolven en panters over de vlakten, kudden van elanden en antilopen, nu en dan een alleenlopend paard of een reusachtige buffelstier achterhaalden ons en waren op 't volgende oogenblik verdwenen. De lucht werd gestadig dichter, de hitte drukkender, 't gerucht luider. Met een geloei als van eenen losbrekenden stormwind naderde ons thans de groote legertros der zwaardere en niet zoo snelvoetige dieren. Buffels en wilde paarden, alle tot eenen dichten, donkeren klomp opeengedrongen, eene mijlen-lange en mijlen-brede, al wat haar in den weg kwam overhoop werpende schaar, was nauwelijks eene halve mijl meer achter ons. De kracht onzer paarden liep ten einde, en wij achtten ons verloren. Een paar minuten nog en — ons lot zou beslist zijn.

Op dit oogenblik liet de forsche stem van onzen ervaren en kloek beraden gids zich luid en gebiedend hooren. »Van 't paard af! Hemd, ondergoed en al wat maar branden wil, dadelijk uit! Schielijk! Schielijk!» Meteen sloeg hij vuur en begon de kleeren, welke wij afgeworpen hadden, in brand te steken. Wij rukten dor gras uit en wierpen alles op den hoop. Na drie minuten sloeg eene lichtelaaie vlam op en breidde zich op den dorren bodem rondom ons uit. De gejaagde dieren kwamen nader, en, toen zij ook vóór zich de vlammen zagen opslaan, brulden ze het van woede en schrik uit, zonder daarom toch, zooals wij gehoopt hadden, voor ons uit te wijken. Reeds konden wij hunne pooten, hunne hoornen en 't schuim, waarmede zij overdekt waren, vrij duidelijk onderscheiden. Nader en nader kwam de dolle,

onafzienbaar breede hoop, welke we nergens heen ontvluchten konden. Zij keerden niet om, weken niet uit, maar kwamen regelrecht op ons aanstuiven. Gode mijne arme ziel aanbevelend, wierp ik mij op den grond neder om mijn lot af te wachten.

Op nagenoeg hetzelfde oogenblik hoorde ik eenen knal en een brullen, als van vele duizenden buffelstieren. Onze onverschrokken wegwijzer had al zijnen voorraad van brandewijn op de vlam uitgegoten. Met luiden knal barstte de lederen flesch, en de dieren weken verschrikt uit voor de blauwe vuurzuil, die het vlammeende, geestrijke vocht deed opflikkeren. Voor en achter ons konden wij niets zien, dan het ruige haar der snuivende dieren. Geene spleet was in den dichten hoop, behalve de smalle lijn, die zich geopend had, om ons vuur te ontwijken. In dezen gevaarlijken toestand bleven wij een vol uur, altijd in pijnlijken angst, dat de dieren de opening weder sluiten zouden. Eindelijk werden de rijen dunner, tot wij ons ten laatste nog slechts door enkele hijgende en uitgeputte dieren omringd zagen.

Nog dreigde ons een tweede gevaar. De golvende vlammen der brandende prairie begonnen gedurig nader te komen. Op onze snuivende paarden joegen wij de vluchtende buffels na. De morgenwind versnelde den loop der gloeiende vuurzee. Reeds was het vuur ons dicht op de hielen, toen we bemerkten, dat vóór ons de dicht opeengedrongen kudden aan eene diepe kloof gekomen waren, waarin zij bij duizenden neerstortten. In doodsangst spoorden wij onze dieren aan: die kloof moest onze redding of ons graf worden. We daalden bij de steile, meer dan 100 voet hooge, helling neder en kwamen half bewusteloos beneden aan. We waren gelukkig bewaard gebleven, en ruiters noch rossen hadden ernstig letsel bekomen. Met moeite baanden we ons over den berg van doode dieren eenen weg en bereikten eene plek, die door het water van de door de kloof stroomende beek behoorlijk beschermd werd. Den volgenden dag maakte een onweder met hevige plasregens aan den brand een einde.

(Marryat.)

58. — VAN DE GROENE KAPELLETJES.

'k Zag groene viinders, heel een heir,
 Gevlogen van den hemel,
 Zij daalden op de boomen neer,
 Met dartelblij gewemel.
 Zij zaten daar en bleven,
 Als aan den tak geweven,
 Zich koestrende in het lenteweer.

Zij wiegden — 't windjen woei zoo lauw —
 Zich op de ranke twijgen,
 Zij aten licht en dronken dauw,
 En wilden ook niet zwijgen:
 Zij zongen zonder woorden
 In fluisterende akkoorden
 Van zonneshijn en hemelsblauw.

Toen de onweersnacht op wolken zat,
 Heeft hen de schrik bewogen:
 Zij werden van den regen nat,
 En lieten zich weer drogen.
 O, wat die droppels vloeiden,
 Die 't groene dons besproeiden!
 Maar des te groener straalde dat!

Eens kwam de felle zonnestraal,
 Om 't groene kleed te zengen,
 En 's nachts kwam hen de vorst eenmaal
 Met witten rijp besprengen.
 De vlindertjes bevroren,
 Hun vreugde ging verloren!
 Hun groene kleed werd bont en vaal!

Een sterke man kwam aangetreên
 En schudde aan al de boomen,
 Een huivering voer hun door de leên,
 Opschrikkende uit hun droomen;

De bonte vlinders beefden
 En fladderden en zweefden
 En vlogen — niemand weet waarheen!
 (*Vert. door J. J. L. Ten Kate.*)

59. — NOOIT VERJAARD.

Al leg je Water honderd jaar
 Op vaten . . . 't wordt toch nooit geen Wijn! —
 Geen Onrecht, dat ooit Recht zal zijn,
 Hoe oud of 't ook van Datum waar'.
 (*Heije.*)

60. — JAN HARINK.

Haarlem werd belegerd. De Spanjaard dreigde buiten-, de honger binnen de wallen met den dood. Bijna alle pogingen, om mondbehoefden in de stad te krijgen, leden schipbreuk op de strenge waakzaamheid der belegeraars. De prins trachtte in dezen tijd weerkeerig ook den toevoer naar Amsterdam, dat in handen van den vijand was, af te sluiten. Sonoy, daarmede door hem belast, legerde eenig krijgsvolk op den Diemerdijk tusschen het IJ en het Diemermeer, den eenigsten weg, waardoor Amsterdam gemeenschap had met Muiden. Niet lang kon men hier echter standhouden, — de door Amsterdam gezonden soldaten verdreven zeer spoedig de mannen van Sonoy; deze zochten nu hun heil in de vlucht en kwamen gelukkig aan de overzijde van het IJ. Doch ook daar waren ze niet veilig. De Spanjaards achtervolgden hen, en zeker waren velen door het zwaard omgekomen zonder de dapperheid van één hunner, Jan Harink, die op den smallen dijk — tusschen het IJ en een klein Meer ten noorden daarvan — standhield en zich zoo lang kloekmoedig tegen zijne vervolgers verdedigde, dat zijne makkers in veiligheid waren. Onze geschiedschrijver Hooft (17e eeuw) zegt met de hem eigen korthed van deze gebeurtenis het volgende:

»'T hard ¹⁾ onder de zoolen hebbende, kreeghen sy strax

¹⁾ — het harde, den vasten grond.

de Spaanschen op de hakken, in gevaar van merklyken afbrek ¹⁾, zonder een Romainstuk ²⁾, door Jan Haring van Hooren bedreeven. Deez, aan een' engte, daar 't IJ van buiten, een Meerken van binnen den dyk bekabbelde, hield stal ³⁾, zich kantende alleen teeghen de voorste vervolghers: thans, als hem 't getal oover de hand werd, sprong in de Meer, en won met zwemmen, in spyt van meenighe scheut, den andren oever, van waar hy 't door de weiden tot Monnikendam aanbragt ⁴⁾."

Onze dichter Bogaers bezingt den Nederlandschen Romein in het hier volgende vers, welks slot zinspeelt op zynen noodlottigen en toch zoo schoonen dood in den slag op de Zuyderzee tegen Bossu:

't Nijpt er in de Diemerschans:
 't Brood verteerd, op hulp geen' kans.
 Spanje stormt weldra. Wat raad?
 Staan — wordt sneven zonder baat!
 Moog' dan 't fier gemoed al zuchten,
 't Geuzentroepje stemt te vluchten;
 Schaduw zal de nacht hun biên:
 't Grauw alree; 't wordt stil en duister:
 »Voorwaarts!» gromt een doffe fluister.
 Harink en zijn' makkers vliên.

Maar aan 't wolkig hemelspoor
 Breekt de maan verraadlijk door:
 's Vijands voorpost, op de loer,
 Schreeuwt alarm en lost het roer.
 Vloekend wrijven Spanjes knapen
 't Vaakrig oog en grijpen 't wapen:
 »Staat!» zoo huilt hun dol geroep.
 Als het broed der wildernissen,
 Bang hun bloedig aas te missen,
 Volgen zij den kleinen troep.

¹⁾ — groote afbreuk, schade. ²⁾ — eene dappere, echt Romeinsche daad. ³⁾ — stand. — ⁴⁾ — bracht.

Rechts het meer en links het IJ:
 Redding faalt ter wederzij;
 Langs de smal begrensde ká
 Joelt het Spaansch getier ze na!
 't Laat geen' wenk hen adem scheppen.
 Hoe zich de uitgevasten reppen,
 Nader bonst des vijands tred,
 Als op eens, waar de open wellen
 De enge strook het dichtst beknellen,
 Harink zwenkt en schrap zich zet.

»Broeders! (roept hij) redt het lijf!
 »Één versluit' hier 't pad, — ik blijf!
 »Haast u voort, terwijl ik strij!
 »Vall' ik, springt mijn' moeder bij!"
 't Blanke staal meteen getogen,
 Bliksems in zijn moedige oogen,
 Houdt hij standvast de engt' verspard,
 En, terwijl zijn' maats ontvluchten,
 Voelt van Spanjes meestgeduchten
 Eén er reeds zijn punt in 't hart.

Maar een tweede naakt verwoed:
 Wreken zal hij 's makkers bloed!
 Meerder kunst verzelt zijn vuur,
 't Vechten wordt van langen duur.
 (Geuzen! 't redt u dat vertragen!)
 Weerzijds wislen de ijde slagen,
 Tot de Spanjaard, afgemat,
 Bloot zich geeft aan 's vijands degen
 En, van 't Hollandsch staal doorregen,
 Nederplonst in 't zwalpend nat.

Harink, ijlings 't hoofd gewend,
 Zoekt van ver zijn' kleine bent.
 Ze is uit zicht: genoeg! genoeg!
 Dat is al, wat hij bejoeg.

Eer 't een derde durft te wagen,
 Hem ten nieuwen kamp te dagen,
 Springt hij lachend in den vloed,
 En, terwijl zijn' forsche streken
 Door de golf het pad hem breken,
 Roept hij: »Spekken, zijt gegroet"! ¹⁾

Knal op knal van 't Spaansch musket
 Bromt hem na in 't schuimend wed;
 Maar of 't lood al om hem siss',
 Verder roeit hij, — 't schot is mis.
 Schooner eind, dan hier te smoren,
 Heeft het lot den held beschoren.

Eens — de Koningsvlag zijn buit —
 Spanjes Vlootkornel gevangen —
 Blaast hij onder zegezangen
 Glorierijk den adem uit. (*Bogaers.*)

61. — BAAS GANSENDONCK.

I.

Als niet komt tot iet,
 Dan kent iet zich zelve niet.

Baas Gansendonck was een zonderling man. Ofschoon uit de nederigste dorpsbewoners geboren, had hij zich echter al vroeg gaan inbeelden, dat hij van veel edeler stof gemaakt was dan de andere boeren, dat hij alleen veel meer wist dan een gansche hoop geleerden te zamen, dat de gemeentezaken in de war liepen en den kreeftengang gingen, alleenlijk, omdat hij met zijn groot verstand geen Burgemeester was, en vele andere dingen van dien aard.

En nochtans, de arme man kon lezen noch schrijven en had van de meeste zaken zeer weinig vergeten maar hij had toch veel geld!

Langs dien kant ten minste, geleet hij aan vele voorname

¹⁾ Spekken — de gewone scheldnaam, door de onzen toen ter tijd aan de Spanjaarden gegeven.

lieden, wier verstand ook in eene kist onder slot ligt, of wier wijsheid, tegen 5 percent uitgezet, jaarlijks met den interest opnieuw in hun hoofd komt.

De bewoners van het dorp, dagelijks door de verwaandheid van Baas Gansendonck gehoond, hadden allengskens eenen diepen haat tegen hem opgevat en noemden hem spottenderwijze »de Blaaskaak.”

II.

Keizers kat is zijne nicht:

Groote lantaarn, maar klein licht.

»Welnu, Kobe,” vroeg Baas Gansendonck aan zijnen knecht, »hoe zie ik er uit met mijne nieuwe muts?”

De knecht week twee stappen achteruit en wreef zich de oogen, als iemand, die over eene ongeloofelijke zaak verwonderd staat.

»Och, Baas,” riep hij, »zeg het eens rechtuit: zijt gij het wel? Ik meende, dat ik Mijnheer den Baron zag staan. Maar, heilige deugd, hoe kan het zijn! Hef uwen kop eens wat omhoog, Baas; draai u nog eens om, Baas, stap nu eens voort, Baas. Zie, gij trekt op Mijnheer den Baron, gelijk een druppel water . . .”

»Kobel!” viel de Baas met gemaakten ernst in, »gij wilt mij vleien: dat heb ik niet gern.”

»Ik weet het, Baas,” antwoordde de knecht.

»Er zijn weinig menschen, die minder hoogmoed hebben dan ik, al zegg^en zij uit nijd, dat ik hooveerdig ben, omdat ik geen boeren kan verdragen.”

»Gij hebt gelijk, Baas. Wel, wel, ik twijfel nog, of gij de Baron niet zijt.”

De vreugde blonk in de oogen van Baas Gansendonck; met het hoofd achterover en in fiere houding staande, bezag hij glimlachende den knecht, die voortging met allerlei gebaren van verwondering te maken.

Kobe had zijnen meester niet gansch bedrogen. Op het uiterlijke, en zijn dom gelaat niet in aanmerking genomen, geleek Baas Gansendonck zeer nauwkeurig aan den Baron.

En geen wonder: hij had reeds sedert maanden de dagelijkse kleederen des Barons doen namaken, — iets, waarop weinig menschen acht gegeven hadden, dewijl de Baron op zijn buitengoed in volle vrijheid leefde en slechts zeer gewone kleederen droeg.

Maar nu — voor eenige weken — had de Baron ook eene gril gehad. Wie heeft er geene? Een allerschoonste waterhond was hem gestorven, en hij had zich van de huid eene muts laten maken. Deze aardige muts had de oogen van Baas Gansendonck uitgestoken, totdat hij zich ook zulk eene in de stad had doen vervaardigen. Nu prijkte ze met hare duizenden krullen op het hoofd van den Baas uit den *St. Sebastiaan*, die zich zelve niet genoeg in den spiegel bewonderen kon sedert de vleiende uitroeping zijns knechts.

Eindelijk maakte hij zich bereid, om uit te gaan, en zegde: »Kobe, neem mijne gaffel, wij gaan langs het dorp.»
»Ja, Baas», antwoordde de knecht, zijnen meester met gemaakt gelaat op de hielen volgende.

Op de groote baan tusschen de huizen ontmoetten zij vele dorpelingen, die beleefdelyk hunnen hoed of klak voor Baas Gansendonck afnamen, doch in eenen lach schoten, zoohaast zij hem voorbij waren. Vele inwoners kwamen ook met nieuwsgierigheid uit huizen en stallen geloopt, om de haren muts van den Baas te bewonderen; deze groette niemand eerst en ging met het hoofd omhoog in dragen, statigen tred voort, gelijk de Baron gewoon was te doen. Kobe trad met een schijnbaar onnoozel gelaat stilzwijgend achter zijnen meester en volgde hem in al zijne wendingen zoo getrouw en zoo lijdzaam na, als hadde hij de plaats van eenen hond vervuld.

Alles verging wel tot voor de smis. Daar stonden eenige jonge lieden te kouten. Zoohaast zij den Baas zagen aankomen, begonnen zij zoo luidop te lachen, dat het de gansche straat overklonk.

Sus, de zoon van den smid, die bekend was voor een schalkachtig spotter, wandelde met het hoofd achterover en op kunstmatigen tred voor de smis en bootste Baas

Gansendonck zoo juist na, dat deze van spijt meende te barsten. In het voorbijgaan bezag hij den jongen smid met eenen vurigen blik en trok zijne oogen bijna tot scheurens toe open; maar de smid bekeek hem met tergenden lach, totdat Baas Gansendonck, van gramschap dol, morrende en dreigende voortging en eene zijstraat insloeg.

»Blaaskaak! Blaaskaak!» riep men hem achterna.

»Welnu, Kobe, wat zegt ge van dit boerengespuis?» vroeg hij, toen zijn toorn wat gevallen was. »Dat durft mij tergen! mij voor den zot houden! Eenen man als ik!»

»Ja, Baas, de vliegen steken wel een paard, en dat is zulke groote beest.»

»Maar ik zal ze vinden, die lomperiken! Dat ze maar opletten; zij zullen het duur bekoopen. Bergen loopen elkander niet in 't gezicht, maar menschen wel.»

»Zeker, Baas: uitgesteld is niet verloren.»

»Ik zou wel zot zijn, dat ik mijne peerden bij dien ongeschaafden dwarskop nog liet beslagen of mijn ander werk liet doen.»

»Ja, Baas, veel te goed — is half zot.»

»Er zal niemand mijner boden nog eenen voet in zijne smis zetten.»

»Neen, Baas.»

»En dan zal de spotter staan kijken en op zijne vingersen bijten, niet waar?»

»Ongetwijfeld, Baas.»

»Maar, Kobe! ik geloof, dat die schelmachtige smid van iemand betaald wordt, om mij te vervolgen en te tergen. De veldwachter meent, dat hij het ook is, die op den laatsten Meinacht iets op ons uithangbord geschreven heeft.

»In den zilveren ezel, Baas.»

»Het is niet noodig, die leelijke onbeschoftheden te herhalen!»

»Neen, Baas.»

»Gij moet hem eens eene goede afrossing geven — tuschen vier oogen, dat het niemand zie. En doe hem dan mijne complimenten.»

»Ja, Baas.»

»Zult gij het doen?»

»De complimenten? Ja Baas.»

»Neen, de afrossing.»

»Dat is te zeggen! als ge mij geerne zonder armen of beenen zoudt zien naar huis komen. Ik ben niet heel sterk, Baas, en de smid is geene kat, om zonder handschoenen aan te pakken.»

»Zijt gij van zulken laffen snoever vervaard? Ik zou beschaamd zijn!»

»Het is kwaad vechten tegen iemand, die zijn leven moede is. Beter bloede Jan dan doode Jan, zegt het spreekwoord, Baas.»

»Kobe, Kobe, ik geloof, dat gij van moed niet ster-ven zult.»

»Ik hoop het, Baas.»

Al koutende verging de toorn van Baas Gansendonck. Tusschen vele gebreken had hij toch eene goede hoedanigheid: alhoewel hij zeer kort van stof was, vergat hij evenwel spoedig het leed, dat men hem aandeed.

Nu was hij tot achter eenige mastbosschen geraakt en wandelde er tusschen zijne eigene velden, waar hij allerlei redenen vond, om zijn overdreven gevoel van eigendom lucht te geven en tegen Jan en alleman te bulderen en te kijven. Hier had eene koe zich mistrapt en van het pad op zijn land getreden, daar had eene geit wat loof van zijn plantsoen gebeten, verder meende hij de voetstappen van jagers en de treden hunner honden te ontdekken.

Dit laatste bovenal deed hem trappelen van woede. Hij had op alle hoeken zijner velden hooge palen doen stellen met het opschrift *Verbode jacht*, — en, niettegenstaande dit was er nog iemand stout genoeg geweest, om zijn recht van eigendom te schenden!

Hij was bezig met daarover eene gansche reeks gramme woorden in de lucht te werpen en sloeg van toorn met den vuist tegen den stam van eenen beukeboom.

Kobe stond achter den Baas en dacht op het middagmaal:

want er zou een haas zijn. Hij droomde, dat men de saus niet goed zou bereiden en stampte daarover ook al met den voet. Intusschen antwoordde hij anders niet dan »ja, Baas,” en »neen, Baas,” zonder acht te geven op hetgeen zijn meester zegde.

Eensklaps hoorde Peer Gansendonck eene stem, die spottend riep:

»Blaaskaak! Blaaskaak!”

Hij zag grammoedig in het ronde, doch bemerkte niemand dan zijnen knecht, die, met de oogen ten gronde, de lippen verroerde, als ware hij aan het eten geweest.

»Wat, schelm, zijt gij het geweest?” riep baas Gansendonck woedend uit.

»Ik ben het nog, Baas” antwoordde Kobe.... »Maar, och Heer, wat krijgt gij, Baas?”

»Ik vraag, lomperik of gij het zijt, die daar gesproken heeft?”

De getergde Gansendonck rukte hem de gaffel uit de handen en meende hem er mede te slaan: maar, toen de verbaasde knecht bemerkte, dat het ernst was, sprong hij achteruit en riep met de armen in de hoogte:

»Och heer, och arme, nu is onze Baas geheel en gansch zot!”

»Blaaskaak, Blaaskaak!” riep weder iemand achter den rug van Peer Gansendonck.

Daar zag hij in de takken van den beukeboom eene ekster zitten en hoorde, dat de vogel het scheldwoord nog herhaalde.

»Kobe, Kobe,” riep hij, »loop en haal mijn jachtgeweer. Het is de ekster van den smid; — zij moet sterven — die lompe beest!”

Maar de ekster sprong weg uit den boom en vloog naar huis.

De knecht schoot in zulken koortsigen lach, dat hij op het gras nederviel en zich daar eene wijl over en weder rolde.

»Schei uit!” schreeuwde de Baas, »of ik jaag u weg. Schei uit van lachen, zeg ik u!”

»Ik kan niet, Baas.»

»Sta op!»

»Ja, Baas.»

»Ik zal uwe onbeschoftheid vergeten — op ééne voorwaarde: gij moet de ekster van den smid vergeven.»

»Waarmede, Baas?»

»Met vergift.»

»Ja, Baas, als ze het maar wil eten.»

»Schiet ze dan dood.»

»Ja, Baas.»

»Kom, laat ons voortgaan.... Maar wat zie ik ginder in mijn mastbosch? Wees dan maar eigenaar, om van iedereen geplunderd te worden!»

Bij deze woorden liep hij, door den knecht gevolgd, bulderend vooruit.

Hij had van verre gezien, dat eene arme vrouw en twee kinderen bezig waren met de dorre takken uit zijne mastboomen te breken en daarvan eenen grooten mutsaard samen te binden. Alhoewel eene overoude gewoonte de arme lieden toeliet, het droge hout uit de mastbosschen te halen, kon Baas Gansendonck dit echter niet lijden. Het dorre hout was immers zoo wel zijn eigendom als het groene, en aan zijn eigendom mocht niemand roeren. Daarbij, het was eene vrouw; en hij had dus noch tegenstand, noch spot te vreezen. Dit maakte hem moedig en liet hem nu eens toe, den vollen toom aan zijne gramschap te vieren.

Hij vatte de arme moeder bij den schouder, terwijl hij uitriep:

»Onbeschaamde houtdieven! Op, vooruit, mede naar het dorp! In de handen der gendarmen! Naar het kot, luie schelmen!»

De bevende vrouw liet het opgeraapte hout vallen en was zoo zeer door deze schrikkelijke bedreigingen verpletterd, dat zij sprakeloos begon te weenen. De beide kinderen vervulden het bosch met hun droef gekrijt.

Kobe schudde spijtig het hoofd, de onverschillige uitdrukking was van zijn gelaat verdwenen: men zou gezegd

hebben, dat een gevoel van medelijden hem had bevangen.

»Hier gij, luierik!» riep de Baas hem toe, »steek al eene hand uit, om de dievegge naar de gendarmen te brengen.»

»Manlief, ik zal het nooit weer doen!» smeekte de vrouw. »Aanzie toch mijne arme schaapkens van kinderen; zij sterven van schrik!»

»Zwijg, landloopster,» bulderde de Baas; »ik zal u dat rooven en stelen wel afleeren!»

De knecht vatte de vrouw met geveinsde gramschap bij den arm en schudde haar hevig; doch hij mompelde terzelfder tijd zachtjens aan haar oor:

»Val op uwe knieën en zeg *Mijnheer.*»

De vrouw wierp zich voor Baas Gansendonck geknield ten gronde, en, de handen tot hem opstekende, bad zij:

»Och Mijnheer, Mijnheer, genade, als het u belieft, Mijnheer! Och, voor mijne arme kindekens, Mijnheerken lief!»

Door eene verborgen oorzaak scheen de Baas getroffen. Hij liet de vrouw los en aanzag haar half droomend, met een verwilderd en zoet gelaat, — evenwel, hij deed haar niet opstaan.

Iemand voor hem nedergekniel! Met de handen opgeheven! En smekend om genade! Het was koninklijk! —

Na eene wijl het grootste geluk gesmaakt te hebben, lichtte hij zelf de arme vrouw van den grond op en vaagde zich eene traan van ontroering uit de oogen, terwijl hij zeide:

»Arme moeder, ik ben wat haastig geweest, het is al weder gedaan. Neem gij uwen mutsaard maar op; gij zijt eene brave vrouw. Voortaan moogt gij het droge hout uit al mijne bosschen breken: — en, viel er al wat groen tusschen, ik zou er nog niets op zeggen. Wees gerust, ik schenk u mijne volle genade!»

Met groote verwondering aanzag de vrouw de beide zonderlinge menschen, die voor haar stonden: den Baas met zijn beschermend gelaat, den knecht, die op de lippen beet en zichtbaar geweld deed, om niet te lachen.

»Ja, moederken,» herhaalde de Baas, »gij moogt hout breken in al mijne bosschen.»

Dit zeggende, wees hij met de hand in het ronde, alsof de gansche landstreek hem hadde toebehoord.

De arme vrouw ging eenige stappen achteruit, om haren mutsaard op te nemen en zuchtte met dankbare ontsteltenis:

»God zegene u voor uwe goedheid, Mijnheer de Baron!»

Eene rilling doorliep de leden van Baas Gansendonck: zijn gelaat werd als beglansd met het licht des geluks.

»Vrouw, Vrouw, kom eens hier!» riep hij, »wat hebt gij daar gezegd? Ik verstond het niet.»

»Dat gij duizendmaal bedankt zijt, Mijnheer de Baron,» antwoordde de houtraapster.

Baas Gansendonck stak de hand in den zak en haalde er een zilveren muntstuk uit, dat hij der vrouwe toereikte, terwijl hij met de tranen in de oogen haar zegde:

»Daar, moederken, wees gij ook al eens vroolijk, en, als het winter is, kom dan alle Zaterdag ginder in den *St. Sebastiaan*; er zal u hout en brood in overvloed gegeven worden. Ga nu naar huis.»

Met deze woorden verliet hij de vrouw en keerde haastig uit het bosch. Hij weende, dat de tranen hem over de wangen rolden. De knecht, die het bemerkte, vaagde ook met de mouw zijner vest aan de oogen.

»Het is wonder,» zuchtte eindelijk de Baas, »dat ik geen menschen kan zien lijden, of mijn hart loopt er van over.»

»Ik ook niet, Baas.»

»Hebt gij het gehoord, Kobe? — die vrouw nam mij ook voor Mijnheer den Baron.»

»Zij heeft gelijk, Baas.»

»Zwijg nu een weinig, Kobe; we zullen stillekens naar huis gaan.»

»Ja, Baas.»

Kobe schikte zich met de grootste onderdanigheid in het voetspoor zijns meesters. Beiden gingen droomend voort: de Baas dacht aan den schoonen naam, dien de arme vrouw hem gegeven had; de knecht mijmerde van hazenhutspot met wijnsaus.

(*Hendrik Conscience.*)

62. — DE WINTERROOS.

Versliept gij 't zoet der Lentedagen,
 Traag Roosje, dat gij nu nog waakt?
 Uw' Zusters toefde in hof en hagen
 Een' rust, die gij alleen niet smaakt!
 Moge u de storm ten zefir wezen,
 Arm Bloempje, spreek, wat wint ge er bij?
 't Genot der vreugd, hoe uitgelezen,
 Is, ongedeeld, van geen' waardij. (Staring.)

63. — OMHOOG!

De zwaluw scheert langs 't watervlak
 En zoekt haar' spijs langs de aard';
 Maar, als ze die heeft opgegaard,
 Dan vliegt zij haastig hemelwaart:
 Omhoog, omhoog, naar 't wolkendak!
 Alsof zij in de blauwe luchten
 Aan de aard' en 't aardsche wou ontvluchten:
 Omhoog, omhoog!

Och! hief zoo ieder Mensch zijn oog —
 Wanneer hij, moede en mat,
 Zijn daaglijksch brood op 't levenspad
 Met moeizaam werk verkregen had,
 Omhoog, omhoog, naar 's hemels boog.
 Dan vloog zijn' ziel op vleugels mede
 Naar 't eeuwig Rijk van licht en vrede,
 Omhoog, omhoog! (Heije)

64. — BRAND VAN DEN AMSTERDAMSCHEN SCHOUW-
 BURG IN HET JAAR 1772.

Al hadden wij de bekwaamheid van Hooft en Vondel te zamen, 't zou ons aan moed ontbreken, om in eene breede beschrijving te treden van de deerlijke gesteltenis der schouw-

plaatse in dat allerijlijkst geval ¹⁾). Wat is ooit vreeselijker, dan eene weerlooze prooi te zijn van het alverslindend vuur? Wat is zoo akelig, als blindelings te worstelen in eenen dikken nevel van scherpen rook en gloeiende dampen, omringd van afgematte zieltogenden, daar 't gejammer en geweën, door schelle of schorre noodkreten somtijds afgebroken, echter niet dan in doodstuipen eindigt? Wat is in 't uiterste gevaar des levens wreeder, dan metéén elk oogenblik den dood uwer waardste vrienden of dierbaarste panden te verwachten? ouders, kinderen, zusters, broeders, echtgenooten elkander het laatst vaarwel met eene gebrokene stem te hooren aanhijgen? vruchteloos naar de uwen om te zien, terwijl de een voor uwe voeten bezwijkt, de ander, om uwen bijstand smeekende, door den drang voor u ongenaakbaar is, en een derde, dien gij zoekt, nergens gevonden wordt? Wie zou niet in angstig doodszweet versmelten, zoo hij zulk een tafereel met zijne ware kleuren geschilderd zag? Men verbeelde zich dan slechts in het voorbijgaan voor zich op het verlaten tooneel — een wassend getij van golvende vlammen, fel aan 't blaken en bij vlagen aanbruisende over het smeulend orkest, — boven 't hoofd — een luid gerucht van spattende vonken en nog hooger eene nare verduistering door wolken van rook en smook, die, achter bij de halfgestopte uitgangen neergeslagen, den vluchteling gedurig teruggedrijven. In de galerijen en loges — ondragelijke hitte en vertwijfeld ongeduld, daar velen gereed staan, om van boven neer te springen in den bak — blinde verwarring, uitzinnig gewoel en razende wanhoop, die tegen steile muren klautert. Overal — grijzen van den dood, elk om 't akeligst, en daar men 't sterflot zeker acht, nog hartbrekende bekommering, of men levend tot assche zal verstuiven, of anders, gezengd, geschroeid, in den drang vertrappeld of door eenen nederploffenden balk verplet worden. Menigten, die, opeengepakt en schier plat geknepen, als een enkel lichaam door 't gedrang van den

¹⁾ De schouwburg stond op dat oogenblik in volle vlam.

grond getild en als in eenen maalstroom heen en weer gevoerd worden, met uitstekende armen, handen of bloote kruinen, terwijl zij met eenen open mond en keel het aanstuivend vuur onwillig inzwelgen: moeders en kinderen, tegen de wanden geperst, onder de banken gestommeld, gekneusd, verminkt en onder 't puin bestulpt. Aanzienlijken maar wie rept nog van aanzien of wereldsche grootheid, daar de gansche menschheid siddert? Wien rijst het haar niet te berge, als hij hooren moet, dat in zulk eene ellende nog ontaard gespuis gevonden werd, 't welk de reeds gesneuvelde lijken bestond te plunderen en te berooven? Hemel, wat moesten wij van 't menschedom denken, indien er ook bij zulke rampen geen even groote voorbeelden van edelmoedigheid en deugd gevonden werden? Intusschen blaakte en kraakte 't nu al, en schoon er van tijd tot tijd gewenschte ontruiming kwam, zijn echter nog velen verongelukt, die, anders geen vreemdelingen in den schouwburg zijnde, misleid werden door de menigvuldige veranderingen en herbouwingen en vruchteloos hun behoud langs de oude en nu ontoegankelijke wegen hadden gezocht. Men heeft ze naderhand van onder het tooneel en uit de blinde gangen opgedolven. — Eer 't elfuren was, lag het dak reeds ingestort: en dus is dit grootsch gevaarte! met al zijnen praal en zijne pracht en onbeschrijflijken toestel, ten koste van vele ongelukkigen, binnen twee uur in asch en rook verdwenen. Allerbeklagelijkst einde, nadat het schier anderhalve eeuw de liefde van onze wereldstad en de glorie van het lieve vaderland was geweest! (S. *Stijl.*)

65. — DE TWEE BROEDERS VOOR BOMMEL.

(in 1599).

- »Wie zijt gij, krijgsman zoo vol moed,
- »Met wien ik gistren streed, —
- »Wiens arm mij reeds met d'eersten slag
- »Het voorhoofd duizlen deed?

»t Was de aftocht-roffel van de trom,
 »Die u mijn oog onttrok;
 »Maar 'k voel den zwaardslag nog op 't hoofd
 »En hier in 't hart den wrok.

»Kom thans, vernieuwen wij 't gevecht
 »En toon'we, wie wij zijn.
 »De kans moet tusschen ons beslist:
 »Uw leven, of het mijn'!"

Dus sprak voor Bommels sterken wal
 De stoute Van der Zaan,
 Die onder Nassau's vaandels vocht,
 Een Spaanschen krijger aan.

De Spanjaard ziet verwonderd op,
 En — »*Brave makker, neen,*
 »(Dus zegt hij) *niet om ijdlen roem,*
 »*Ik vecht uit plicht alleen.*

»*Aan 't kalfsveld deed ik eenmaal eed:*
 »*'k Gehoorzaam, als dat spreekt,*
 »*Hoe smartlijk me ieder bloeddrup valt,*
 »*Die van mijn lemmer leekt:*

»*Maar 'k heb geen' vijand in dit land,*
 »*'k Behoor het toe, als gij:*
 »*En 't is in weerwil van mijn hart,*
 »*Wien uwer ik bestrijf."* —

»Hoe! (sprak de Staatsche) Hollands bloed,
 Dat tegen Holland vecht?!"
 »*'k Werd, kind, bij Spanjaards groot gebracht,*
 »*'k Ben aan hun' kerk gehecht."*

»Is 't mogelijk! kind . . . ? Aan Spanjes kust?" —
 Nog nauwlijks derdhalf jaar,
 En, Wees door beider Oudren dood,
 Hervond ik 't leven daar."

Uw Vader?" — *Was een stugge Fries,*

»Een zeeman, nooit versaagd.

»Een schipbreuk wierp ons daar op strand.

»Doch waarom dus gevraagd?" —

»Zijn naam?" — *Wat zou diens Vaders naam?*

»Die 't leven mij behield,

»Diens naam nam ik als kweekling aan,

»Door dankbaarheid bezield." —

»O Wist gij . . . Neen, verheel mij niets,

»Ik verg dit, vreemding, spreek!

»Mijn bloed ontroert bij 't geen gij zegt;

»Geheel mijn hart wordt week.

»Ja, wist gij . . . Vreemding, nogmaals, spreek!

»k Weet zelf niet, wat mij drijft:

»Maar — zeg mij, zeg me uw' Vaders naam;

»Geheel mijn bloed verstijft."

»Zijn naam" — »o Meld hem!" — »Van der Zaan." —

»Gerechte Hemel! hoe!

»Mijn broeder! — Heb ik wel verstaan?

»Mijn God, waar kwam ik toe!"

Daar valt hij, zwijmende, als versteend,

Den Spanjaard aan het hart;

Zijn armen klemmen op zijn' borst:

En deze staat verward.

Een snik, een zielszucht geeft hem 't licht,

De stem, den adem weer.

»Mijn broeder (zegt hij), dank zij God!

»Wij zijn geen vijand meer.

»Uw vader was de mijne mee;

»Eén moeder zoogde ons beï.

»Ik ben uw ouder broeder Wif,

»Die in uw' armen schrei.

- »Gij zijt hun Egge, mij zoo waard,
Wanneer ik hen verliet.
- »U voerden ze op het meer van hier,
»En ach! zij keerden niet.
- »God gaf me u heden dan terug!
»Hij, altijd wijs en goed,
- »Hij heeft in dit gezegend uur
»Een' broedermoord verhoed!
- »Kom, volg mij, deel uw' broeders eif!
»Wat staat gij dus bedeesd?
- »Wij beiden dienen éénen God,
»Die beider hart doorleest. —

De Spanjaard drukt hem aan de borst
Met broederlijk gevoel.

- »Ach (zegt hij), zoo ik 't hopen kon, —
»Neen, acht mijn hart niet koel! —

Maar 'k zwoer mijn' kerk en koning trouw:

- »Die breken kan ik niet:
»En, broeder! — o *Wat twijfeling!*
»*Wat vreeselijk verschiet!* —

»*Mijn hand — met broederbloed bedrupt*

- »*In weerwil van mijn hart? —*
»*Mijn hart — verzaker van zijn' eed?*
»o *Dulde!ooze smart!* —

»Neen, Hemel! dat *vermag ik nooit.*

- »*Waar ik mijne oogen sla,*
»'t *Is vloek aan de een en de andre zij,*
»En 't *wroegen volgt mij nu.*

»o *Dat ik in dit oogenblik*

- »*Een' broeder, lang gezocht,*
(Dus zegt hij met een diepen zucht),
In de armen sterven mocht!

»Ja, dat ik in deez' teedre stond,
 »Van uwen arm bekneld,
 »In 't smaken dezer reïne vreugd
 »Nog schuldloos werd' geveld!"

»Mijn broeder (roept zijn broeder uit),
 »Ja, gave ons beider God,
 »Te sneuvlen aan elkanders hart
 »Door een en 't zelfde schot!" —

Hij sprak, — het flikkert van den wal,
 En, eer men 't buldren hoort,
 Heeft de eigen kogel uit één slang
 Hun beider borst doorboord.

(*Bilderdijk.*)

66. — EEN MISTIGE DAG IN LONDEN.

Guur Novemberweer. Zooveel modder in de straten, alsof de wateren eerst kortelings van de oppervlakte der aarde verdwenen waren, — 't zou ons niet verwonderen, als we een Megalosaurus ¹⁾ ontmoetten van ongeveer 40 voet lang, die als eene reusachtige hagedis door de straten kroop. De rook dwarrelt langzaam uit de schoorsteenen naar beneden en vormt zoo eenen zachten, zwarten regen met vlokken roet er in, zoo groot als volwassen sneeuwvlokken; men zou zich bijna verbeelden, dat deze diep in den rouw zijn over den dood der zon. De honden, die ons voorbijsluipen, zijn onkenbaar door den modder, — 't is met de paarden niet veel beter: ze zijn met slik bespat tot aan hunne oorlappen. Eene algemeene besmetting van slecht humeur onder de voetgangers, die telkens verward raken in elkanders paraplu's en haast zonder uitzondering uitglijden op de hoeken der straten, waar duizenden andere voetgangers uitgeglijpt en uitgegleden zijn, sedert de dag is aangebroken (zoo die werkelijk aangebroken is); — de laag modder, die zich op

¹⁾ Dier uit de voorwereld.

deze gevaarlijke plaatsen halsstarrig opeenstapelt, wordt grooter en grooter, — de korst van slijk wordt als bij intrest van intrest telkens dikker en dikker.

Overal mist. Mist — hooger op de rivier, waar ze helder en vroolijk langs groene eilandjes en weiden vloeit; mist — beneden op de rivier, waar ze vuil tusschen de rijen der schepen en de aan den waterkant gelegen vuilnis eener groote en morsige stad doorstroomt. Mist over de moerassen van Essex, mist over de Kentsche heuvelen. Mist, die tot in de kajuiten der stoombooten doordringt; mist, die over de raas hangt en in het touwwerk der groote schepen zweeft. Mist in de oogen en kelen van de invaliden van Greenwich, die bij den haard hunner kamertjes zitten te niezen: mist in den steel en den pijpekop van den verdrietigen schipper, die in zijne nauwe kajuit zit; mist, die de teenen en vingers van zijnen klappertandenden bootsmansjongen op het dek vreeselijk pijnigt. Wandelaars op de bruggen, die over de leuning in eene lagere wolk van mist neerzien; overal mist rondom hen, alsof ze in eenen luchtbalon zitten en in de nevelige wolken hangen. Het gas schijnt flauw, even flauw als de landbouwers en ploegers op de vochtige velden de zon kunnen zien. De meeste winkels hebben het licht reeds twee uur voor den tijd ontstoken. — Mist — overal mist!
(*Dickens.*)

67. — HET BEZOEK VAN FOHI.

Daar reisde een Man ('t is ver van hier
 Voor jaar en dag gebeurd) —
 Zijn rug was krom, zijn baard sneeuwwit,
 Zijn schaamle rok gescheurd;
 Door 't avondduister liep zijn baan
 Op 't hutjen van een Weduw aan.

Behoeft woont daar bij de Vlijt:
 Maar gastvrij is 't onthaal;
 Geen' laafnis faalt den Reiziger,

Geen krachtherstellend maal,
 En 't leger voor hem toebereid,
 Heeft, die 't hem bood, zich zelve ontzeid.

Een Kleed, dat 's Grijsaards kleed vervang',
 Voltooit zij in den nacht.
 De Weefster neemt het van een Web,
 Dat op den koopman wacht,
 En legt het, eer het donker zwicht,
 Ter sluik, waar 't afgedrag'ne ligt.

Bij 't haangekraai vertrekt heur Gast
 Met dankbre erkentenis.
 Hij spreekt: »God loone u!» maar daar volgt
 Wat haar een raadsel is:
 Het luidt: »En 't geen gij eerst begint,
 Duur' voort, tot weer de dag verzwindt.»

De Weeuw staat peinzend op dit woord —
 Doch ledig bleef zij niet:
 Zij meet, wat van haar Webbe nog
 Tot koopwaar overschiet; —
 En 't Web . . . golft zonder eind haar toe.
 En eindloos meet ze — en wordt niet moe!

En bergswijs hoopt het doek zich op
 En maakt steeds plaats voor meer,
 En, rees een stapel tot het dak,
 Een nieuwe rijst al weer:
 Als de avondzon het west verguldt,
 Is 't hutjen van een' Schat vervuld.

»Dank, Fohi!» stamert zij — geknield —
 Die nu eerst knielen kan.
 Ja, Fohi zelf bezocht haar' stulp,
 Vermomd als reizend Man;
 Weldadige Armoe loonde hij!
 De Vlijt is van haar zorgen vrij!

En ras vernam een' andre Weeuw
 Het wonder, hier geschied.
 Al is zij rijk, zij gunt dien Schat
 Aan zijn' bezitster niet:
 Zij meent: wat God aan déze gaf,
 Ging háár van 't geen haar toekwam af.
 De Grijsaard, dringend aangezocht,
 Keert thans tot harent in.
 Een kleed, van fijner web gesneên,
 Belooft haar meer gewin!
 Hoe jooft heur 't hart naar 't Afscheidswoord! —
 Hoor! — 't luidt als ginds — »uw werk duur' voort.»
 Zij staat reeds, waar zij 't overschot
 Van 't Web geborgen heeft,
 Maar slaat vergramd door 't Spinneweb,
 Dat voor de bergplaats zweeft, —
 En 't eerste Werk, door haar gedaan,
 Houdt straks — met eindloos ragen — aan!
 Hoog stapelt zich heur Fijner Web
 En maakt steeds plaats voor meer,
 En, roert een hoop den zolder aan,
 Een nieuwe klimt alweer;
 En 't Rag berst, als de kim zich sluit,
 De Raagster na, heur woning uit.
 Geen Fohi geeft in onzen tijd
 Aan Deugd en Ondeugd loon:
 Men ziet geen groeiend Wonderweb
 En geen' vermomde Goón,
 Maar Hebzucht, die zich zelv' bedroog,
 Vertoont zich daaglijks voor ons oog. (Staring.)

68. — OVER DE VRIENDSCHAP.

Lieve Andries!

Ik heb u in den vorigen brief de vijandschap verklaard en hoe men tot vijandschap komen kan en wanneer een braaf man

ze niet behoeft te schuwen. — Nu iets over de vriendschap.

De een zegt van haar, dat ze overal, de ander, dat ze nergens gevonden wordt, — en 't is de vraag, wie van beiden nu de grootste leugenaar is.

Als ge Paulus Petrus hoort prijzen, dan zult ge zien, dat Petrus Paulus ook weer prijst, en die noemt men dan vrienden. En dikwijls bestaat tusschen hen geen andere betrekking, dan dat de een den ander aait, om straks weder geaaid te worden, en dat dus over en weer de een met den ander den draak steekt: 't is hier, als in zoo vele andere gevallen: ieder hunner is slechts de vriend van zich zelve en niet van eenen ander. Ik pleeg zoo'n ding »vliervriendschap" te noemen. Als ge eenen jongen vliertak beschouwt, dan ziet hij er flink en stevig uit; maar als ge hem doorsnijdt, dan bemerkt ge, hoe hol hij is — hoe droog en sponsachtig.

Zoo volmaakt zuiver treft men de vriendschap hier zelden aan, en iets van het menschelijke pleegt er meestal onder te loopen; maar aan de wetten der vriendschap moet toch altijd voldaan worden, vooral aan de eerste; de een moet de vriend van den ander wezen.

De tweede wet is, dat ge dit van harte zijt en zoet en zuur met hem deelt, net naar 't valt. — De kieschheid, dat men dit of dat harteleed alleen behouden en zijnen vriend daarmee niet lastig vallen wil, is doorgaans niets anders, dan eene overdrevene sijngevoeligheid; want wie uw vriend is, moet mee dragen en zoo den last die u drukt, lichter maken. — Waartoe is hij anders uw vriend?

Ten derde moet ge uwen vriend u niet tweemaal iets laten verzoeken. Daarentegen, als de nood aan den man komt en hij u helpen kan, wind er dan geen doekjes om; ga gerust tot hem, kom er ferm mee voor den dag, alsof het zoo wezen moest en niet anders kon.

Zoo ge iets verkeerd in uwen vriend merkt, verberg het hem dan niet en zoek het ook niet in hem te verontschuldigen. Maar tegenover den derden man moet gij het verborgen houden en verontschuldigen. — Maak niet spoedig

iemand tot uwen vriend; maar, als hij het eenmaal is, dan moet gij u zijner nooit schamen, dan moet hij met al zijne gebreken uw vriend zijn — ook tegenover den derden man.

Eenige inschikkelijkheid en partijdigheid voor eenen vriend schijnt mij toe, tot de vriendschap in deze wereld te behooren. Want, wildet gij alleen de werkelijk vereerens- en beminnenswaardige eigenschappen in iemand eeren en liefhebben, waarvoor zoudt ge dan zijn vriend zijn? — ieder wildvreemd en onpartijdig mensch zou dit ook doen. Neen, ge moet uwen vriend met al wat aan hem is in uwen arm en in uwe hoede nemen.

Er bestaat, in tegenstelling met de geestelijke, ook eene lichamelijke vriendschap. Door haar worden twee paarden, die eenen tijdlang bijeenstaan, vrienden: ze kunnen elkander niet meer missen.

Er bestaan nog meer soorten van vriendschap; er zijn ook nog meer redenen voor het sluiten van vriendschap op te geven, maar eigenlijke vriendschap kan niet bestaan zonder gelijkheid: waar deze eenmaal is, ontstaat zij spoedig en van zelve.

Zoo zijn menschen, die schipbreuk lijdten en op een woest eiland geworpen worden, vrienden. Het gelijke besef van 't gevaar bij hen allen, de gelijke hoop op en de gemeenschappelijke wensch naar hulp vereenigt hen, en dat blijft veelal zoo hun geheele leven door.

Eenerlei gevoel, eenerlei wensch, eenerlei hoop verbindt, en, — hoe inniger, hoe edeler deze hoop, deze wensch en dit gevoel zijn — des te inniger en edeler is ook de vriendschap, die er uit geboren wordt.

Maar, denkt ge, op die wijze moesten immers alle menschen op aarde de innigste vrienden zijn. —

Wel zeker, dat spreekt als een boek, en het is mijne schuld niet, als ze het niet zijn. (Claudius.)

69. — KLEINIGHEDEN UIT OUDEN TIJD.

I. VERLOREN.

Goed verloren, niets verloren:

Moed verloren, iets verloren;

Eer verloren, veel verloren ;
Ziel verloren, alles verloren.

(*Vader Sluyter.*)

II. VRIJHEID.

't Oprecht gemoed is vrij, is zalig en verheven :
Het onoprecht is slaaf ook midden in 't bevel.
De deugd alleen, de deugd doet vrij en vroolijk leven :
Hij leeft, gelijk hij wil, die niet en wil als wel.

(*De Decker.*)

III. AAN DE JEUGD.

Besteed den dieren tijd
Bij dagen en bij nachten,
Terwijl gij in uw' krachten
En onversleten zijt.
Het schijnt, jong en ervaren
En zijn niet wel te paren,
Maar 't is een valsche schijn :
Men kan wel jong van jaren
En oud van uren zijn.

(*Huygens.*)

IV. GRAFSCHRIFT.

Vertrouw op jeugd noch frissche leên :
Op beide mocht hij zich beroemen,
Die sluimert onder dezen steen :
De schoonste zijn de teerste bloemen.

(*Antonides van der Goes.*)

V. VREDE.

Daar moet veel strijds gestreden zijn,
Veel kruis en leeds geleden zijn,
Daar moeten heil'ge zeden zijn,
Een nauwe weg betreden zijn
En veel gebeds gebeden zijn :
Zoo zal 't hierna in vreden zijn.

(*Camphuysen.*)

70. — KOUTERIJ OVER EEN VINKENNEST.

Lieve Lezer! als ge eens een vinkennest in handen neemt en het goed bekijkt, wat denkt ge daar dan wel bij? Zoudt ge er op aan durven, ook zoo een te vlechten? Ik geloof het niet. Kijk, ik geef toe, de mensch kan veel, ontzaglijk veel. Een handig kunstenaar met een twintig fijne, kunstige instrumenten kan na lang probeeren en weer probeeren eindelijk wel wat voor den dag brengen, dat op een vinkennest gelijkt, zelfs sprekend gelijkt, — zoodat allen, die het zien, het van een werkelijk vinkennest niet kunnen onderscheiden. En ja wel dan wordt de kunstenaar soms trotsch: hij begint zich te verbeelden, ook een vink te wezen. Maar, mijn beste vriend, ge zijt het nog op geene mijl na. Zie, als een wezenlijke vink, zooals gij nu een meent te wezen, eens bij uw nest kwam en hij kon uw kunststuk eens goed bekijken en doorsnuffelen, dan zou hij den kop zoo'n klein ziertjen op de linkerzijde drukken, en u met het rechteroog zoo onbegrijpelijk kurig aanzien, en, als hij een beetje menschelijk met u praten kon, dan zou hij zeggen; »manneke, dat is geen vinkennest! Hoe 'k het ook bekijk, 't is heelemaal geen vogel-nest. Zoo simpeltjes en zoo ongeschikt bouwt geen vogel. Geen duit waard, allemaal knoeierij en meer niets.» Zie, zoo zou de vink den kunstenaar de les lezen.

Netzoo is het met een verachtelijk spinneweb. Een mensch kan geen onnoozel spinneweb maken.

Evenzoo met het teere weefsel, waarmee zich eene rups omringt, als ze zich inspint tegen den tijd van verandering en ontwikkeling. Een mensch kan geen nietig spinsel maken. Luister eens — nog een enkel woordje. Alle vinkennesten der wereld lijken op elkander als twee droppels water. De eene vink kijkt niet van eenen anderen af. Ieder kan het zelf. 't Vinkenmoedertje legt hare kunst reeds in het ei. Juist zoo is het met het weefsel van rups of spin. — Ieder weet dat wel; maar niet ieder denkt er aan.

Met uw verlof, nog een enkel woordje. Het eerste nest van eenen vink is even kunstig en onnavolgbaar als het laatste.

Hij leert het nooit beter. Ja, menig diertje bouwt zijne woning maar eens in zijn leven, en hoe bedroefd weinig tijd heeft hij er maar voor. De stakkerd zou er ook slecht aan toe wezen, als hij eerst een nest maken wilde, dat er maar zoo wat en zoo wat langs kon, en dan denken: »komaan, voor dit jaar kan het wel zoo, 't komende jaar wat beter.»

Nog een woordje, als je blijft. Wat vogelnest men ook neme, het is zoo volmaakt en onberispelijk mogelijk. 't Is niet te groot, niet te klein, er hoeft niets af of bij, 't is juist sterk genoeg voor het doel. En sla nu eens uwe cogen rondom u: nergens in de natuur vindt men het werk van leerlingen, overal meesterstukken.

Maar de mensch, — als die wat goeds en degelijks zal maken, o, 't is van belang, hoeveel tijd en moeite dat niet kost, en als hij 'teenmaal kan, is 't hem stellig vergeten, hoe dikwijls zijn meester ontevreden en verdrietig was over zijn slecht werk, — en, och, arme, die meester is, als kunstenaar, toch ook nog maar een leerling in 't vak. Ja, zeker, een leerling; want geen menschelijk werk is volmaakt, hoe schoon en volkomen het dan ook eenen mensch moge toelijken. Lang daarover praten zou maar tijd vermorsen zijn: hoe vaak gebeurt het niet, dat men een horloge koopt, dat prompt gaat, en — juist, wanneer men er op pocht, blijft het stilstaan; — of eene nieuwe broek, nu eens is ze te nauw, dan weer te wijd, en na een dag of acht wordt er een knoop rebélsch en dreigt te deserteeren.

Lieve Lezer, ronduit gesproken, wat dunkt u daar nu van? Een mensch is dus nog minder dan een vink? Hola, niet te ver: dat zou een beetje te slim wezen. Ik wil u eens vertellen, hoe ik er over denk.

Ten eerste: niet de vogel bouwt zijn nest en niet de rups haar donzen bedje; maar de eeuwige Schepper doet het door zijne onbegrijpelijke almacht en wijsheid: de vogel doet er maar zijn snaveltje en zijne pootjes, ja, om zoo te spreken, hij doet er den naam maar toe, meer niet. Vandaar dan ook, dat ieder vogel maar één soort van nest kan bouwen, precies, zooals ieder boom maar één soort van bloei en

vruchten geeft. Vandaar ook, dat een mensch geen vogel-nest en geen spinneweb kan namaken. De werken Gods namaken, dat kan niemand. Zie je, daar zit hem de knoop.

Ten tweede: zooals de oneindige Schepper alle schepselen ieder op zijne plaats eene woning schenkt, maar niet alle op dezelfde wijze, de een zus, den ander zoo, in overeenstemming met zijne behoeften en nooden, zoo ook met den mensch. God schenkt zijner ziele eenen sprank van zijn Goddelijk verstand, opdat hij evenzoo naar eigen overleg en met eene oneindige verscheidenheid werken en bouwen kan, zooals hem 't best en doelmatigst voorkomt. De mensch kan een schilderhuisje vervaardigen, een eenvoudig tuinhuis, eene schuur, een woonhuis, een paleis, eene kerk, — 't een al mooier dan 't ander; idem eene kerkklok, idem een orgel met tal van pijpen en toetsen, idem eenen almanak, — zie je, dat zegt toch nog al wat. En laat nu de vink eens het nest van eene zwaluw bouwen! — hij kan het niet, hij kan ook geen' almanak schrijven, en zoo'n ding drukken? — nu, we zullen er maar niet meer van spreken.

Ten derde heeft de eeuwige Schepper den mensch de genade geschonken, dat hij in al, wat hij doet of leert, met het lage, het onvolkomene moet beginnen. Maar hij ontving daarbij een streven in zich, om alles door eigen vlijt, door eigen oefening tot volkomenheid, ja tot de volmaaktheid van Gods werken te brengen, ofschoon hij wel inziet, dat die volmaaktheid nooit geheel bereikt zal worden. Dat streven in zijne ziel is hem een zegen, dat navolgen der Goddelijke volkomenheid is hem eene eere, een roem. (Hebel.)

71. — KLEINIGHEDEN UIT ONZEN TIJD.

I. HERINNERING.

De herinnering is voor den mensch soms een verpletterend gewicht. Het is een reusachtige worstelaar, die den sterkste ter neder slaat. Zij is eene vriendinne van den brave, eene harpij voor hem, wiens geweten door de misdaad bevreemd is: zij is de zuster der wroeging. (A. Snieders Jr.)

II. HET WOORD MOEDER.

O, het is zeker, dat daar, waar men dat woord met gevoel met liefde, met eerbied over de lippen hoort vloeien, er ook nog een sprankel deugd, zelfs in het bedorvenste hart, verscholen ligt! Wie zich de lessen, de liefde, de tranen zijner moeder met aandoening herinnert, — o, dat is geen verloren mensch! (A. Snieders Jr.)

III. DE TIJD.

Voor den ongelukkige is de tijd lam en verminkt; maar voor hem, die de vreugden uit volle kelken drinkt, vliegt de tijd met machtiger vlerken dan een arend. (Conscience.)

IV. DE MENSCH.

Dikwijls is de mensch minder, somwijlen is hij ook meer dan mensch. Veeltijds staat hij verzonken in het slijk, enkele malen drukt zijn voet reeds den hemel. (Cremer.)

72. — JEUGD.

't Waar' dwaasheid, zoo we op jeugd vertrouwden,
 Wier uurglas dikwijls ras verloopt.
 Het witte doodsgebeent' van ouden
 En jongen ligt opeengehoopt.
 De zwarte dood ziet grauwe hoofden
 Noch jeugdelijke krachten aan;
 Zijn' gramschap, die nooit tranen doofden,
 Blijft voor geen kop'ren muren staan. (Poet.)

73. — KLAAS PLAK.

Klaas Plak was een zoon van den rijken Johan Plak en een kleinzoon van den beroemden geleerde Nikolaas Plak. Ik noem zijne voorvaders, omdat zijn eigen naam bijna heelemaal onbekend is. Hij had eenen natuurlijken afschuw van allen arbeid. Zijne deugden bestonden in tien duizend gulden inkomen — en dat beteekent veel; want, zoo de wijze voorzienigheid hem hierdoor niet boven anderen ver-

heven had, hij zou zijn vaderland tot eenen last geweest zijn. Hij had eene drukke affaire: opstaan en naar bed gaan stonden bovenaan op de lijst zijner dagelijksche bezigheden, — neen, laat me niet jokken: er stond niets meer op.

Hij leefde negen en vijftig jaar: trekt men hieraf den tijd, waarin zijn afgemat lichaam door den slaap zich herstellen moest, om met frissche kracht weer te kunnen . . . slapen, dan is hij eigenlijk niet ouder geworden dan negentien jaar. — Men mag van hem praten, wat men wil; maar de waarheid moet gezegd worden: hij zag in, hoe gering zijn aandeel was aan het vermogen, dat niet hij, maar zijne voorouders door hunne vlijt verdiend hadden. Hij beschouwde zich zelve daarom eenvoudig als den rentmeester van de have eens vreemden: hij moest zuinig wezen in zijne uitgaven, alsof hij eenmaal rekenschap moest afleggen van 't geen hem was toevertrouwd. Wat hij tot zijne noodzakelijkste behoeften noodig had, nam hij er af, maar meer ook niet. Hoe gaarne had hij niet noodlijdende vrienden door zijn vermogen willen bijstaan; maar dat zou immers een vergriep geweest zijn aan de bezitting eens vreemden. Eindelijk stierf hij. Een neef drukte hem met vreugde de oogen toe en erbarmde zich over zijne schatten. Volgens zijnen laatsten wil moest voor hem een grafsteen vervaardigd worden, waarop met gouden letters gebeiteld stonden — alle roemrijke daden, die hij in zijn nuttig leven had verricht. Er staat dus niets meer op, dan dit eene, — dat hij gestorven is.

(*Rabener.*)

74. — GOEDEN NACHT!

Zwijgend spreidt de nacht zijn kleed

Langs de stille dreven:

Alles rust, van lief en leed

In den slaap ontheven, —

Waar het leven lijden bracht,

Heeft de zachte wiek der droomen

Alle smarten weggenomen:

Goeden nacht! Goeden nacht!

Alles, nu de nacht genaakt,
 Sluimert in het ronde,
 Daar een heil'ge engel waakt
 Bij der vromen sponde;
 Deze heeft der zorgen vracht
 Van hun' boezem weggenomen,
 Streelt hun' ziel met zoete droomen:
 Goeden nacht! Goeden nacht!

Eenmaal zal het zwarte zand
 Als de nacht ons dekken
 En geen teedre vriendenhand
 Uit den slaap ons wekken:
 Sterveling, vermoeid van kracht,
 Wie zou voor die ruste schromen?
 Dáár is 't lijden weggenomen:
 Goeden nacht! Goeden nacht!

(*Winkler Prins.*)

75. — BARMHARTIGHEID.

Gelijk de lente onze schoone aarde met bloemen siert, gelijk de zomer wasdom en rijpheid schenkt aan tal van vruchten, zoo brengt de Barmhartigheid vreugde en vertroosting aan de kinderen der smarte.

Hij, die medelijden toont met de rampen van zijnen evenmensch, is gezegend, hij, die nooit zijnen boezem voor het medelijden opent, staat alleen: hij verdient niet in de dagen van smarte den medelijdenden traan van een gevoelig hart.

De angst, de benauwdheid, die soms uit het oog van eenen rampzalige spreekt, ze vermurwen niet het steenen hart van eenen wreedaard; bij hem is heul noch troost te vinden. En de meedoogende? — zijne tranen zijn zoeter dan de dauw, die zachtkens nederzigt op de bloemen der lente, haast ongezien — en toch zoo onuitsprekelijk weldadig.

Sluit dan niet uwe ooren, sluit dan niet uw hart voor de klaagtonen van den ongelukkige. —

Indien de weeze uwe hulp vraagt, indien de weduwe bij u

aanklopt, gebukt onder den last van wee, tranen plengende om de hardheid van den onmeedoogende, o laat dan het medelijden u ter hulpe doen snellen; zie, er zijn reeds zoo velen, die het lijden aanschouwen, maar van verre blijven staan of koud als marmer de plaats outvluchten, waar tranen worden vergoten in ruime mate.

En, als ge ongelukkigen zien zult, naakt en verlaten, zonder deksel, zonder voedsel, zonder vrienden, als ge ongelukkigen zien zult, die aankloppen aan de deuren, en hun wordt niet opengedaan, o, ijl dezulken medelijdend en erbarmend tegen: uwe handen mogen koesterend dekken, uwe liefdadigheid stelle hun eene woning open, schenke hun eene rustplaats op den langen doornigen weg des lijdens.

En, indien een kranke snakt naar verkwikkenden drank, indien een grijsaard, zwak en stervend, zijne laatste blikken tot u wendt, hoe zal dan het hart u kloppen? Zult ge koud en onverschillig langs hen heen gaan, of u vol deernis nederbuigen, om den hulpelooze te helpen, den dorstige te laven, den stervende aan de handen des doods te ontrukken?

Mocht ooit de keuze u moeielijk vallen, wat God verhoede, bedenk dan, wat lot den onbarmhartige, wat lot den barmhartige wacht.

Wee den zelfzuchtige, die zich in weelde en overvloed baadt, zijnen eigen beker met wijn vult en eenen beker water aan den verarmden mensch durft weigeren: de engel van het Goede staart hem, treurende, met vragenden blik en dreigende hand aan: heil, driewerf heil den medelijdende, die ook zijn laatste brood met den arme deelt: de engel van het Goede glimlacht ook bij de geringste zijner daden en drukt hem eens de krone des levens op de slapen.

(*Anonymus.*)

76. — GELUK.

Wonderlijk is het geluk!

Daar bestaat een geluk als het lidgras:
Hoe men dit drukt of het kwelt,
hoe lustig groeit het en bloeit het —

Dat is 't geluk, dat u *volgt*,
 als ge dagelijks oppast en aanhoudt; —
 Doch er bestaat een geluk
 dat u *zoekt*: dat is als een' lelie
 Daar moet men loeren en luisteren!
 dat *komt* en zoo licht dan niet weder!
 (Klaus Groth.)

77. — EEN LANDSCHAP BIJ HERFSTAVOND.

Gelijk eene plotselinge opwakking der geestvermogens, welke de ziel van eenen afgeleefden grijsaard verlevendigt, verspreidde de zonneschijn eenen glans over het landschap, waarin zijn verdwenen bloei en frischheid scheen te herleven. Het vochtige gras schitterde in de zonnestralen; de weinige plekken groen aan de heggen — waar nog eenige bebladerde takken den invloed van den scherpen wind en de nijpende nachtvorsten hadden weerstaan — schenen opnieuw te ontluiken, de stroom, die den geheelen dag lang dof en donker was geweest, kaatste vroolijk de gouden stralen terug; de vogelen begonnen op de kale takken te sjilpen en te zingen, als geloofden ze half, dat de winter voorbij was en de lente reeds weder aankwam. De windvaan op de ranke torenspits der oude kerk glinsterde in de hoogte, als wilde zij instemmen met de algemeene vreugde, en uit de met klimop begroeide vensters scheen zulk een lichtglans naar den gloeienden hemel terug, als ware het stille gebouw de bewaarplaats van twintig zomers geweest, die met al hun vuur, al hunne warmte daarin opeengetast lagen.

Zelfs die kenteekenen van het jaargetijde, welke het naderen van den winter maar al te duidelijk aankondigden, hadden nu iets bevalligs en deelden de vroolijke trekken van het landschap eene tint van treurigheid mede, die echter niets naargeestigs had. De afgevallen bladeren, die den grond bedekten, verspreidden eenen aangenamen geur en brachten, daar zij 't geluid van voetstappen en rollende

wagens verzachtten, eene stilte voort, welke in aangename overeenstemming stond met het gezicht der zaaiers, die op afgelegene velden het graan uitstrooiden, en der ploegers, wier kouter, zonder gedruisch door den vetten grond getrokken, op de met stoppelen bedekte akkers regelmatige voren trok. Aan de roerlooze takken van sommige boomen hingen de herfstbeziën als trossen koralen; andere boompjes, geheel van loof beroofd, vormden elk het middelpunt van een hoopje roodbruine bladeren; nog andere hadden hun gebladerte behouden; maar het was gekrompen en gefronfeld, als ware het door eenen vuurgloed verschroeid. Om de stammen van sommige wilde appelboomen lagen hier en daar de vruchten opeengehoopt, welke zij dat jaar hadden gedragen, en eenige andere boomen (van die soort, welker loof altijd groen blijft) praalden eenigszins stug en barsch met hunne kracht, als liet de natuur hen de les prediken, dat het juist niet aan hare vrolijkste en bevalligste gunstelingen is, dat zij den langsten levenstijd schenkt. Door deze donkere takken schoot het zonnelicht echter nog gloeiender gouden stralen; de roode gloed scheen door de tegenstelling van dat donkere loof nog helderder te worden, als waren die boomen opzettelijk bestemd, om den luister van den wegstervenden dag te vergrooten.

Nog een oogenblik, en die luister was niet meer. De zon daalde neder achter eene lange reeks van heuvelen en wolken, die zich in het westen verhieven als eene in de lucht gebouwde stad, met boven elkander oprijzende muren en transen; het licht werd uitgedoofd; de schitterende kerk werd donker en koud; de stroom vergat zijne vrolijkheid; de vogels zwegen stil; eene wintersche naargeestigheid verspreidde zich over het geheele landschap.

Er stak ook een avondwind op, en de dunste takken kraakten en ratelden. De verwelkte bladeren hadden nu geene rust meer, maar vluchtten heen en weder, om eene schuilplaats voor hunnen kouden vervolger te zoeken. De landman spande zijne paarden af en draafde, met een neergebogen hoofd, naast hen naar huis; en achter de

vensters der boerenwoningen begonnen lichten te schitteren, die eene flauwe schemering over de donkere velden verspreidden. (Dickens.)

78. — KLEINIGHEDEN.

I. KARAKTERSTERKTE.

Toont u moedvol in het bekrompenst noodlot,
Toont als man u sterk; doch bij al te goeden
Winde leert inhalen met wijsheid uwe
Zwellende zeilen. (Horatius.)

II. HALF EN HALF.

Twee halven maken samen één geheel; doch merk,
Dat half en half gedaan niet telt voor volle werk.
Wie half en half gezond is, mag men ziekelijk heeten;
Wie half en half iets weet, is ver van 't gansch te weten.
(Rückert.)

III. HET SCHOONSTE BLAZOEN.

Het schoonst blazoen der aarde,
Al schittre 't niet het allermeest,
Is innerlijke waarde,
Een eedle, wakkre geest! (Robert Burns.)

IV. EEN EERLIJK MAN.

Al spoke in zijne woning
De naakte ellende te allen kant,
Een eerlijk man is koning,
Is de eerste van zijn land.
(Robert Burns.)

I N H O U D *).

	Bladz.
1 CONSCIENCE. — De morgen	3.
2* STARING. — Meizang	4.
3 MOTLEY. — Dood van Willem den Zwijger	4.
4* VONDEL. — Wildzang	6.
5 ANDERSEN. — De arme knaap op den troon van Frankrijk	7.
6* DIRK SMITS. — Lijkkrans voor mijn dochtertje	9.
7 TASSO. — De kruisvaarders	9.
8* M. VAN HEYNINGEN BOSCH. — De morgen op het land	11.
9 LONGFELLOW. — Spanje	13.
10* PEETERS. — Drie bloemkens	14.
11 KRUMMACHER. — De dood en de slaap	15.
12* POOT. — Op den dood van mijn dochtertje	16.
13 HAAFNER. — Gevecht van den tijger met eenen wilden buffel	17.
14* VICTOR HUGO. — De vlinder	19.
15* LEDEGANCK. — Verkeering	20.
16* BILDERDIJK. — Weldoen	20.
17 MOLIÈRE. — De Vrek. (Fragment)	20.
18* POOT. — Berouw	25.
19* STARTER. — Wat is de mensch!	25.
20 HOFDIJK. — De strijd met Vlaanderen	25.
21* GEIBEL. — De Zigeunerknaap in 't Noorden. (d. M. LEOPOLD).	28.
22* ARTZENIUS. — Het roosjen	29.
23 ENGEL. — Tobias Witt	30.
24* VON KLESHEIM. — De eerste kus. (Vert. d. DE CORT)	33.
25 SCHLEIDEN. — De streek der windstilten	34.
26* Kleinigheden	36.
27 SHAKESPEARE. — Redev. v. Brutus en Anton. (d. v. D. BERGH)	37.
28* HEBEL. — De Louwmaand. (Vert. door DOYER)	47.
29 WETTERBERGH. — De houten lepel	50.
30* UHLAND. — De appelaar. (Vert. d. DE CORT)	53.
31 LODEWIJK MULDER. — Groeneveld en Stoutenburg	54.
32* BELLAMY. — Het onweder	56.
33 AUERBACH. — Het gouden repetitie-horloge	58.
34* SCHOUTEN. — Onbestendigheid	62.
35 V. SCHILLER. — Het ontbijt van Alva op 't slot Rudolstadt	63.
36* BOGAERS. — Tromp voor Duins	65.
37 FANNY EERN. — Arme Lena	66.
38* BREDEROÛ. — Ochtendlied.	68.
39 LONGFELLOW. — De zomer	69.
40* BOGAERS. — Het Hollandsch duin	71.

*) De vnzzen zijn geteekend met een sterretje.

	Bladz.
41 GRUBE. — De geschiedenis van een' waterdruppel	72.
42* HEIJE. — Lands wijs, lands eer	81.
43 V. HUGO. — De dood in het drijfzand. (Door GOEVERNEUR)	82.
44* HEIJE. — De Ruyter	84.
45 OCKERSE. — Terugtocht der Franschen uit Moskou	85.
46 KRUMMACHER. — Dushmanta, een Indisch verhaal	86.
47* Kleinigheden uit ouden tijd	88.
48 HULSHOFF. — Lente	88.
49 BRANDT. — Zeegevecht tusschen De Ruyter en prins Robbert	90.
50* HEIJE. — Goê morgen	91.
51 DIELITZ. — De Arabier en zijn paard	91.
52* HUYGENS. — Scheepspraat	94.
53* Kleinigheden uit ouden tijd	96.
54 BROERS. — Het veroveren der Spaansche zilvervloot	97.
55* Kleinigheden uit ouden tijd	101.
56* HEIJE. — Afscheid en terugkomst	103.
57 MARRYAT. — Een prairiebrand	104.
58* TEN KATE. — Van de groene kapelletjens	107.
59* HEIJE. — Nooit verjaard	108.
60* BOGAERS. — Jan Harink	108.
61 CONSCIENCE. — Baas Gansendonck	111.
62* STARING. — De winterroos	120.
63* HEIJE. — Omhoog	120.
64 STIJL. — Brand van den Amsterd. schouwburg in 1672.	120.
65* BILDERDIJK. — De twee broeders voor Bommel.	122.
66 DICKENS. — Een mistige dag in Londen	126.
67* STARING. — Het bezoek van Fohi	127.
68 CLAUDIUS. — Over de vriendschap	129.
69* Kleinigheden uit ouden tijd	131.
70 HEBEL. — Kouterij over een vinkennest	133.
71 Kleinigheden uit onzen tijd.	135.
72* POOT. — Jeugd	136.
73 RABENER. — Klaas Plak	136.
74* WINKLER PRINS. — Goeden nacht!	137.
75 ANONYMUS. — Barmhartigheid	138.
76* KLAUS GROTH. — Geluk. (Vert. d. HANSEN)	139.
77 DICKENS. — Een landschap bij herfstavond	140.
78* Kleinigheden:	
HORATIUS. I. Karaktersterkte. (Door DAUTZENBERG).—	
RÜCKERT. II. Half en half. (Door FERGUUT). —	
ROBERT BURNS. III. Het schoonste blazoen. IV. Een	
eerlijk man. (Door DE CORT)	142.

UITGAVEN VAN J. E. WOLTERS:

Atlas van Nederland voor lei en schrift	2e druk. f	0,25
P. R. Bos, Leerboek der aardrijkskunde, met kaarten		2,50
H. Bouman, Opvoeding en onderwijs, 1e en 2e afl.		1,50
H. Bouman, De vormleer in de lagere school	6e druk.	1,00
H. Bouman, De vormleer in opgaven en oefeningen, 2 stukjes. à		0,20
H. Bouman, Anschouwelijk onderwijs, 12 platen	2e druk.	2,50
H. Bouman, Handleiding bij het sans. onderwijs.	2e druk.	0,50
H. Bouman, Leesboekjes met plaatjes, 4 stukjes	8e druk. à	0,20
A. Brontsema van Eikema, Eerste en tweede boekje. 3e druk. à		0,25
B. Brugsma, Schetsen uit het natuurleven	6e druk.	0,30
F. C. Brugsma, Statist. Atlas der Nederlanden	2e druk.	3,00
F. C. Brugsma, Atlas der Nederlanden	6e druk.	1,00
H. W. Dijken, Vlinders voor t jonge volkje	3e druk.	0,20
H. W. Dijken, Woorden en zinnen voor taal en stijl, 7 stn.		0,075
C. P. van Duijl, Oefeningen in 't Nederlandsch.	2e druk.	0,50
Dr. W. Glean, Leerboek der meetkunde	3e druk.	1,25
J. J. A. Goeverneur, Fabel- en versjesb. met pl. 4 st., 6e druk. à		0,25
de Groot, Leopold en Rijkens, Nederl. letterkunde	3e druk.	3,75
K. Hofkamp, Vertellingen van een torenwachter	5e druk.	0,30
K. Hofkamp, Klokjes, nieuwe vertellingen.	4e druk.	0,25
K. Hofkamp en Haarman, schrijfeusus, 2 stukjes.	2e druk. à	0,25
Kaart van het koninkrijk der Nederlanden in 9 bladen 2e druk.		10,00
L. Leopold, Leesb. v. d. volksschool, (1) Meiregen	5e druk.	0,25
L. Leopold, Leesb. v. d. volksschool, (2) Dauwdroppels 6e druk.		0,25
L. Leopold, Leesb. v. d. volksschool, (3) Sneeuwvlokken 5e druk.		0,25
L. Leopold, Leesb. v. d. volksschool, (4) Mosroesjes	9e druk.	0,25
L. Leopold, Leesb. v. d. volksschool, (5) Wildzang	4e druk.	0,30
L. Leopold, Leesb. v. d. volksschool, (6) Stofgoud	9e druk.	0,30
L. Leopold, Leesb. v. d. volksschool, (7) Bonte Steenen 4e druk.		0,30
L. Leopold, Blaren van allerlei boomen.	2e druk.	0,30
M. Leopold, Natuurgenot.	4e druk.	0,30
M. Leopold, Opvoeding in huis en school.	4e druk.	1,00
M. Leopold, De Tolk, Biecmlezing ter vertaling.		1,00
M. en L. Leopold, Een sleutel. Rij van prozastukken		1,50
Dr. J. C. Matthes, Nederl. taal- en spelregels	2e druk.	0,50
Suiver en Reinders, Oude geschied. en middeleeuwen. 2e druk.		0,30
Suiver en Reinders, Nieuwe geschiedenis.	3e druk.	0,30
Suiver en Reinders, Vaderl. geschiedenis.	3e druk.	0,30
Rekenboek voor de volksschool, 6 stukjes	2e druk. à	0,20
R. R. Rijkens, Aardrijkskunde van Nederland	2e druk.	1,00
R. R. Rijkens, De reiziger	4e druk.	0,30
R. R. Rijkens, Schoolatlas van Nederland.	3e druk.	2,00
R. R. Rijkens, Beknopte aardrijksk. van Nederland	2e druk.	0,60
R. R. Rijkens, Kleine schoolatlas van Nederland	2e druk.	0,35
Schoolbede, de, Tijds. voor onderwijs en opvoeding 1874.		3,75
Schlez. Natuurrijke leestoon, door B. Brugsma	10e druk.	0,25
G. Tiemersma, Taaloefeningen voor de volksschool.		0,25
K. A. Wagner's Bijbelsche verhalen, 2 stukjes	14e druk. à	0,30
H. Witte, Plantkunde voor school en huis, 2 stukjes. 2e druk. a		0,30
Dr. Wijne, Overzicht der Algem. Geschiedenis.	7e druk.	1,75
Dr. Wijne, Beknopte Geschied. v. h. Vaderland	3e druk.	1,75
Dr. Wijne, Vaderlandsche Geschiedenis	4e druk.	3,90
J. Worp, Liedereren voor mannenkoor	3e druk.	0,75
J. Worp, De zingende kinderwereld 4 st.	4e druk. à	0,65
J. Worp, Liedjes voor twee stemmen	2e druk.	0,30
J. Worp, Twintig driestemmige liederen	2e druk.	0,30
J. Worp, Zangboekjes, 4 deeltjes.	6e druk. à	0,30
J. Worp, Wenken bij de zangboekjes	2e druk.	0,25
J. Worp, Een Lentedag, zonder begeleiding	2e druk.	0,50